

The 18th Century Historical Statistical Atlas of
SZEPEŠ / SPIŠ COUNTY

Szepeš vármegye 18. századi történelmi statisztikai atlasza

Készítette / created by:

Demeter, Gábor

commissioned and supervised by the rector of the University of Prešov,

Kónya, Péter

az Eperjesi Egyetem rektora megbízásából és felügyeletével.

The atlas was supported by the HAS RCH Lendület „Ten Generations“ Research Group and the NKFIH project K 145 924 entitled Regional differences in the medieval Kingdom of Hungary (ca 1500) and realized during the period of Visegrad Fellowship Nr. 62310062 3

GIStorical Studies 5

ISBN 978-963-416-400-5 (pdf)
ISSN 2560-2101

© Demeter, Gábor; Kónya, Péter

Editorial board of GIStorical Studies: Demeter, Gábor – Szulovszky, János

HUN-REN
Hungarian Research Network

MTA
Centre
of Excellence

HUN-REN Research Centre for the Humanities, Institute of History
HAS Centre of Excellence
Prešov University of Prešov

Budapest – Prešov
2023

Bevetés

Noha a jelen atlaszban elemzett országos településsoros adatok felhasználhatósága a 18. század esetében sokkal több módszertani problémát vet fel, mint a későbbi korokból származó statisztikáké, mivel sok kritika érheti mind az eredeti felvételezések célját,¹ mind kivitelezését,² mind az utókor interpretációját,³ de „*ahhoz, hogy a magyar társadalom újkori fejlődésének tendenciáit megvizsgálhassuk, szükség van egy szilárd kiindulási pontra. Tudnunk kell azt, hogy... a török megszálló erők XVII. század végi kiűzése után mi maradt ránk a népesség, a településhálózat, a gazdaság középkori örökségéből*” – írja Faragó Tamás az 1720-as *Regnicolaris conscriptio* részletes (és jogos) kritikájakor.⁴ Annak vizsgálatához, hogy honnan hová jutott el az ország a török kor utáni újrabendezkedés, gazdasági rekonstrukció során, azaz milyen jellegű és mélységű területi különbségek jellemezték a polgári-liberális társadalom születése előtti gazdasági-társadalmi rendszert, és e területi különbségek mintázata hogyan rendeződött át később, akkor is megkerülhetetlenek ezek az adatok és összeírások, ha felhasználhatóságuk nyilvánvalóan korlátozott.

A fenti problémák miatt nem is az 1720-as,⁵ hanem a jóval pontosabbnak tekinthető⁶ 1728-as összeírás alapján kíséreljük meg rekonstruálni Szepes vármegye területi differenciáit és azok változását a 18. század során. Atlaszunk Perjés Géza 1970-es években megkezdett munkájának⁷ folytatása, de más módszerekkel és célokkal. Figyelembe véve az informatika statisztikai és vizualizációs módszereinek fejlődését,⁸ e kötetben *a területi differenciáltság megjelentésére* helyeztük a hangsúlyt, az adatok közzététele és Perjés Géza korábbi műveiben tapasztalható mélységű kiértékelése ezúttal nem volt célunk. Előbbi hozzáférhető a <http://gistahungarorum.abtk.hu> oldalon, a kiértékelés pedig – igaz országos szinten, de integrálva több országos összeírás anyagát is és települési léptékben – megkezdődött.⁹ Szepes vármegye az első ebben a sorozatban, melyet reményeink szerint több is követ, s az 1728-as adatsorok mellett II. József népszámlálásának (teljes lakosságot felölelő) adatait és (az 1767-es útbérendezés anyagára alapuló)¹⁰ 1786-ra datált ún. „kancelláriai” összesítés útbéresekre vonatkozó településsoros adatait is.

Szepes esetében 1728-ból mintegy 150 településre van adatunk, ami a század végén ugyan növekszik, de a közös, adatolható halmazba (a változások irányát összehasonlítandó) 143 település tartozik. Az 1786-os „kancelláriai” összeírás szerkezete több esetben lehetővé teszi

¹ Nem az utókor vizsgálatai lebegtek a kivitelezők szeme előtt, hanem a kor megoldandó feladatai. Ez nyilván korlátozza (más irányú, például történeti periferénakutatásokra vonatkozó, vagy demográfiai jellegű) felhasználhatóságukat az utókor számára. A történész feladata éppen az, hogy értelmezve az adatok vonatkoztatási körét, fogalmi háttérét, szelektálja azokat, az alapadatokból proxy változókat előállítva alkalmassá tegye őket a további, más irányú vizsgálatokhoz.

² Sok adat elveszett, nem minden társadalmi réteg szerepel bennük, az összeírások nem terjedtek ki a gazdaság minden szférájára.

³ A marxista történetírás fogalmi rendszere több topoz meggyökeresedéséhez vezetett, mint pl. a zsellér = szegény, vagy az allodális gazdálkodás jelentősége, a második jobbágyság fogalma stb.

⁴ Faragó 1996: 100–124.

⁵ Acsády 1896.

⁶ Perjés 1968.

⁷ Perjés 1974, 1978, 1979.

⁸ Az 1728-as összeírás 11 megyéje településszintű adattábláinak kialakítása és feldolgozása segédmunkaerő bevonásával Perjésnek mintegy másfél évig tartott. Mindent a számítógép 1974-ben (I) kibővítve még bizonyos műveletekkel, osztásokkal, százalékszámításokkal stb. 8 perc alatt végezte el (Perjés 1974: 1098)

⁹ Lásd a Magyar Gazdaságtörténeti Évkönyv 2023-as (6.) kötetét.

¹⁰ Fónagy 2013.

az 1728-as adatokkal való összevetést, bár a fogalmi kategóriák és az összeírt jelenségek köre nem fed át teljesen, ami az időbeli komparatív vizsgálatokat nehezíti (a fogalmi problémákra lásd a táblázatokat lent). Mivel az elemzett összeírások döntő mértékben a rurális társadalomra fókuszálnak, így a városok adatai csak ritkán jelennek meg – különösen a tizenhat szépesi város visszatérte előtt.

A területi korlátozottság és a társadalmi hiátusok mellett az adatok pontosságáról is ejteni kell pár szót, és ez szoros kapcsolatban van az itt (az optimális eredmény érdekében) alkalmazott vizualizációs technikákkal. Az 1728-as összeírás során a gyanús eseteket személynesen ellenőrizték az összeíróbiztosok – mert a bevallások, miként 1720-ban is, a helyi előljárók (a bíró és az esküdték) megkérdésével történtek.¹¹ Szepes megyében a falvak 36, Tolnában 12, Vasban 9 százalékában vallottak a lakosok hamisan. A szántóterületből Szepesben 40 százalékot tagadtak el, Tolnában 55 százalékot, ami azonban távolról sem jelenti azt, hogy másutt jobb lett volna a helyzet. Éppen arról van szó, hogy Szepesben és Tolnában az összeírók jobban működtek, mint például Biharban, ahol az összeírók valószínűleg nem végeztek ellenőrzést, így a hamis bevallások arányáról sem maradt fenn információ.¹² A helyzet 1720-ban sem lehetett jobb, különben nem került volna sor 8 év múlva az újabb, részben kontrollált összeírásra. Az adatok manipulációjában a helyi lakosságon túl talán akár a vármegyei adminisztráció is érdekelt lehetett, hiszen a dikák újraosztása (mely a visszafoglaló háborúk utáni országgyűlések egyik visszatérő témája volt) nem minden megyének volt érdeke.

Az itt bemutatott kartogramok éppen az adatok pontatlanságai miatt zömmel intervallum-értékeket tartalmaznak, illetve arányskálán vannak értelmezve ugyancsak az adatok viszonylagos megbízhatatlansága miatt. Ha ugyanis az 1720-as összeírás pontos lett volna, akkor nem került volna sor az 1728-as újrafelvételzésre, melynek kapcsán már Perjés Géza kimutatta nemcsak a jelentős különbségeket a két összeírás tartalma, de az ellenőrző bizottságok kiszállása utáni változások nagysága kapcsán egyaránt. Az 1720-as adatok bemutatása éppen ezért korlátozott. Tipikus példa az atlaszban közlített két térkép a nyomások számáról: az 1720-as és az 1728-as között lényeges különbség látszik (például a kénymások kategóriában), s az ilyen rövid idő alatt bekövetkező változás ritka, noha nem kizárható, hiszen a területen mind a szántók mérete (mely sokkal nagyobb az 1720-as értéknél), mind természetföldrajzi adottságai a három nyomás preferenciáját erősítik (mely tehát Perjés, de az 1720-as adatok országos összesítése alapján is a zordabb természetföldrajzi körülményekre jellemzők).

Az atlasz éppen ezért elsősorban arányok bemutatására és azok területi differenciáltságának érzékeltesére vállalkozik, nem pedig az abszolút számértékek vizualizálására. Egyrészt ez utóbbiak elérhetők online, másrészt a szisztematikus (azaz nem egyedi, hanem a megyei adatsortban végig jelentkező) hibák e módszerrel jobban korrigálhatók, harmadrészt szakmai szempontból éppen ez, az alapindikátorok helyett a derivált változók képzése-használhatósága és megjelenítése jelenti az atlasz hozzáadott értékét. Annak ellenére, hogy itt a jelenségek kiértékelésére nem vállalkozunk, mert ehhez a megye helyi viszonyainak sokkal mélyebb ismerete szükséges, mint ami a természetföldrajzi viszonyaiból, illetve az adatok alapján is nyilvánvaló város-falu különbségből következik, még ez utóbbi két tényező hatása is jelentős mintázatbéli differenciákat eredményezett a társadalmi-gazdasági-demográfiai viselkedésben. A megye heterogenitása tehát nyilvánvaló: délen a telkes jobbágyság hiánya, az irtások és rétek

¹¹ Perjés 1978: 16.

¹² Perjés 1968: 1040.

jelentősége, a földművelés másodlagossága a proxy változókon, legelőkön, réteken keresztül becsülhető állattartáshoz, iparhoz képest egyértelmű, mely a társadalomstruktúrában is jelenkezik. A zsellérek magas számában például. E kategória nemcsak azért érdekes, mert 1720-hoz képest 1728-ban a subinquinus rétegek is feltüntetésre kerülnek (1720-ban csak az inquinini), de a földes zsellér kategória miatt is (megyedetlkesnél kisebb birtokok). Itt ráadásul a természetföldrajzi adottságok ismerete nélkül könnyen tévútra juthatunk: egysszerre magas a féltekés és kisebb birtokú jobbágycsoport aránya, továbbá az egy telkes jobbágyra jutó földmennyiség. Az ellentmondás alapján pusztán a számokra alapozva egy erősen differenciált jobbágytársadalmat várnánk, de a helyzet az, hogy egytelkes alig akad. A magas egy főre jutó szántónagyság oka az, hogy Szepesben kiemelkedők voltak a telekméreték, bőven 50-60 hold körül. Ez viszont rossz földminőséggel párosult, amit a három nyomás és az itt teljesen elterjedt trágyázás kivánt kompenzálni¹³ – a maghozam alapján kevés sikerrel, miközben jelentős volt az állati igaerő igénye, ami a föld nehéz beszánthatóságát éppúgy jelzi, mint a telkes jobbágyi státus helyi sajátosságát, hogy ti. nagyobb vagyonnal „marhával” (ökörrel) kellett rendelkezni ehhez. Tehát az ország többi részéhez képest a nagy földterület ellenére sem volt kiemelkedő a szántók jövedelme. Ezzel rá is térünk az kartogramok sugallta kép másik sajátosságára – arra, hogy mi az, ami nem látszik. Szepes adatai alapján a geomorfológiai-termesztetföldrajzi viszonyok eléggé egyveretűek, mint például a sok változót tömörítő komplex agromorfometriai térkép mutatja – ánde a valós helyzet akkor tárul elénk, ha az ország többi részével összevetve rádőbbenünk, hogy a terület mennyire kedvezőtlen adottságokkal bír a szántóföldi művelést tekintve. Ezek után már kevéssé meglepő a fent említett három nyomás, a tárgyázás, a nagy úrbéri birtokmértet és az ipar jelentősége, valamint jobb megvilágítást nyer a rétméreték abszolút, egy úrbéresre jutó és művelt terület %-ában egyaránt kifejeződő növekedésének jelentősége a helyi gazdaság (és átalakulása kapcsán).¹⁴ Ehhez képest az első és másodosztályú minősítésű szántók meglepőteljesen kevés indikátorra (egy összeírt jutó szántó, egy atlaszunk a megye belső viszonyait tükrözi – de, hogy a megye hogy szerepel és hol tart országos viszonylatban azt a megyén kívüli területek vizsgálata nélkül aligha lehet megállapítani. Ha csupán az 1720-ra elérhető kevés indikátorra (egy összeírt jutó szántó, egy összeírt jutó rét, nyomások száma, termékenység, zsellérek aránya) alapozunk, akkor a megye északi részén olyan település volt, mely az 1000 leggazdagabbba (az országos településállomány 15%-a) beletartozott, míg 1786-ban az 1500 legfejletlenebből is csak kettő esik ide a Sárossal határos hegyvidéki részen. Említtük is, hogy az 1728-as összeírást Szepesben felülvizsgálta a kivitelező hatóság a korábbi családok miatt. A megye diverzifikációjáról árulkodik nemcsak a legfejletlenebb települések sokfélesége, de az 1786-os országos klaszteranalízis is. A megyének az ország többi részéhez képest mért állapotáról (és egyben belső differenciáltságáról is) az országos fejlettségi vizsgálatunkból kiemelt megyetérképek tanúskodnak az alábbi táblázat mellett, mely az indikátorok értékeit megyei szintre aggregálva tartalmazza a 11 fennmaradt és Perjés által összegyűjtött¹⁵ összeírás esetében.

¹³ 8 megye adatai alapján jó természeti adottságú, kétnyomásos művelést folytató helységeknél a trágyát használó aránya sokkal alacsonyabb (a 788 település 18%-a), mint a rossz talajú, kevés földű egy- és háromnyomásosoknál (345 település 63%-a, illetve 283 település 44%-a). Perjés 1974: 1078.

¹⁴ A háromnyomásos földművelés sajátossága, hogy a 3 nyomás miatt a legelő nem volt elegendő Perjés 1974: 1078. Ugyanúgy, mint Bihar megyében, a „bőség birodalma” Sopron megyében is a kétnyomásos művelés. Az ideltartozó helységek 65,4 százaléka jelentette, hogy kenyérgabonája elegendő, esetleg felesleggel is rendelkezik, és 28,7 százaléka vallotta, hogy legelője elegendő állattartására. Az egy- és háromnyomásos művelésű helységeknél az előbbiek aránya csupán 42,9, illetve 29,5 százalék, az utóbbiaké viszont mindössze 0, illetve 6,8 százalék. Demeter – Horváth 2023.

¹⁵ Zólyom a levéltári jelzetek alapján, Csongrád és Górnór-Perjés utalásai alapján maradhatott fenn levéltári anyagként, de adatbevitelre nem került sor.

Az 1728-as összeírás főbb indikátorainak megyékre átlagolt értékei

Megye	Összes szántó / jobbágy (hold)	Nem telkt (és nem szellett) jobbágyföld aránya (1 = 100%)	Szántóföld (hold) / házas szellett	Deszta/összes szántóföld (1 = 100%)	Ittásföld/összes szántóföld (1 = 100%)	Extraneusok által birtokolt szántóföldek (1 = 100%)	Összes fél telek alatti jobbágy ¹⁶ aránya (1 = 100%)	Szabad meneti/összes jobbágy (1 = 100%)	Nyomások száma (átlag)
Bihar vm.	5,099	0,432	2,109	0,005	0,010	0,000	0,032	0,667	1,70
Heves vm.	8,394	0,213	2,109	0,017	0,000	0,388	0,710	0,710	1,68
Nógrád vm.	19,738 ¹⁷	0,169	4,288	0,060	0,116	0,000	0,703	0,013	2,22
Pest vm.	10,846	0,197	2,673	0,001	0,003	0,005	0,646	0,907	1,99
Somogy vm.	12,370	0,214	2,100	0,054	0,076	0,015	0,545	0,188	2,19
Sopron vm.	16,548	0,046	1,896	0,078	0,006	0,006	0,686	0,199	2,16
Szabolcs vm.	11,000	0,033	0,000	0,324	0,007	0,064	0,067	0,211	2,47
Szécses vm.	36,000	0,191	16,738	0,354	0,001	0,012	0,940	0,054	2,81
Tolna vm.	14,248	0,975	9,667	0,008	0,005	0,034	0,035	0,874	1,85
Vas vm.	9,232	0,150	2,350	0,101	0,030	0,092	0,765	0,048	1,65
Zala vm.	13,722	0,166	3,192	0,067	0,135	0,049	0,839	0,107	1,46
Összesen	16,617	0,184	5,140	0,136	0,028	0,035	0,539	0,272	1,94

Megye	Iparral is foglalkozók /összeírak (1 = 100%)	Szenhozam általában a vetéthez képest (buza, rozs, árpa, zab)	A művelés munkacélt-szüksége (fő)	Igényelt ikerter (októk száma)	Rét/jobbágy (kaszas)	Rét/összes szellett	Extraneus által birtokolt szőlők aránya (1 = 100%)	Új telepitésű szőlők aránya (1 = 100%) (tinnentás)	Összes jobbágyi szőlő/jobbágy	Összes házas szellett/összes összeírak (1 = 100%)	Földes ¹⁸ és házas szellettek aránya (1 = 100%)
Bihar vm.	2,924	2,275	6,471	2,730	1,000	0,470	0,109	1,788	0,060	0,040	
Heves vm.	4,400	2,000	6,364	3,930	1,251	0,260	0,120	0,426	0,007	0,040	
Nógrád vm.	0,069	4,000	3,000	5,154	2,810	0,098	0,064	0,172	1,443	0,025	
Pest vm.	0,051	2,600	2,250	5,663	1,530	0,438	0,057	0,193	3,641	0,025	
Somogy vm.	0,005	2,526	3,000	6,000	2,670	0,103	0,251	0,167	2,702	0,018	
Sopron vm.	0,007	3,630	3,267	6,000	1,554	0,037	0,472	0,011	5,221	0,143	
Szabolcs vm.	0,012	3,900	2,800	4,217	2,0-3,0	0,022	0,000	0,726	0,198	0,005	
Szécses vm.	0,141	2,000	1,615	4,690	2,456	0,546	0,000	0,000	0,120	0,177	
Tolna vm.	0,049	3,519	2,900	5,000	2,0-5,25	0,217	0,307	0,279	6,530	0,001	
Vas vm.	0,248	2,900	3,012	3,990	1,517	0,117	0,527	0,064	2,039	0,093	
Zala vm.	0,077	2,739	3,005	4,000	4,059	0,312	0,499	0,020	2,720	0,046	
Összesen	0,083	3,000	2,730	5,010	2,772	0,271	0,398	0,084	3,419	0,069	

Az alábbi táblázat pedig az atlaszban használt eredeti változók (és a belőlük általunk kalkulált derivált indikátorok) értelmezéséhez, korlátaihoz, hibalehetőségeihez nyújt fogódzót.

¹⁶ Tehát szelletek nélküli halmazról van szó.
¹⁷ A nógrádi kile (szemben a biharival) kis mértékűség, ezért az itt látható 19 köblös (magyar hold) valójában kb. feleannyi, a bihari szántóteréket viszont minimum duplázni kell, az ott használt más mértékűség folytán.
¹⁸ Földes (házas) szellett: 1/8 telkes vagy az alatti úrbéres.

A további következtetések levonását az olvasókra bízunk az atlasz lapjainak tüzetes böngészésével.

A 18. század végi vizsgálatokhoz használt főbb numerikus és nem numerikus indikátorok értelmezése és használatuk (relevanciájuk) sajátosságai (II. József népszámlálása, Lexicon locorum, kancelláriai összeírás)¹⁹

Indikátorok 1770–1797 között	Problémák
Domináns nyelv	A <i>Lexicon locorum</i> 1773-as és Vályi 1796-os adatainak egyesítése sem teszi lehetővé az erdélyi viszonyok rekonstrukcióját. Ellenben a egyes lakosságú települések gyakoribb jelzésével (főleg Vályinál) nagyobb lesz a csoportok száma. A kapott kép természetesen eltér, ha Vályi hiátusait pótoljuk a <i>Lexicon locorum</i> -mal, vagy ha az utóbbi hiányait Vályi adataival.
Domináns vallás	A <i>Lexicon locorum</i> és Vályi adatainak egyesítése sem teszi lehetővé az erdélyi viszonyok rekonstrukcióját. Ellenben a egyes vallású települések gyakoribb jelzésével (főleg Vályinál) nagyobb a csoportok száma. A kapott kép eltér, ha Vályi hiátusait pótoljuk a <i>Lexicon locorum</i> -mal, vagy ha az utóbbi hiányait Vályi adataival. Különösen anniat, mert Vályinál már szép számmal szerepelnek a Rómához csatlakozó ortodoxok önálló kategóriaként, ezzel szemben az 1770-es években számuk még elenyésző.
Birtokos	A nagy esetszám miatt szűkség volt cím és birtoknéret és jogállás alapján történő újrakódolásukra, mely az 1000 felüli értékről kb. 20-ra vite le a kategóriák számát. Külön kódolásra kerültek a családnevek is, így az egyes kategóriákon belül (pl. 10 000 hold feletti világi nagybirtok) is lehet disztingválni. A népszámlálás és Vályi adatainak egyesítése sem teszi lehetővé az erdélyi viszonyok rekonstrukcióját. A két adathalmazban változások is vannak (pl. sok szerzesrendi birtok a Kamararé lett).
Jogállás	1720 és 1785 mellett erre vonatkozóan találunk adatot az 1770-es évekből is (<i>Lexicon locorum</i> , Fónagy 2013). Ez lehetővé tette a jogállásváltozás rögzítését is, ami mintegy 200 „billégő” mezőváros adatainak külön értékelését is lehetővé tette.
Piacról való távolság	Vályi alapján 1797-ből, azzal a premisszával, hogy ahol Vályi nem jelölt piacot, piactól való távolságot, ott nem is feltételeztük a piacozást (ami nyilván nem maradéktalanul pontos, hiszen Vályi nem volt szisztematikus). A piactól való távolság alapján öt csoportba osztottuk a településeket.
Földminőség	Az 1786-os kancelláriai összesítésben található adatok Erdélyt nem tartalmazták. A minősítés főleg a szántóföldi művelésre vonatkozik, tehát pl. szőlőtérület esetében csatlóka. A teleknagyságra és így a díkak számára is befolyással volt, ennek ellenére nem minden esetben kizárólag a természetföldrajzi adottságok döntöttek, pl. Tolna megye szinte egészen rossz besorolást kapott. Az 1786-os földminőség köszönőviszonyban sincs az 1720-as maghozam alapjánó termékenységgel, de Vályi (erősen hiányos) földminősítésével sem ekvivalens minden esetben, noha időben közelebb állnak, és jellegük is azonos.
Önálló egyházközség	A <i>Lexicon locorum</i> -ból, így Erdély hiányzik: 0/1 típusú adat (ennél magasabb is lehet, ha több felekezet van jelen a településen).
Iskolamester	A <i>Lexicon locorum</i> -ból, így Erdély hiányzik: 0/1 típusú adat, egyesítve az előzővel 0–3 intervallumon értelmezve „kulturális infrastruktúrális” ellátottságként.

¹⁹ Hogy melyik indikátor milyen társadalmi-gazdasági folyamatot reprezentál, és milyen irányba módosítja a fejlettséget, azt lásd később az egyes fejezetek elemzéseinél.

Teljes jobbágyok aránya (a lakosságból)	A népszámlálás „paraszti” kategóriáját „teljes jobbágyként” elfogadva az 1785-ös adatok is használhatók, de ekkor a teljes lakosság a viszonyítási alap, 1786-ban pedig vagy az összeírt úrbéresek arányában értelmezendő a %-os érték, vagy a népszámlálás összlakosságához kell viszonyítani, de ekkor Erdélyre nincs adat.
Házatlan zsellérek aránya	1720-ban csak zsellér kategória van (<i>inquilinus</i> ; a <i>subinquilinusok</i> nélkül), a népszámlálásban szintén, de ráadásul ez jogilag és vagyoniilag sem homogén csoport. Ezért a kancelláriai összeírás anyagát használhatuk a <i>subinquilinus</i> csoport azonosításához (úrbéres népeességhez vagy az össznépeességhez is mérhető). Erdély hiányzik, de az ottani összeírások sokszor egyébként sem tartalmazzák az apjukkal egy kenyéren élő felnőtt fiak számát.
Egy úrbéresre jutó szőlőterület	Kapásban megadva, amit egyháztól magyar holdként, 200 négyzetméterrel számítottuk. Mivel a kancelláriai anyagban szerepel, így Erdélyre nincs adat. A teljes jobbágyok, házas zsellérek és házatlan zsellérek egyaránt benne foglaltatnak a kategóriában. Egyébként termőhelyi adottságok miatt igen sok település esetében 0-s érték mérhető.
Egy teljes jobbágyra jutó szántó (hold)	A kancelláriai anyagból, közbős földben (vetőmagszükséglet alapján) megadva, magyar holddal ekvivalensnek tekintve, 1200 négyzetméterrel számolva, noha a század végén már használhatták a kataszteri holdat, ami 1600 négyzetméter. Az irtásföldet és a pótlást, de a beltelket is át- és beleszámoltuk a mutató értékeibe – ez utóbbiak miatt az 1720/8-as adatokkal való összevetés nem zökkenőmentes.
Gyerekek (12 év alatt) aránya a lakosságból	II. József népszámlálásának eme kategóriája nem használható demográfiai értelemben, mert az 1–12 és 13–17 évesek kategóriájában nincsenek benne a nemesek fiai, továbbá a „paraszti és polgárok örökösének” azon halmaza, akik még nem nagykorúak, de majd továbbvizszik az apa tevékenységét (pl. öröklik a jobbágyterületet, csak kiskortúak). Így e halmaz inkább a majdani sorozatok körét adja meg (a 13–17 éves korosztállyal összevetve pedig a gyerekelhalandóságról is képet kapunk).
Egy úrbéresre jutó adó (Ft)	Direkt állami adó (hadiadó). Ismeretlen az adóalap összetétele, ti. nem tudni, hány %-a nem földművelésből származik. Értéke több megyében hiányzik.
Idegenek aránya a lakosságból	Nem teljesen a mai értelemben értendő, mert II. József idején 10 év helyben lakás után helyinek minősült a bevándorló. A teljes lakossághoz mértük, ami nem valós értéket ad, hiszen pl. a „migráns” gyerekek halmaza kimarad a viszonyítási alapról. Azaz a mutató csak az adott időben jellemző területi mintázat sajátosságainak kimutatására alkalmas, a későbbi korok értékeivel nem összevethető az itt mért értékek.
Távollévők aránya a lakosságból	Az elvándoroltak, peregrinációban levők, ideiglenesen távollévők mellett a katonának elvitték is beletérndők. A teljes lakossághoz mértük, ami nem valós értéket ad, hiszen pl. a gyerekek halmaza kimarad a viszonyítási alapról. Azaz a mutató csak az adott időben jellemző területi mintázat sajátosságainak kimutatására alkalmas, a későbbi korok értékeivel nem összevethető az itt mért értékek.
Család létszáma	Kiszámítható az egész országra a népszámlálás alapján, de az egy házra jutó lakosság szám szintjén. Ez viszont nemcsak a családhoz, hanem a „háztartáshoz” tartozó egyéb személyzetet is magában foglalja (béresek, zsellérek, szolgáltatók, stb.). Az egy házra jutó lakosság szám tehát nem ekvivalens a családmérettel, hiszen az 1 ház = 1 család sem áll fenn 1780-ban a statisztikai adatok alapján.
Egy házra jutó családok száma	Kétféle indikátor, hiszen a városokban gyakori volt, hogy egy házban több család lakott, míg vidéken a gazda munkaerőt igényelt vagy teherösségét mutatta, ha valakit befogadott házába. Vidéken viszont egyfajta zselléresedési mértéknek is használható, s szemben a kancelláriai összeírások házatlan zselléreivel, ez az egész országra számítható.

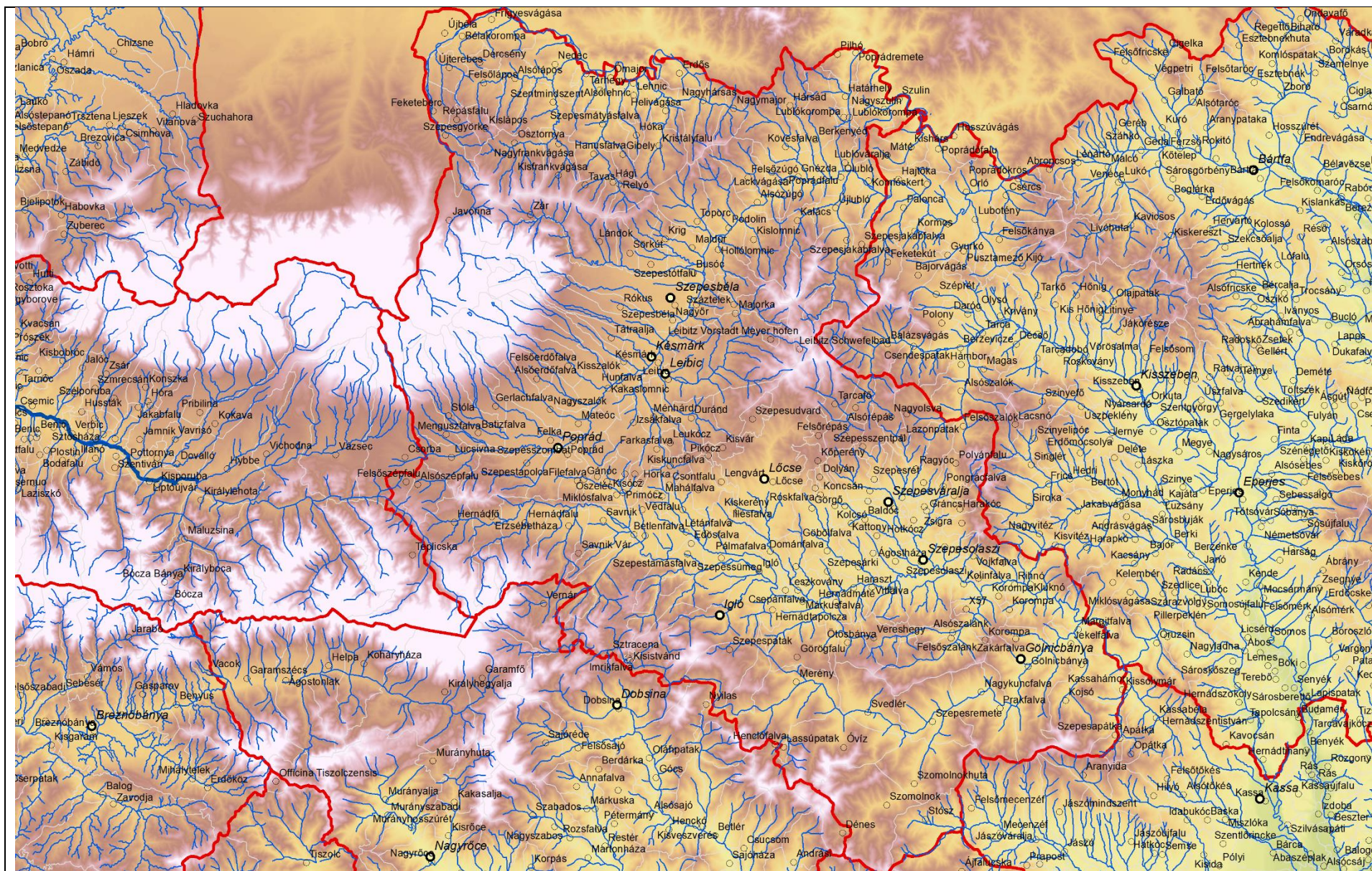
Természeti ajándékok korrigált, kumulált értéke egy földművesre (úrberesre) (Ft)	Az összevont indikátor hátránya, hogy csak lokális piaci árak (Debrecen környéke) alapján sikerült az ország egészére aggregálni a számos, eltérő mértékegységben kifejezett szolgáltatást (zsír, fonal, tojás, gyűk, fa... – nem tartozik ide a kilenced természetben való megváltása). Bár telekméret alapján szabták meg a természetbeni ajándékok értékét, ennek alapértéke a földesúrtól függött, ezért viszonylag nagy diverzitást mutatott azonos átlagos telekmérettel rendelkező falvak esetében is. Mivel az 1786-os összeírás tartalmazza az indikátort, így Erdélyre nincs adatunk.
Gyalognapban kifejezett robot nagysága egy úrberesre	Mivel az 1786-os összeírás tartalmazza, így Erdélyre nincs adatunk. Az összeírás némiképp félrevezető, mert külön feltüntetni az igánapokat, majd egy újabb rovatban a gyalognapokat, valójában azonban ez utóbbi tartalmazza a gyalognapra konvertált igánapokat és a gyalognapokat egyaránt. A robotteher a kancelláriai összeállításban mindig a teleknagyság alapján számolt elvi érték, tehát településszinten az egy főre jutó robotterhet kizárólag a lakosság belső differenciáltsága befolyásolja (ahol sok a zsellér, ott alacsonyabb a robotteher). Éppen ezért inkább szociális, mint ökonometriai mutatóként kell értékelni. A kilenced robottal történő megváltása módosíthatja értékét.
Nemesek aránya (a teljes lakossághoz mérve)	Szemben az 1720-as adatokkal, ez gyakorlatilag minden nemes férfit tömörit (a kiskortakat is, tehát ők nem a gyerekeknel feltüntetve szerepelnek). Ebből következően a két kategória nem összevethető, hiszen itt ariszokráták, középnemesek is számba vettek. Az egész országra mérhető.
Polgárok aránya (a családok számához mérve)	Itt gyermekkorúak jóval kisebb eséllyel szerepelnek, mint a nemességnél. Az egész országra adatolható.

A 18. század eleji vizsgálatokhoz Perjés által használt főbb numerikus és nem numerikus indikátorok értelmezése és használatuk (relevanciájuk) sajátosságai (1728)

Telki szántóföld	
Egyéb szántóföld	a jobbágycok művelésében, de nem a telki állomány része
Összes jobbágyi szántóföld	az előző kettő összege
Zsellér szántóföld	saját földdel bíró, nyolcadtelkesek, az értéke nem része a fent számított telki állománynak
Összes helyi föld	nem extraneus és nem urasági vagy egyéb föld
Extraneusok kezén lévő föld	nem helyiek földje, nem feltétlenül telki állomány
Egyéb szántók	nem paraszti föld (város, uraság – nem mindig adják meg, ezért külön statisztikába nem bevont
Összes szántó	a fentiek summázata
Deserta föld	a fentiek felül számolva
Irtás	a fentiek felül, szántó
Összes jobbágyföld egy jobbágyra	egy telkesre jutó telki és nem telki, jobbágyi művelésű föld (zsellérek és földjeik nélkül)
Nem telki jobbágyszántó aránya	a jobbágyi művelésű, de nem telki állományú föld aránya az összesből (deserta és egyéb nélkül)
Extraneus föld az összes földből	deserta nélkül számított érték
Deserta az összeshez	deserta és egyéb nélkül számítva az összes földet
Irtás a művelt földhöz	csak deserta nélkül
Egy jobbágyra jutó telki és egyéb szántó	saját földdel bíró zsellérek halmazán számolva (nyolcad és tízenharod telkesek)
Egy földes zsellérré jutó zsellérföld	örökös és szabadmenetelűek, birtokméret szerint differenciálva
Összes jobbágy	

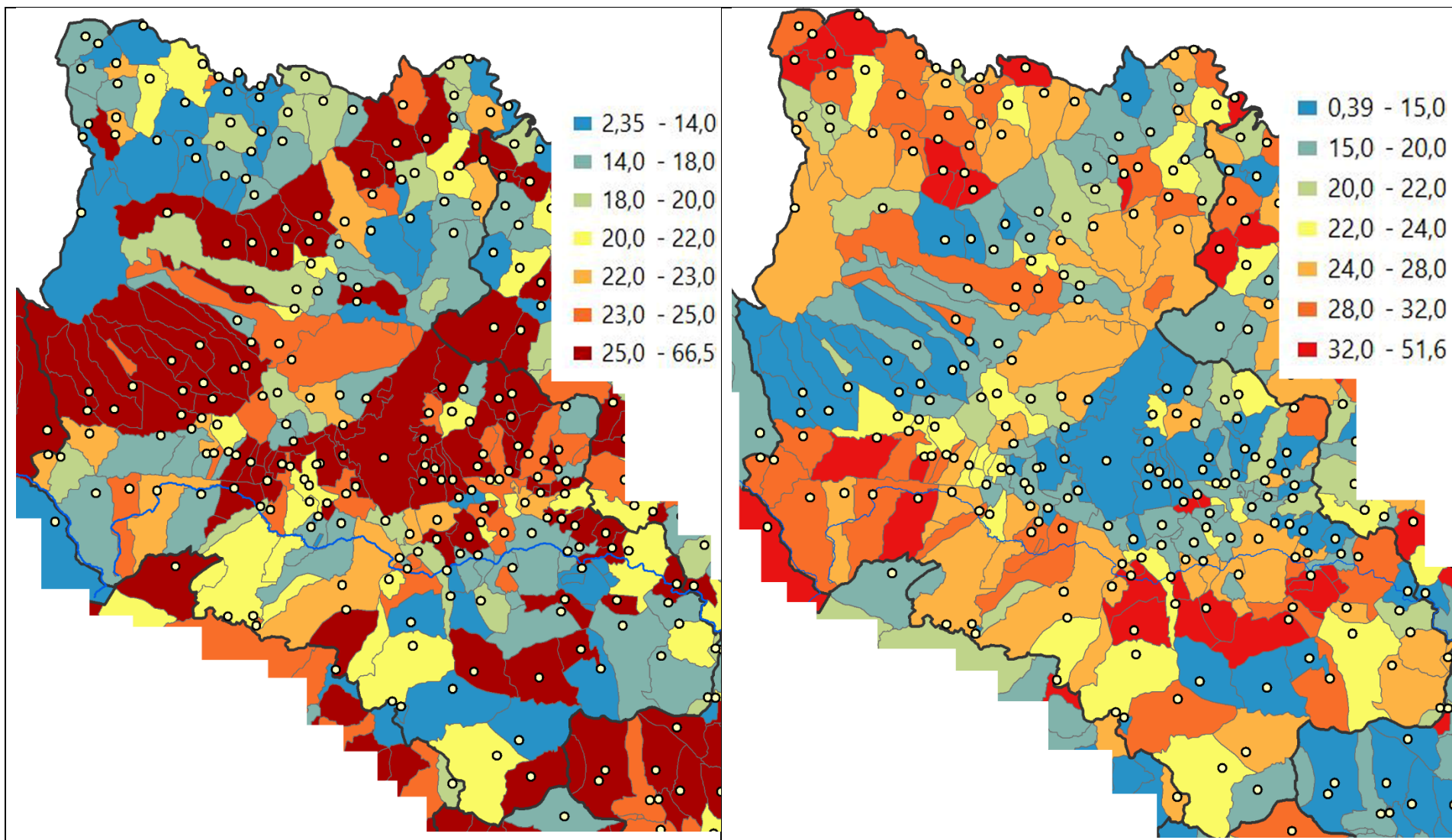
Szabadmenetelű az összesből	szabadmenetelű jobbágycok aránya az összes jobbágyból
Fél telek alattiak az összesből	a szegénység proxyja, az összes jobbágyhoz mérve, a zsellérek nincsenek benne
Telek száma	
Összes telki állomány közbőlben	a közből kb. a magyar holddal ekvivalens
Telek nagysága közbőlben	mint mértékegység
Egy jobbágyra jutó teleknagyság	a jobbágygazdaság tényleges nagysága telekben kifejezve, csak úrbéni föld
Egy jobbágyra jutó telki számtó	magyar holdban kifejezve
Buza szemhozam	vetőmaghoz mérve
Rozs szemhozam	vetőmaghoz mérve
Árpa szemhozam	vetőmaghoz mérve
Zab szemhozam	vetőmaghoz mérve
Szántás munkaerőigénye	felhőt före vetítve (a rendelkezésre álló felhőt ffi munkaerő és a jobbágycok által művelt szántóföld nagyságának hányadosa)
Igaerő (ókrök száma)	ókrök száma, nem egyértelmű, hogy a rendelkezésre álló vagy a földterület műveléséhez szükséges
Boronálás	nem numerikus igen / nem / nincs adat
Trágyázás	igen / nem /nincs adat
Kenyerellátottság	elég / nem / nincs adat
Jobbágyréti	telki állományú, kaszásban megadva, zsellérek nélkül
Zsellérréti	telki állományú, kaszásban megadva
Összes helyi réti	az előzőek összege (átszámítva holdra, szántóval való összevetés esetén)
Helyi az összesből	a telki állományú réti az összeshez (beleértve a nem úrbérest is) mérve
Egyéb réti	beleértve a nem telki állományú rétet is, kaszásban
Összesen réti	
Jobbágyréti egy jobbágyra	egy jobbágyra jutó réti, telki, zselléreké nélkül, kaszásban
Réti egy földes zsellérréti	zsellérek saját művelésű földje, kaszásban
Réti hozama	nem numerikus
Legelő	nem numerikus
Házatlan zsellér az összes összeírtrból	arányszám
Iparos az összes összeírtrból	iparral is foglalkozók az összes összeírtrból, nem külön, önálló iparosok, arányszám

I. Általános adottságok / General features

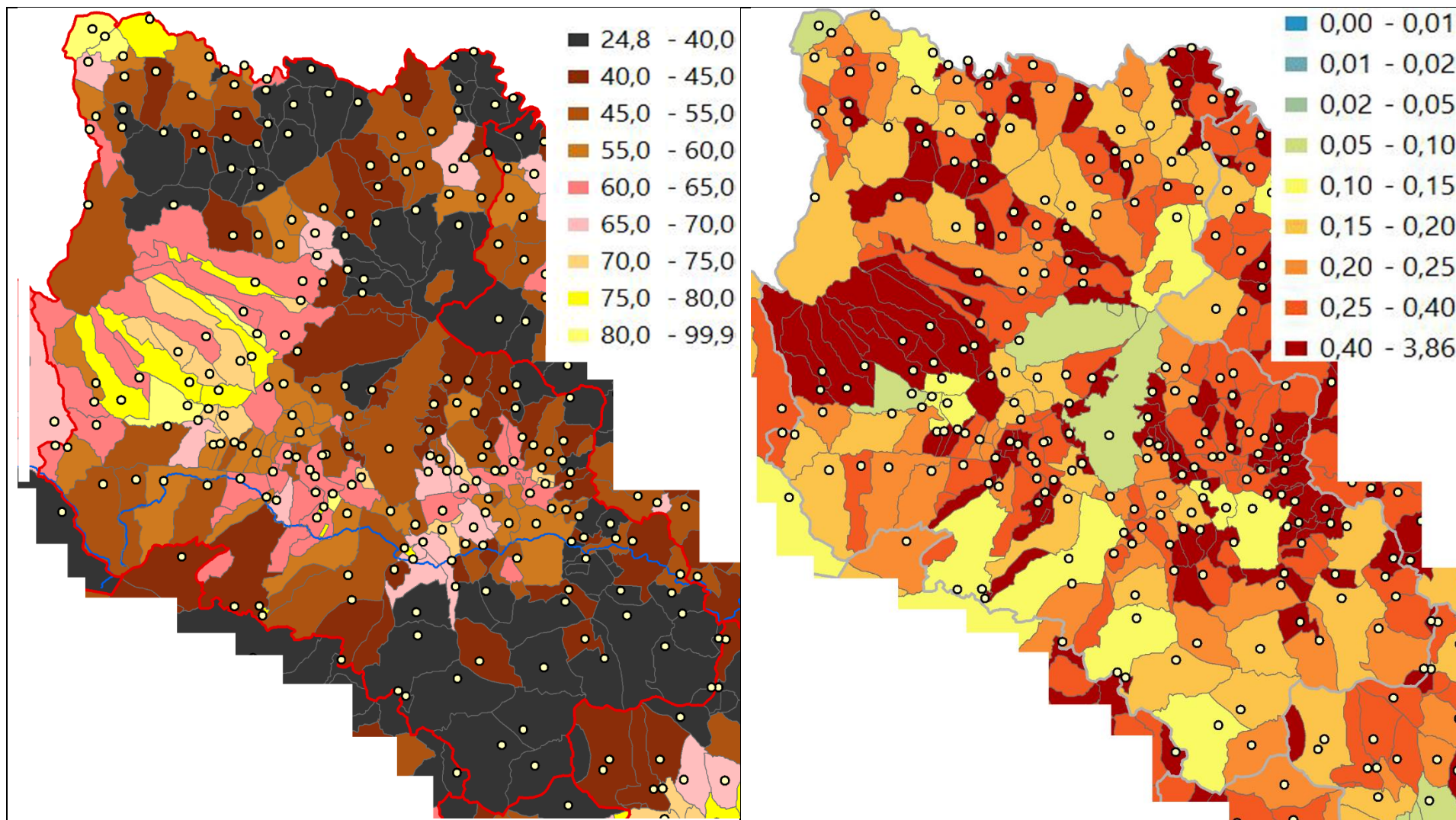
The general physical geographic features of Szepes / Spiš County

Szepes megye általános természetföldrajzi viszonyai

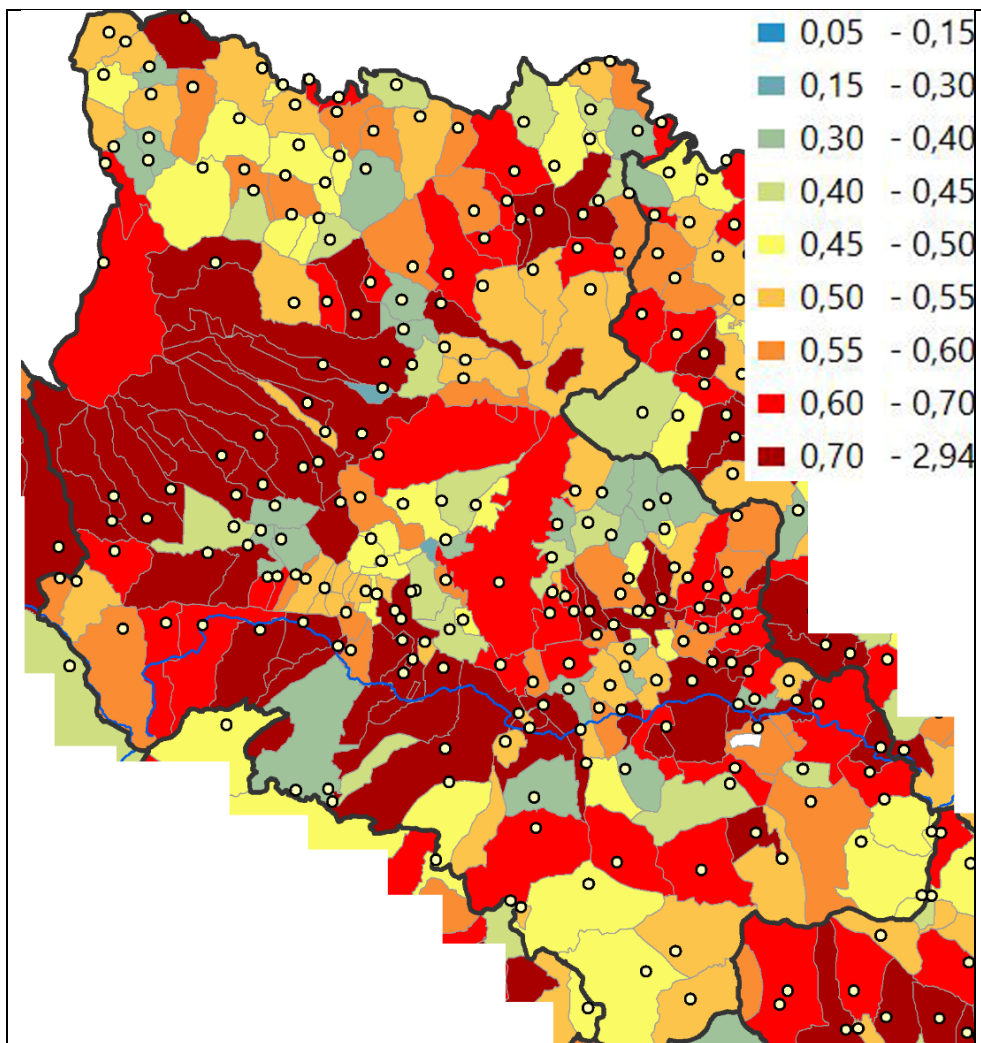
A délies lejtők gyakorisága / The frequency of slopes of southern aspect (% , 140-220°)

Az északias lejtők gyakorisága / The frequency of slopes of northern aspect (% , 320-040°)

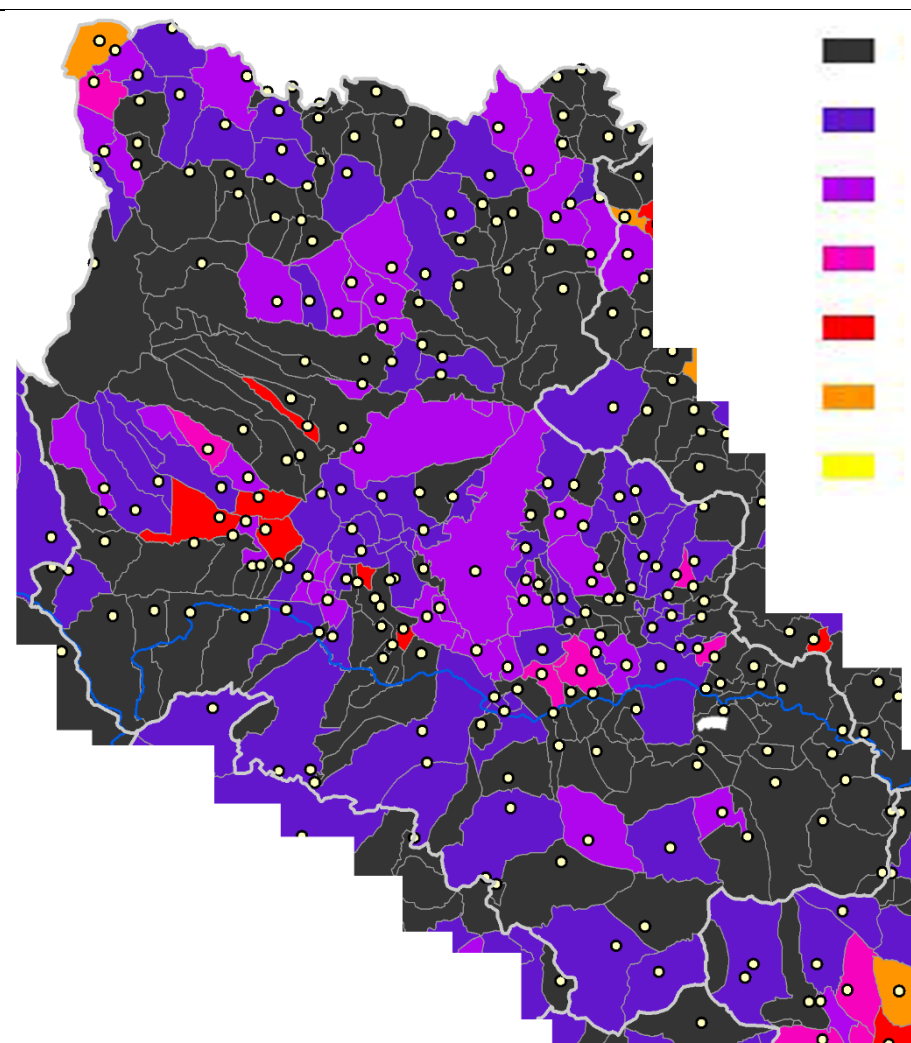

A 15 foknál lankásabb lejtők gyakorisága / Frequency of slopes less steeper than 15 degrees (%)

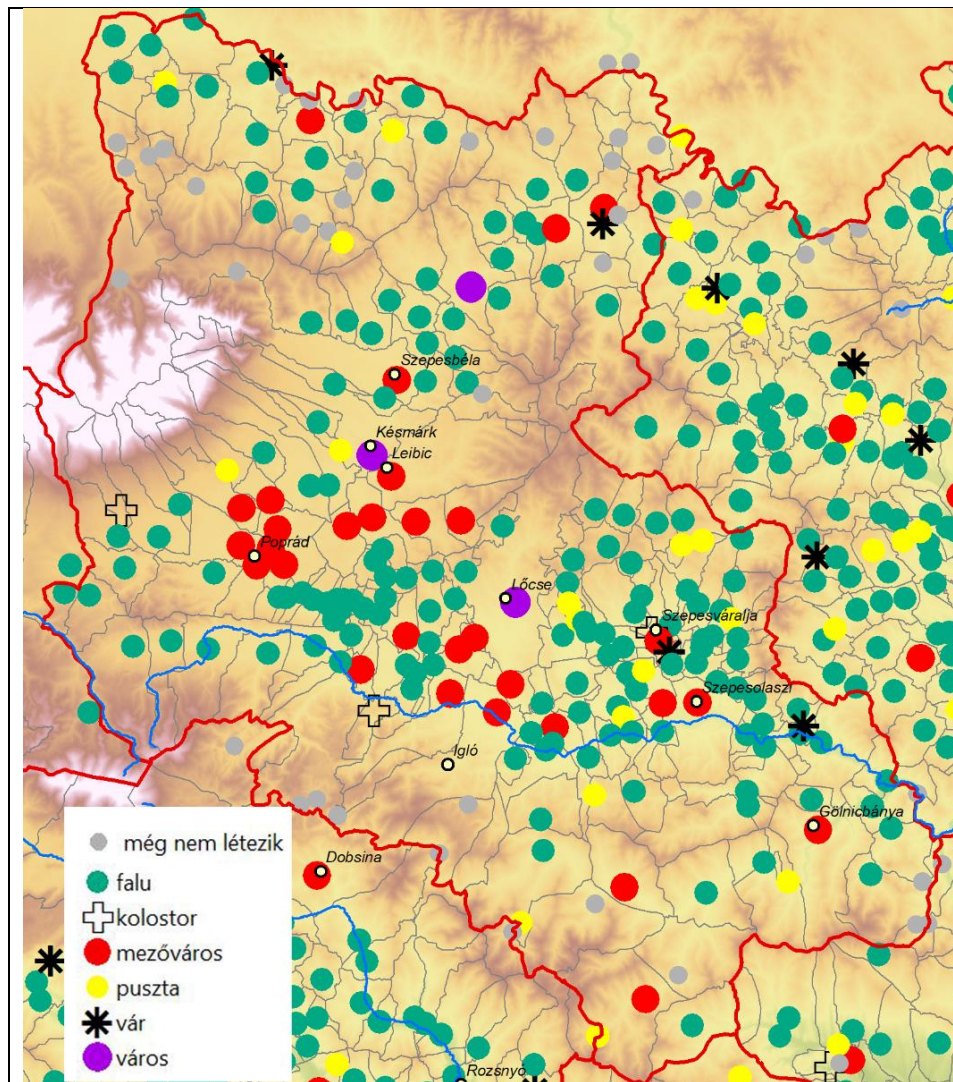
Relatív relief: magasságkülönbség osztva a területtel / Difference between highest and lowest altitude divided by the extent of the administrative area (relative relief)

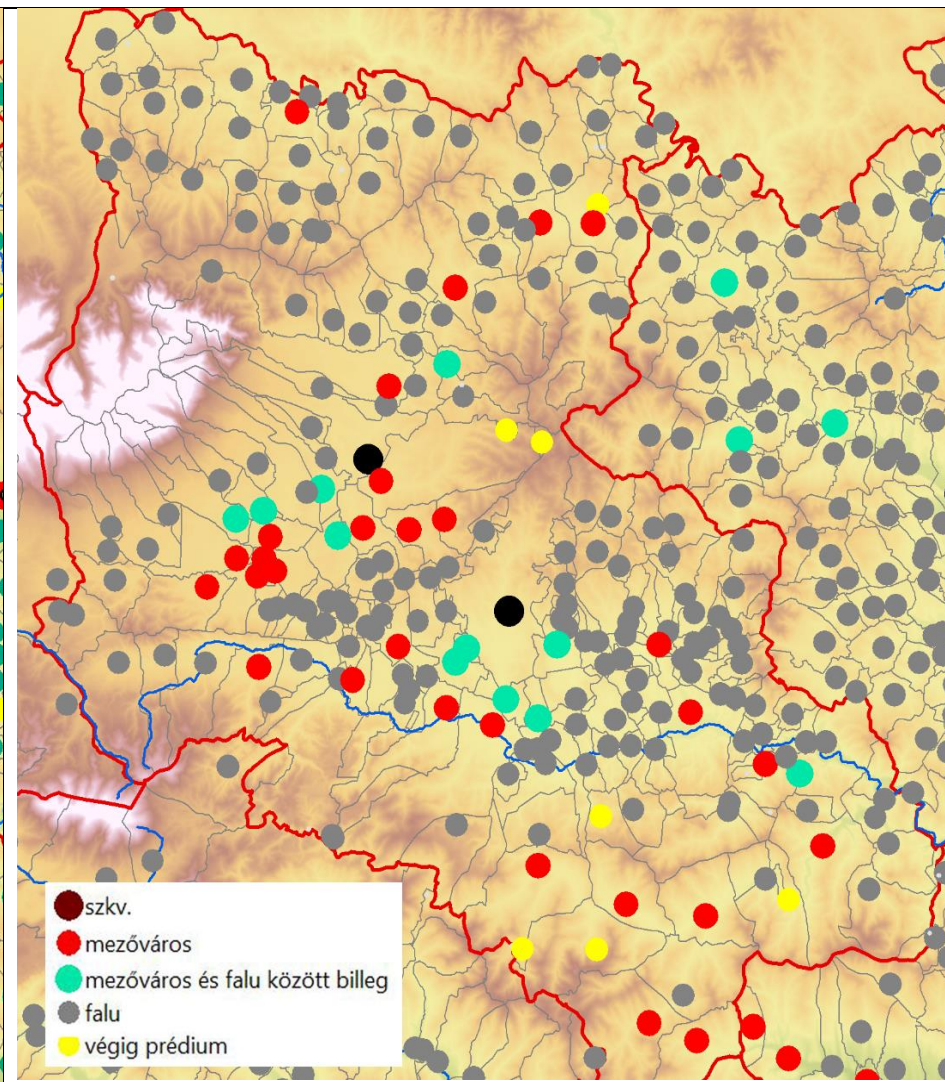
A magasság szórása osztva az átlagmagassággal / Standard deviation of height divided by the mean height

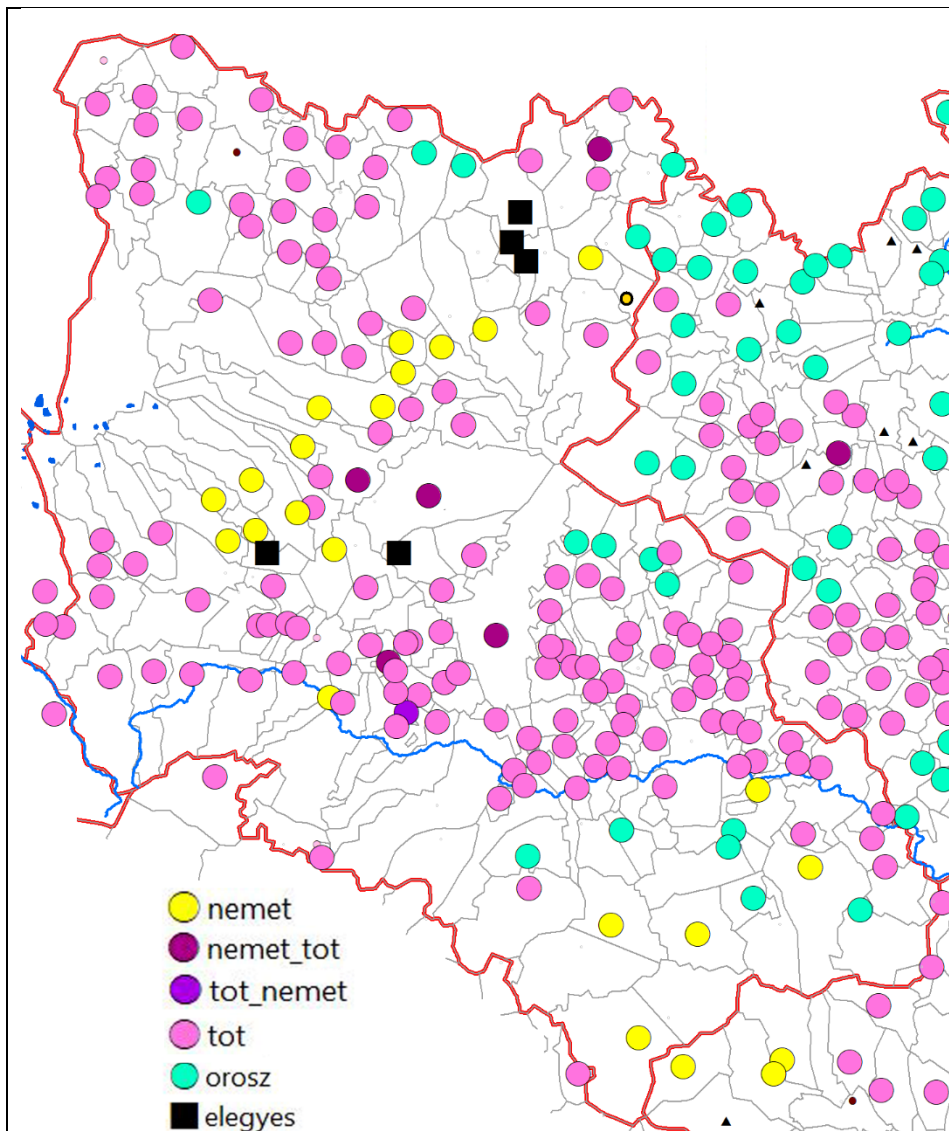
Kompozit agromorfológiai alkalmasság az előző változók alapján / Composite agricultural aptitude based on the above variables (darker = smaller aptitude)

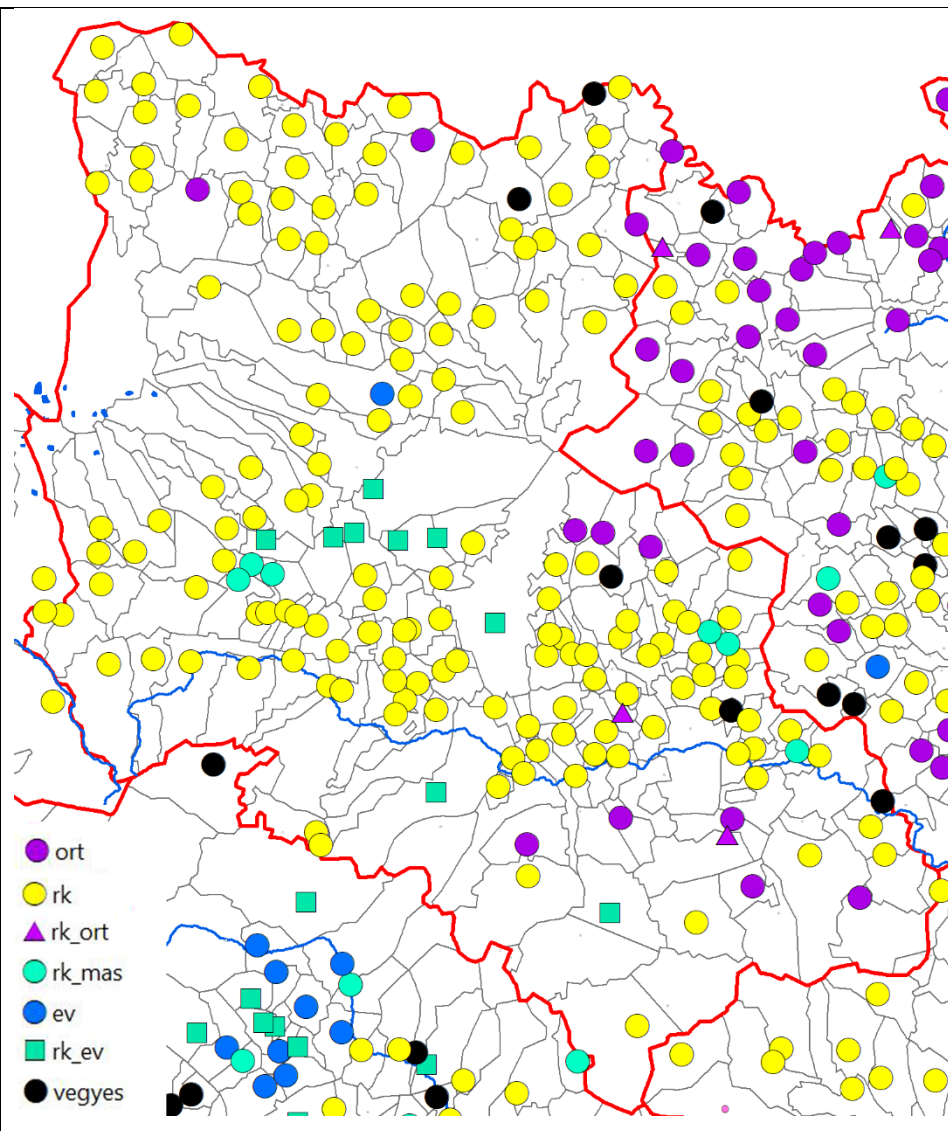
A településállomány szerkezete 1540 körül / Settlement structure around 1540

A településállomány szerkezete a 18. században / Settlement structure in the 18th c.

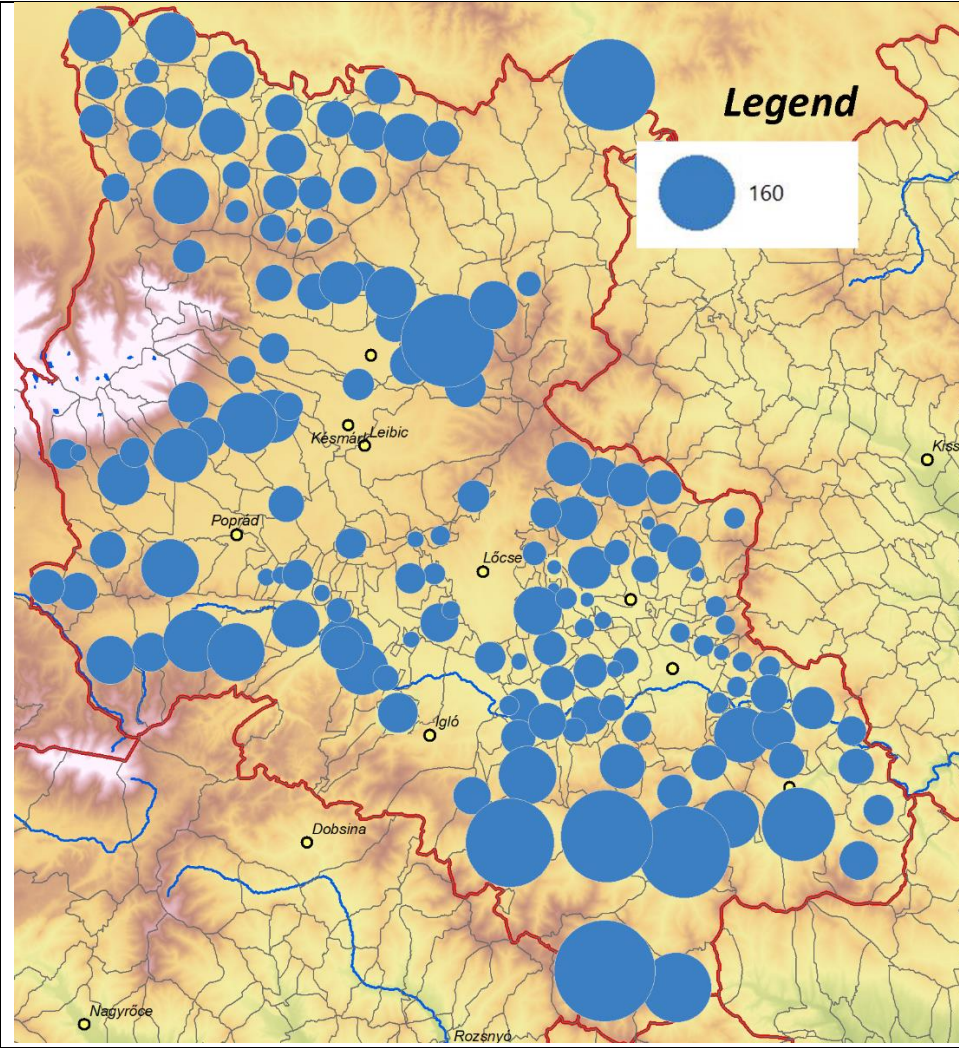

Szepes megye nyelvi viszonyai 1775 körül / Dominant languages in 1775

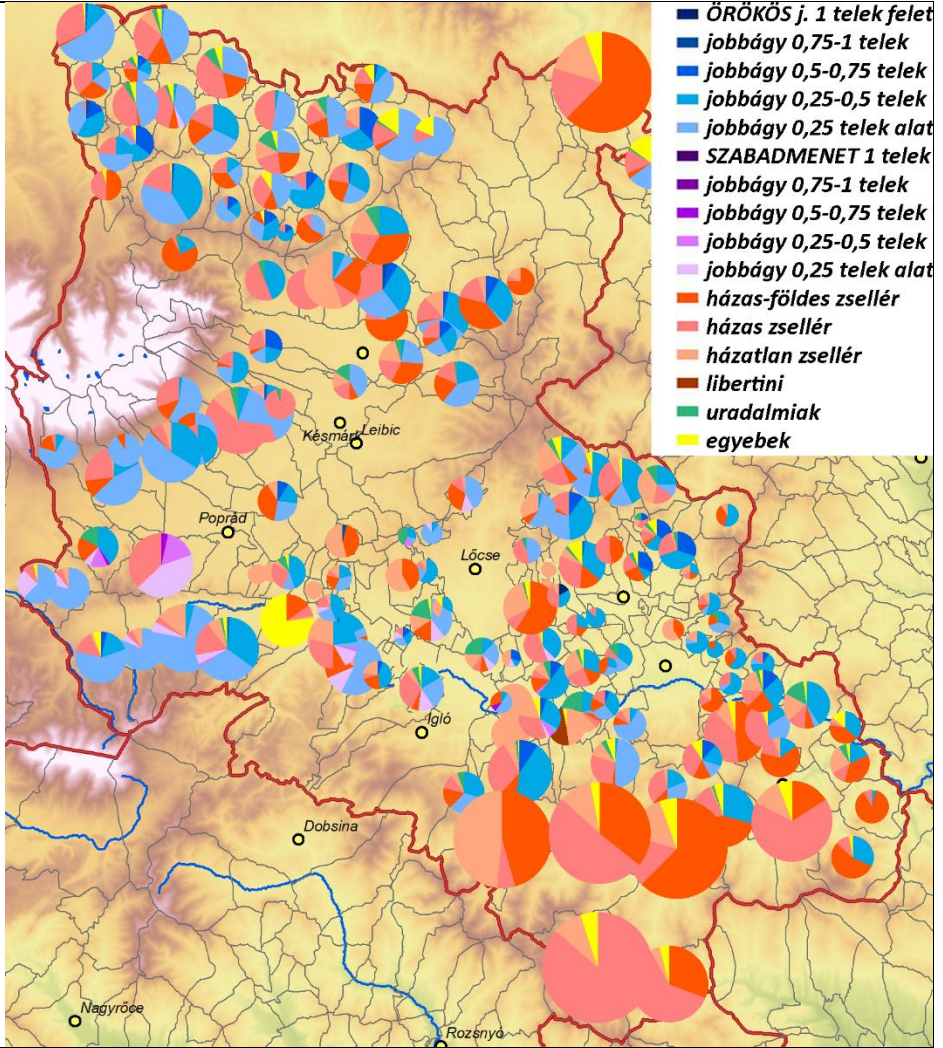

Szepes megye felekezeti viszonyai 1775 körül / Dominant denominations in 1775

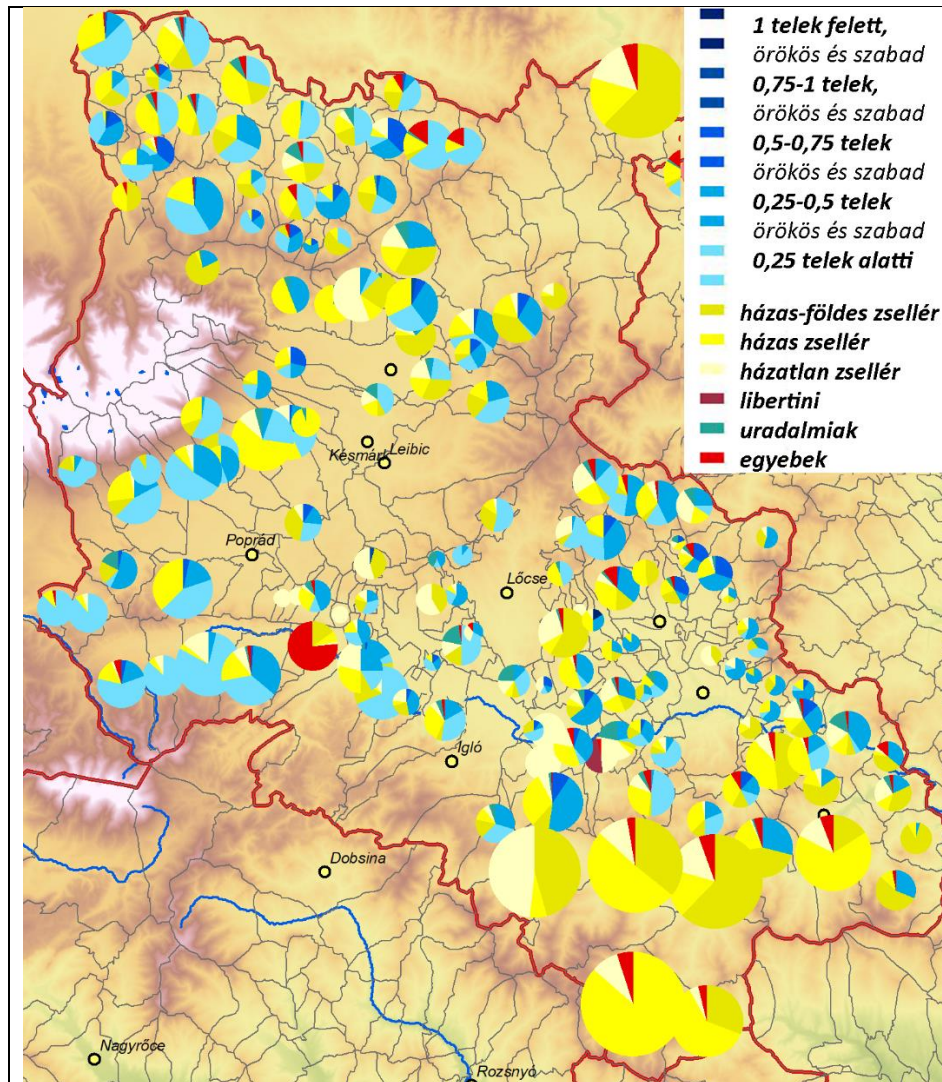
**II. A 18. század eleje / The beginning of the 18th c.
(1728)**

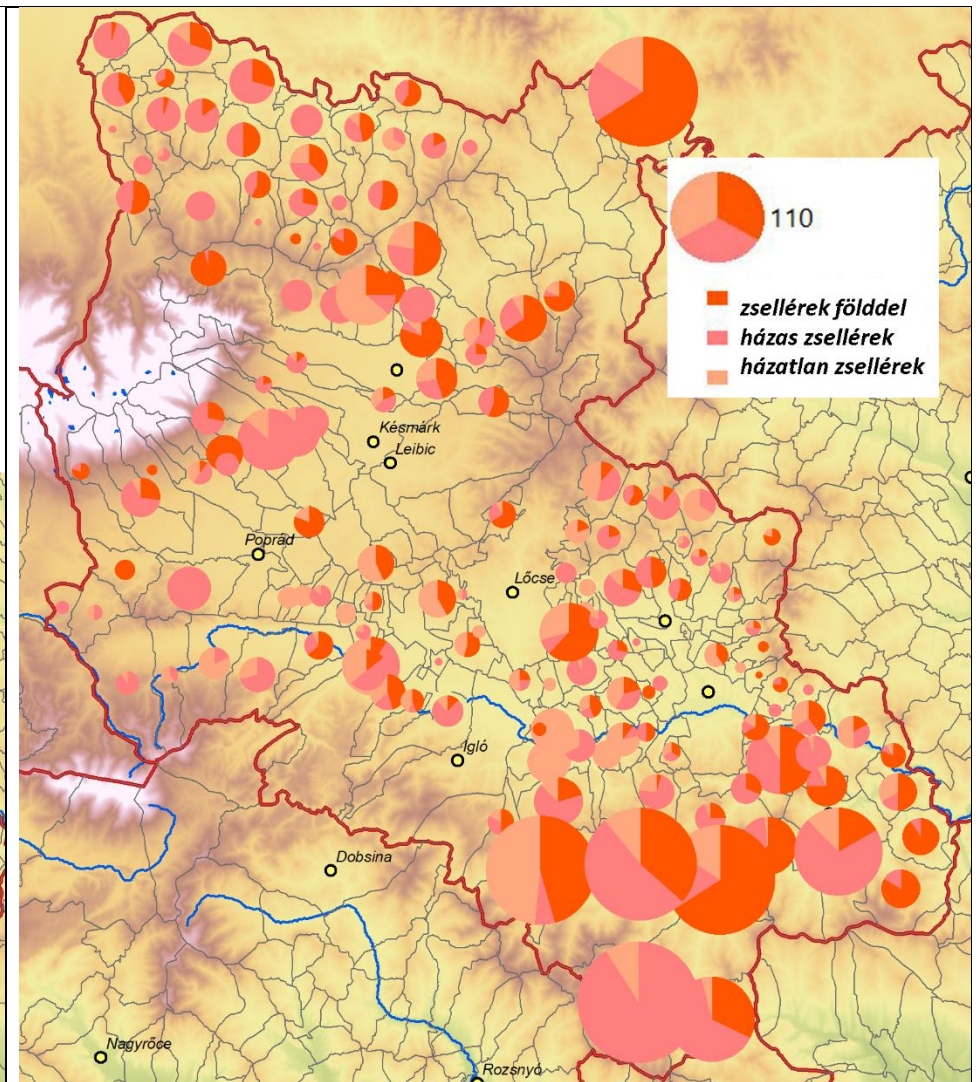
Az összeírtak száma / The number of conscripted in 1728

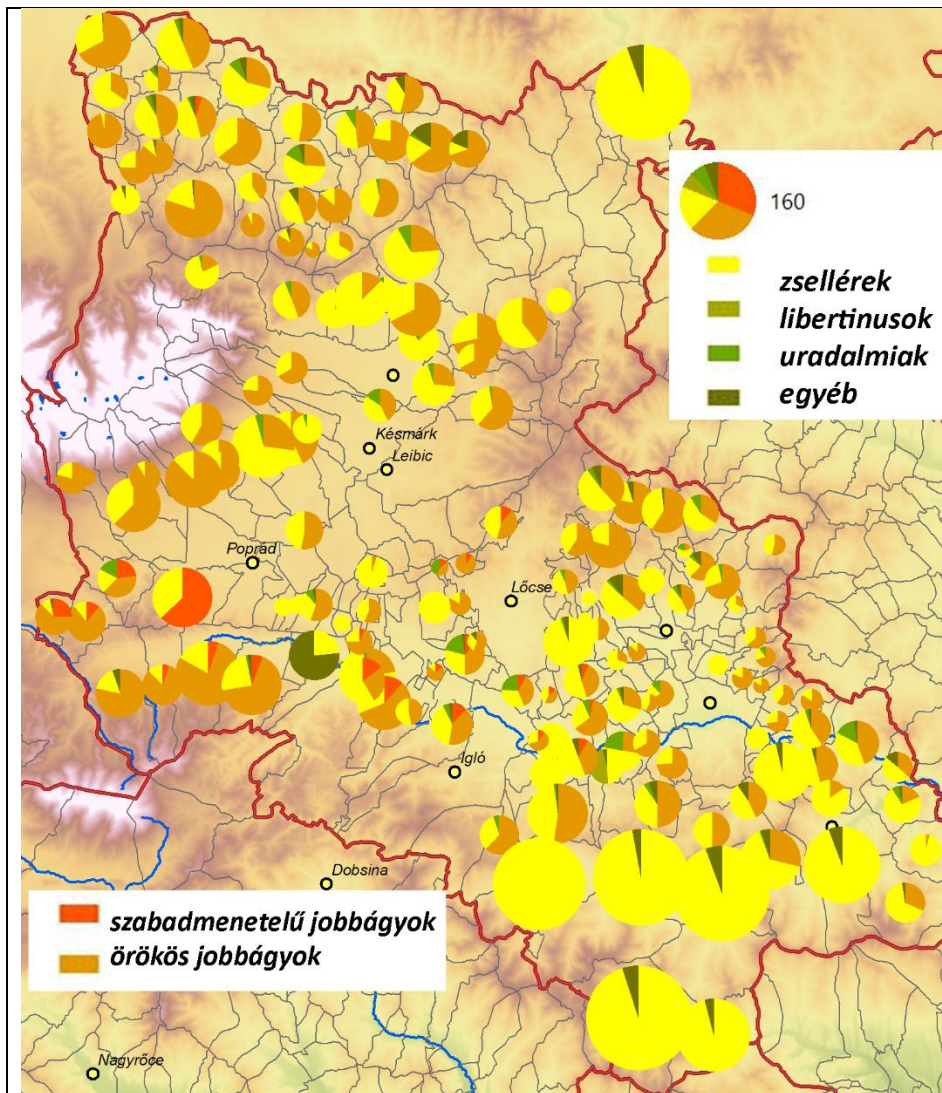
A paraszti társadalom részletes tagolódása / A detailed classification and distribution of peasant society in 1728

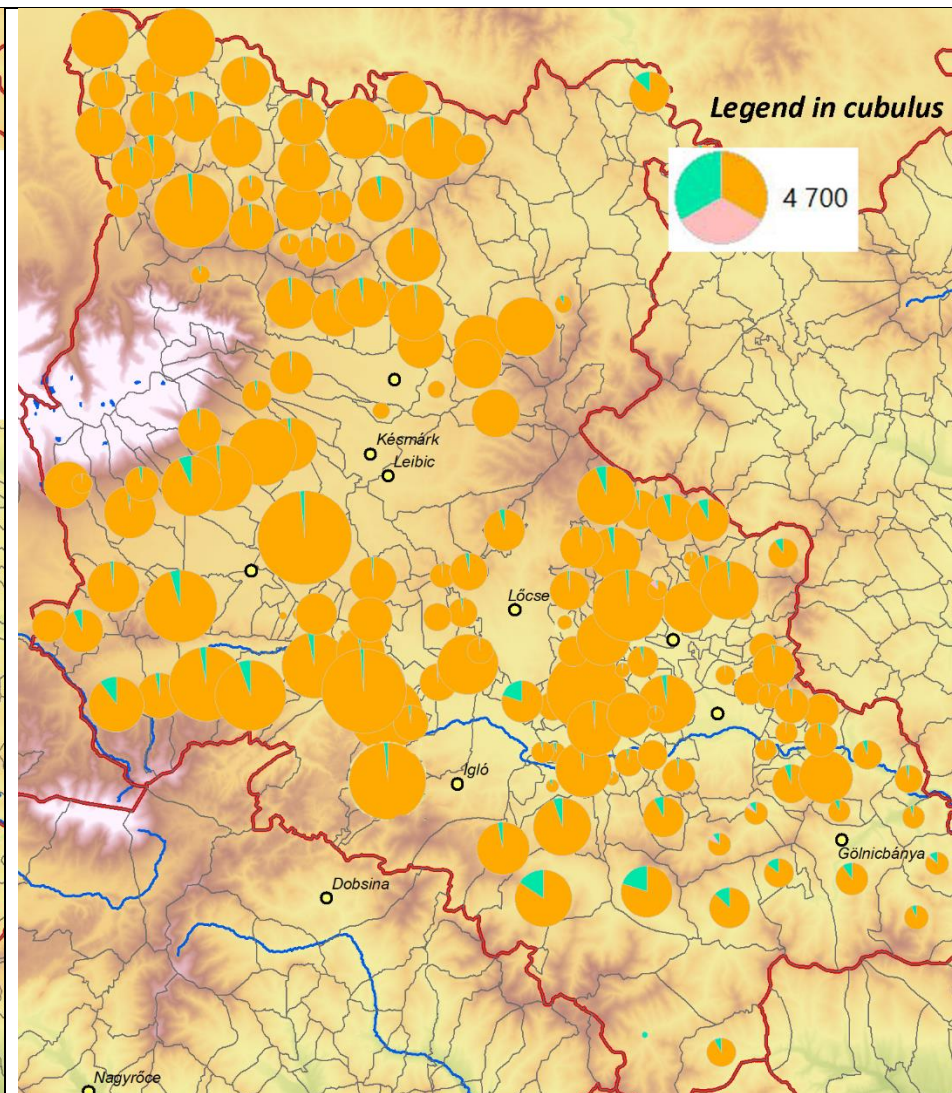
Paraszti társadalom birtokméret szerint / Peasant society based on estate size (1728)

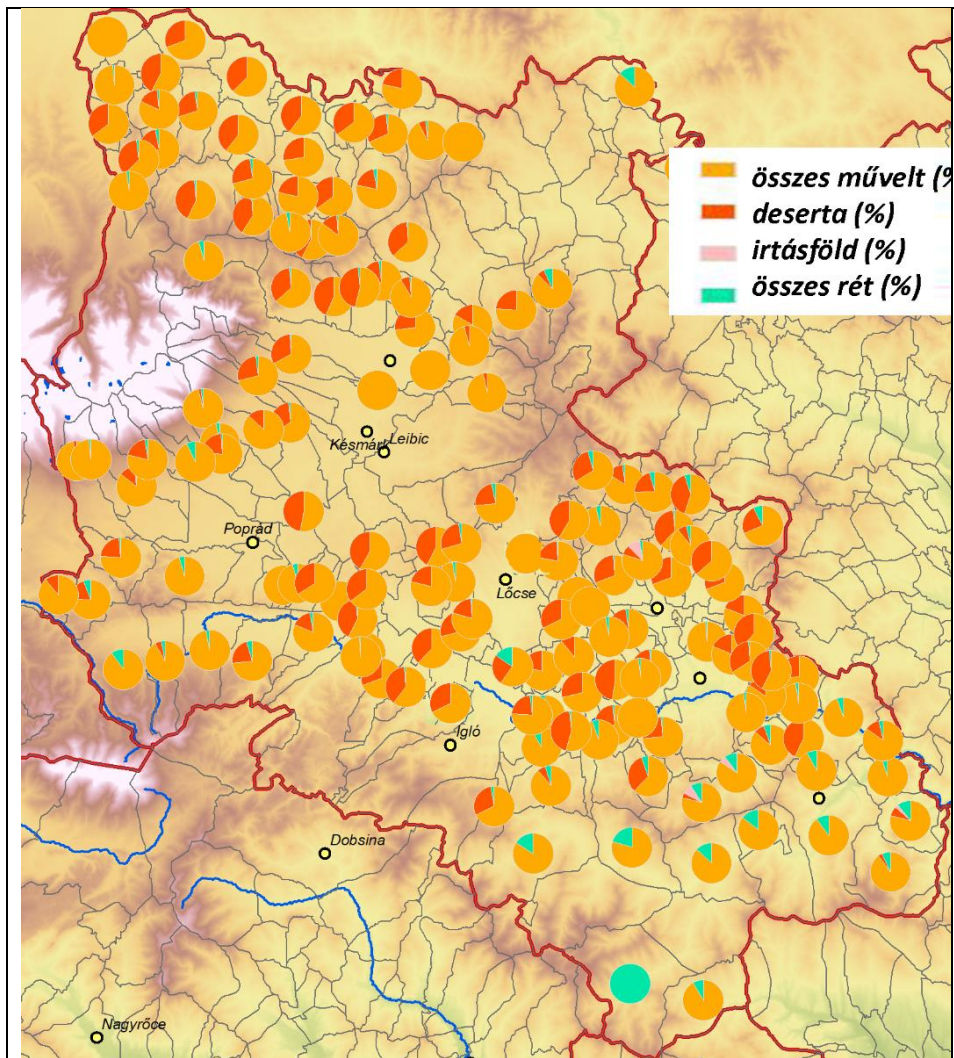
A zsellértársadalom megoszlása / The distribution of inquilini and subinquilini in 1728

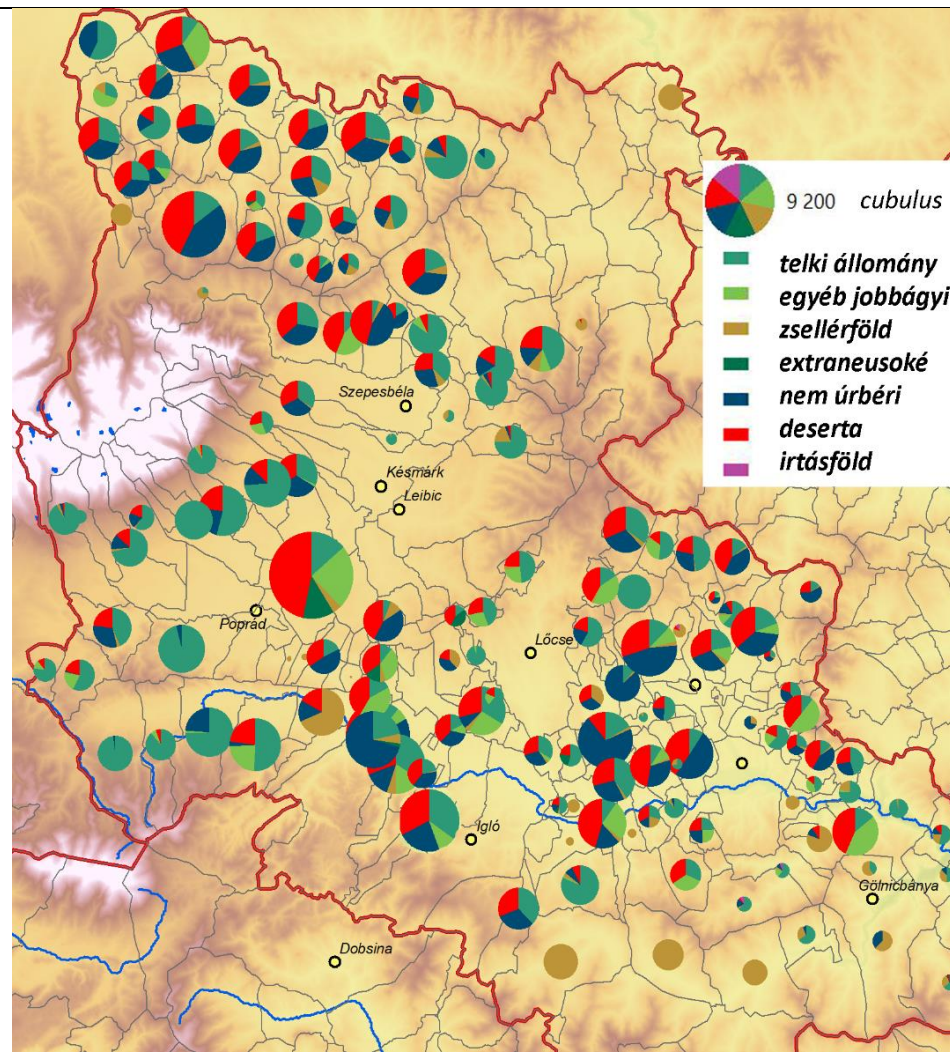
A paraszti társadalom megoszlása mobilitás szerint / The distribution of peasant society based on mobility in 1728

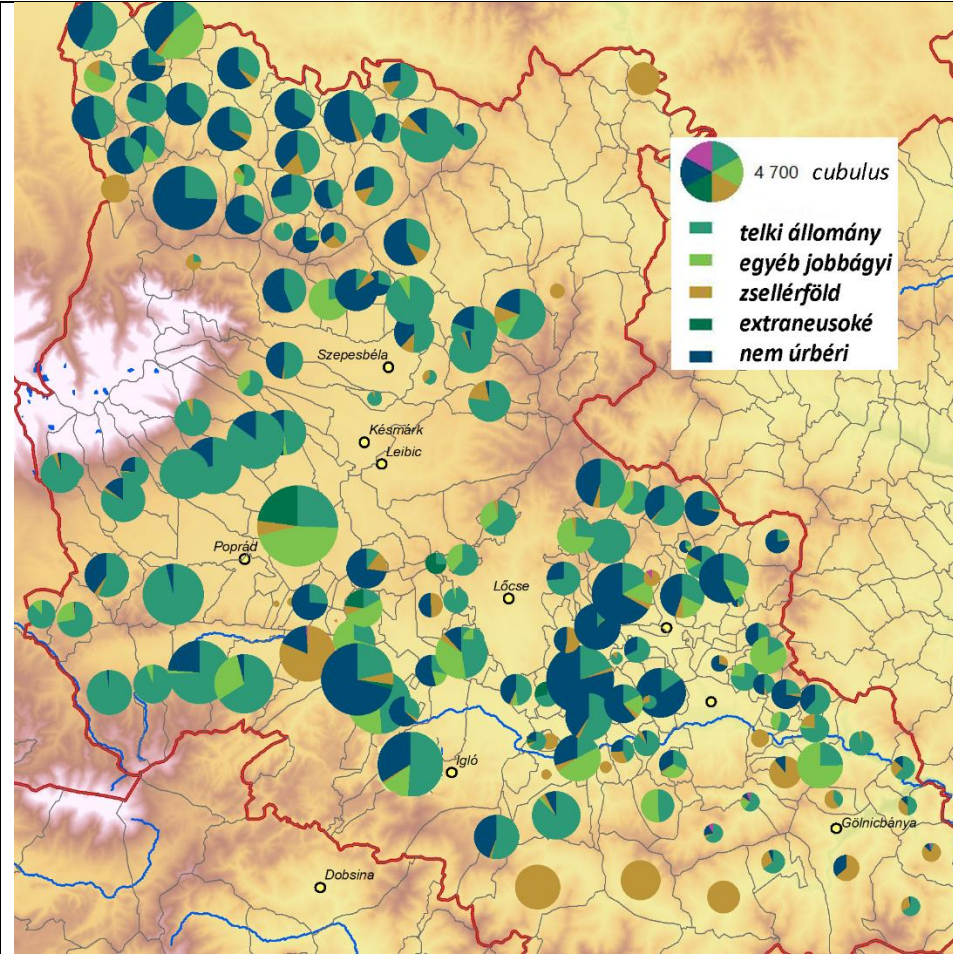
Az úrbéres földek nagysága (köblösben) / The size of urbarial peasant land in cubulus in 1728

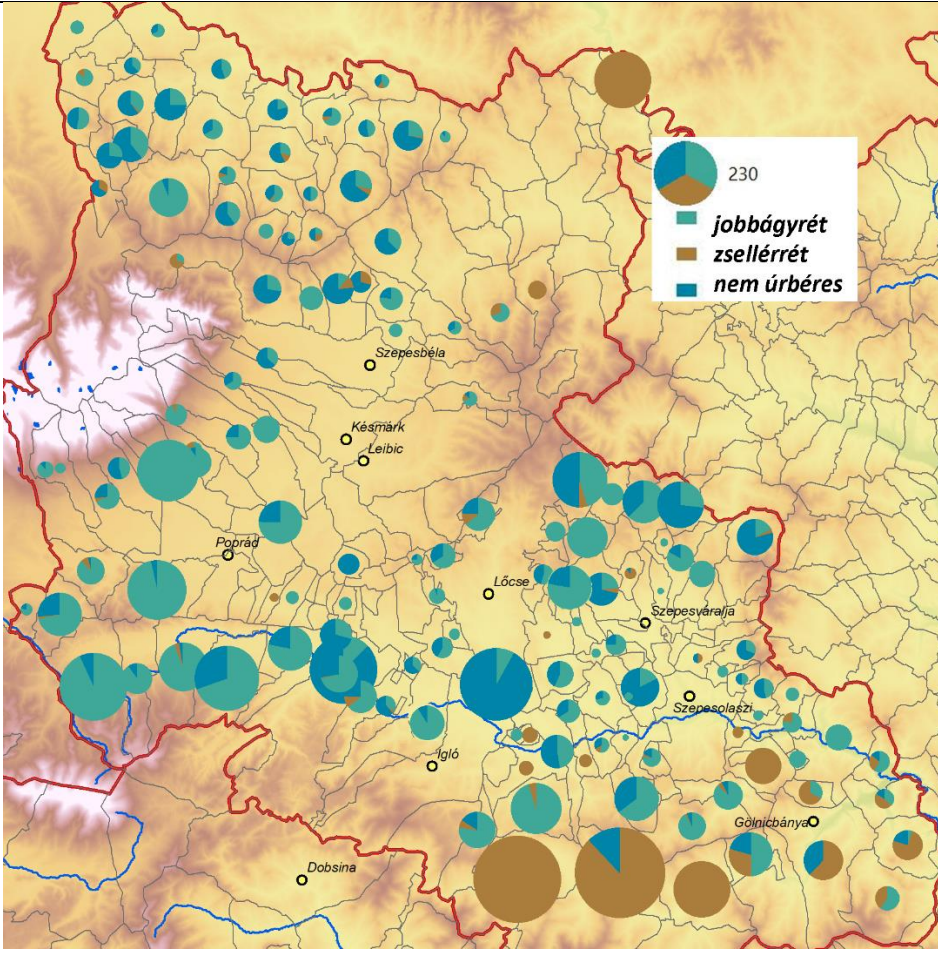
A művelt és műveletlen szántóföldek típusai és megoszlása / The share of cultivated and uncultivated arable land in 1728

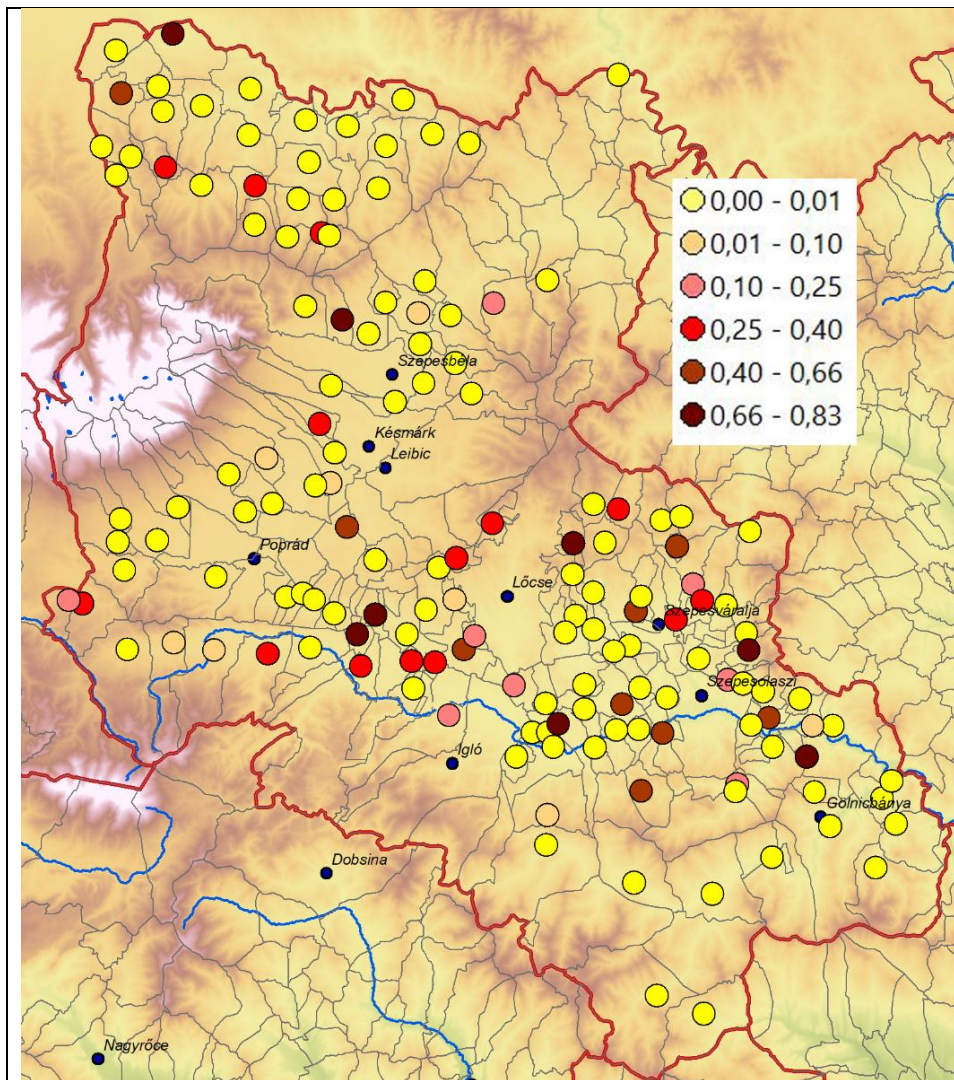
Az összeírt szántóföldek típusai és részletes megoszlása / The detailed types and sizes of conscripted arable land in 1728

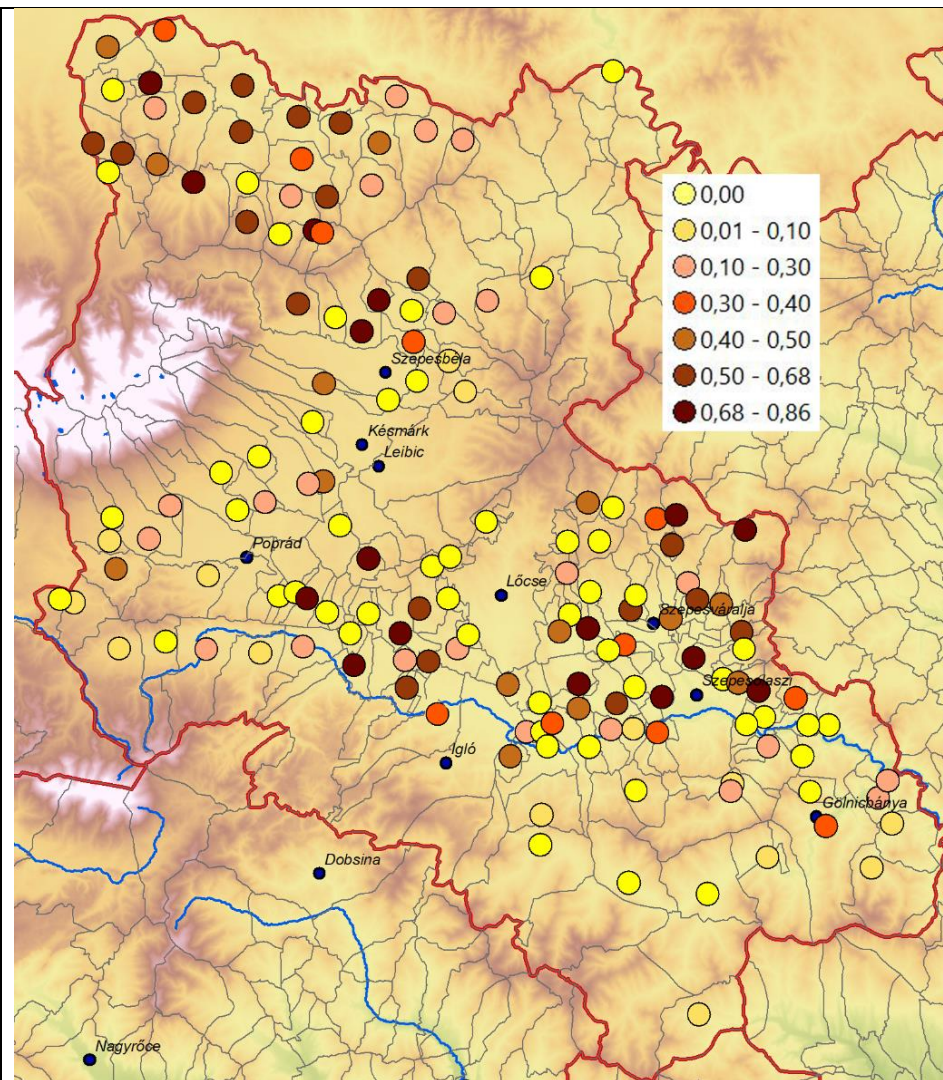
A művelt szántótípusok megoszlása deserta nélkül / Arable land types without deserta in 1728 (in cubulus or hold)

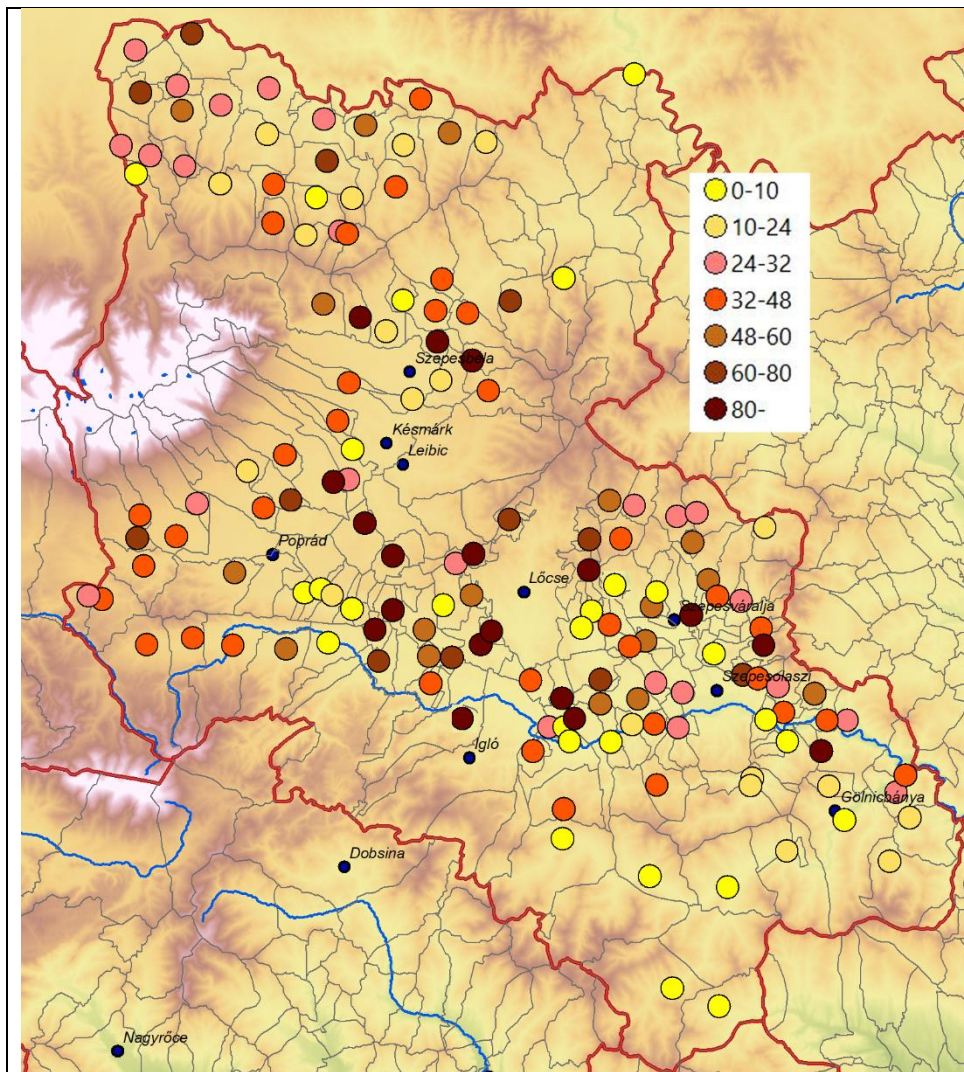
Réttípusok és rétméretek / Meadow types and sizes in 1728 (in cubulus or hold)

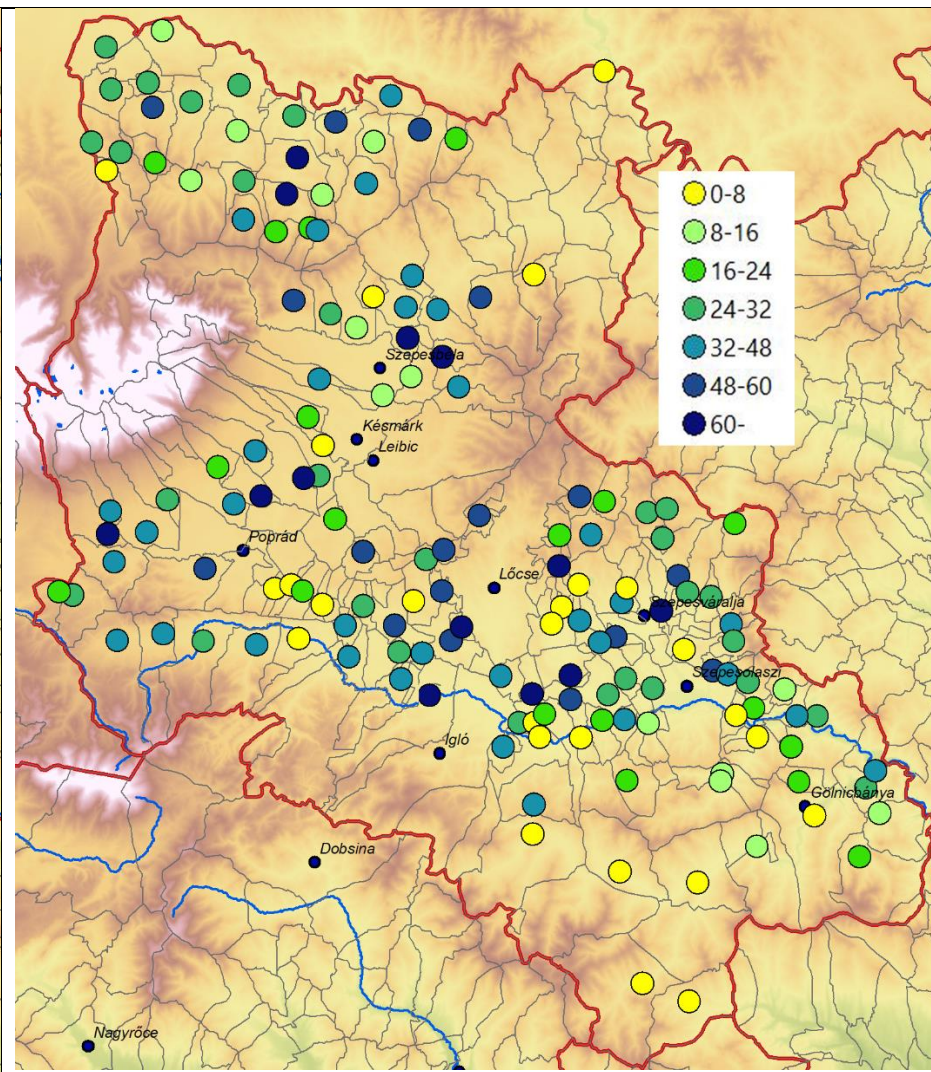
Nem telki állományú jobbágyi föld részesedése az összes jobbágyok által művelt földből / The share of non-urban land from all land cultivated by peasants (1=100%) in 1728

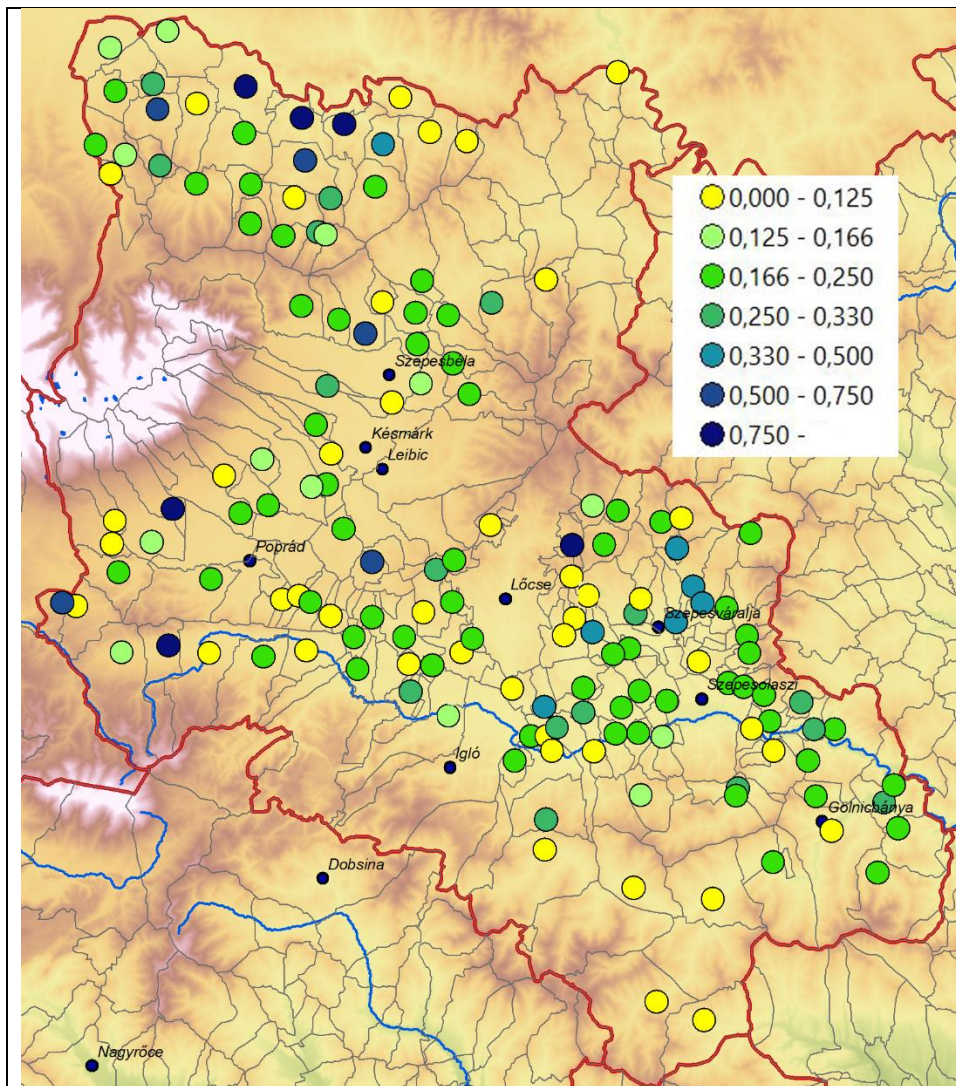
Nem jobbágyok, zsellérek és extraneusok által művelt föld részesedése az összes művelt (deserta nélküli) földből / The share of non-peasant lands from total cultivated land in 1728(1=100%)

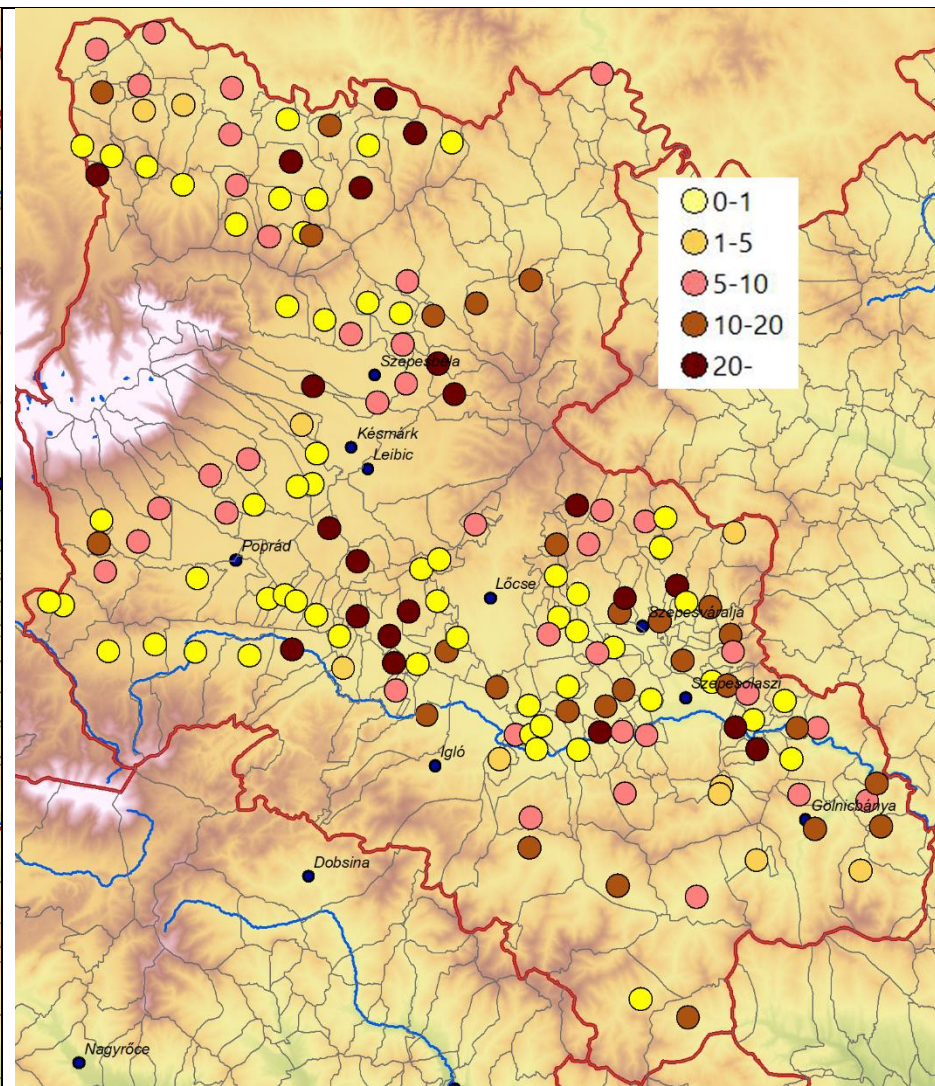
Egy jobbágyra jutó telki és egyéb saját művelésű szántóállomány nagysága (köblös) / The size of urban and other lands per landed serfs in 1728 (in cubulus)

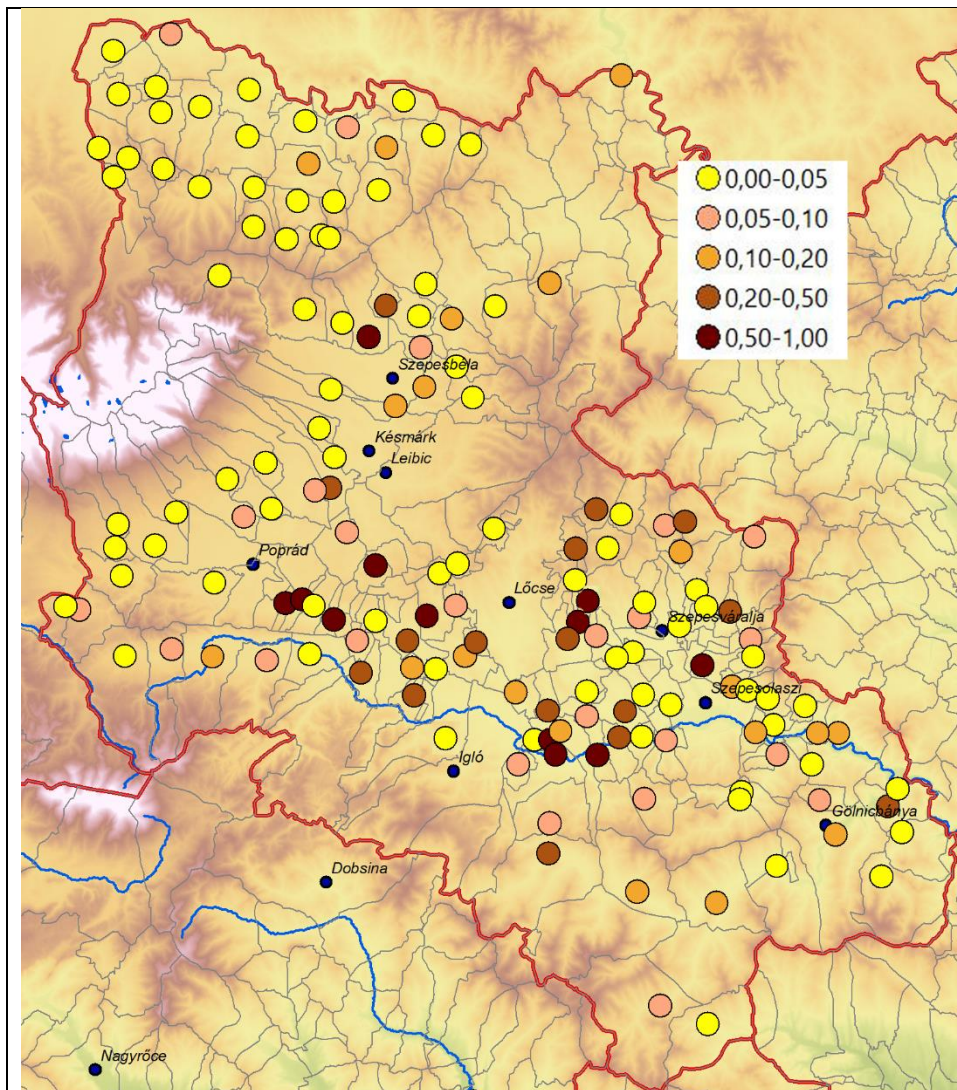
Egy jobbágyra jutó csak telki szántóállomány nagysága (köblös) / The share of urban land per landed serf in 1728 (in cubulus)

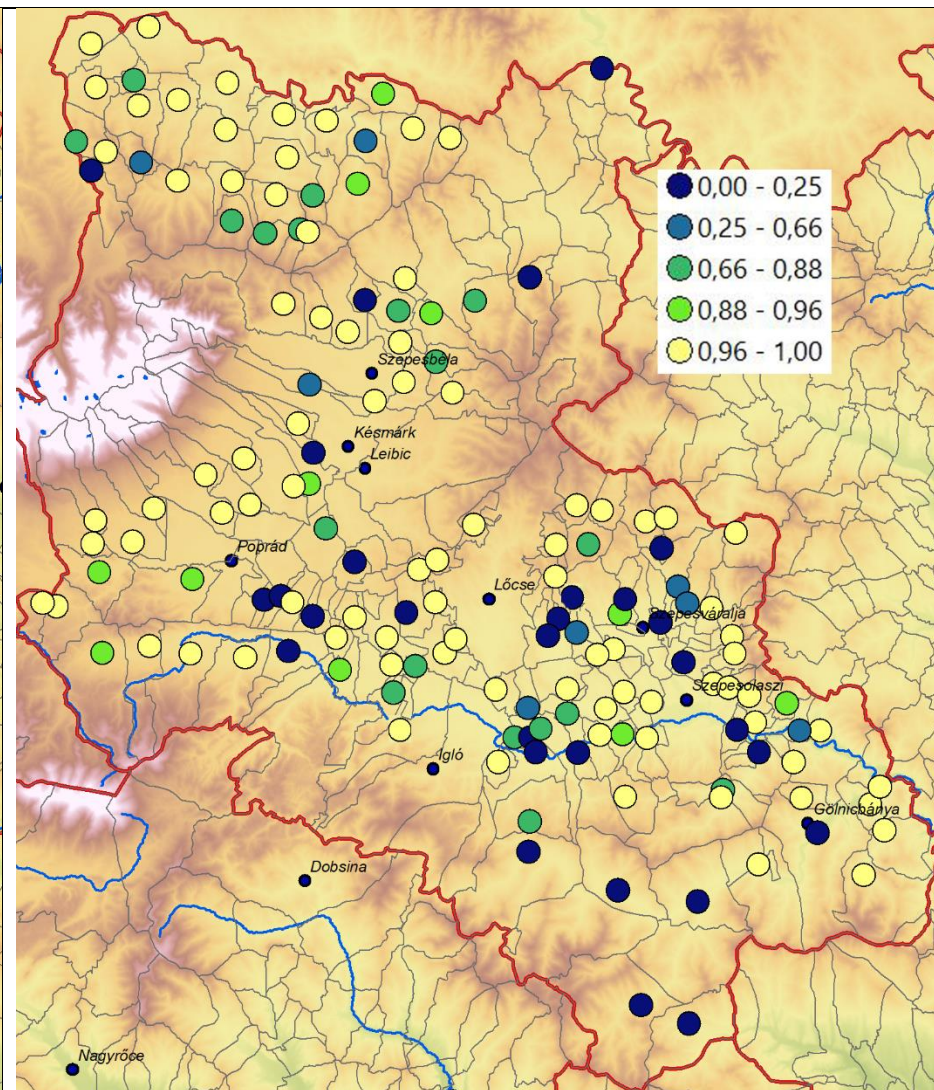
Egy jobbágyra jutó föld telekben kifejezve (1 = telek) / Arable land per landed serfs (*coloni*) in 1728, given in *sessio*

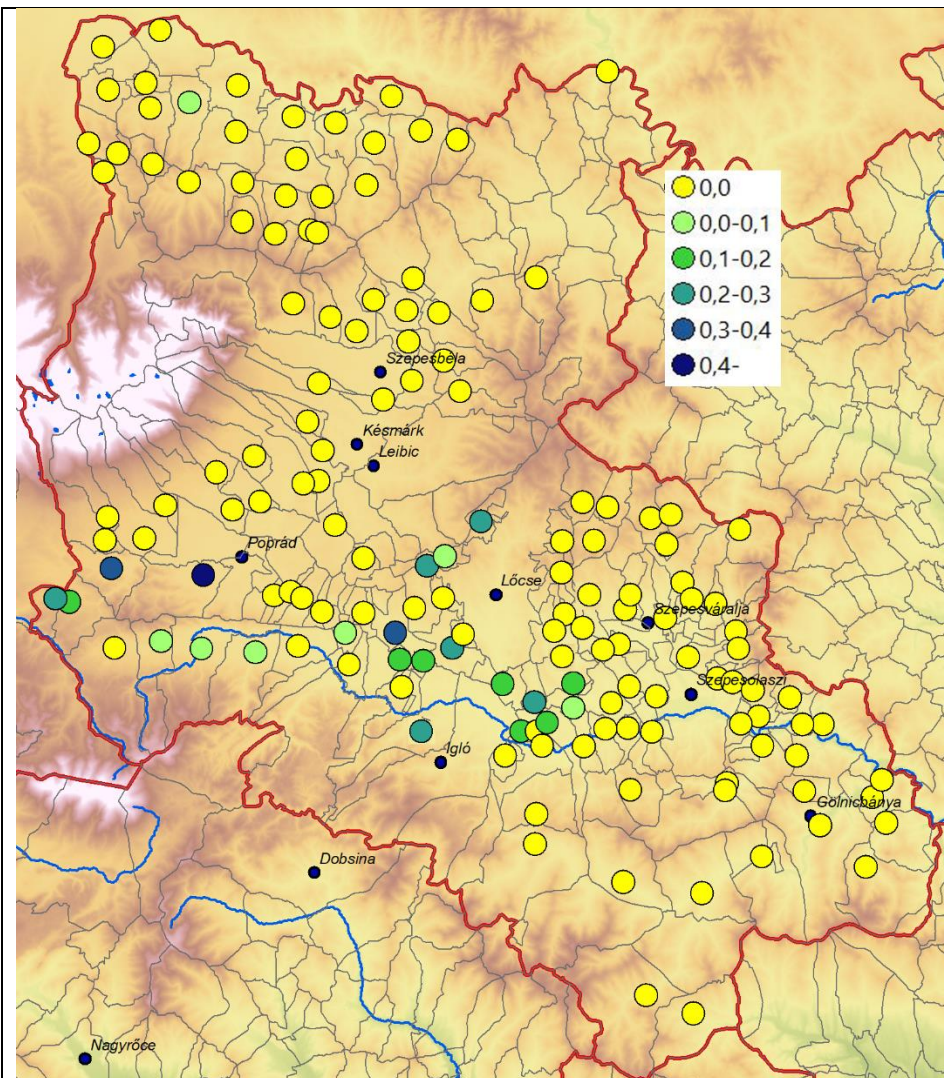
Egy földes zsellérrre jutó saját művelésű szántó (köblös) / Arable land per one *inquilinus* (landless serf with house), in 1728 given in *cubulus*

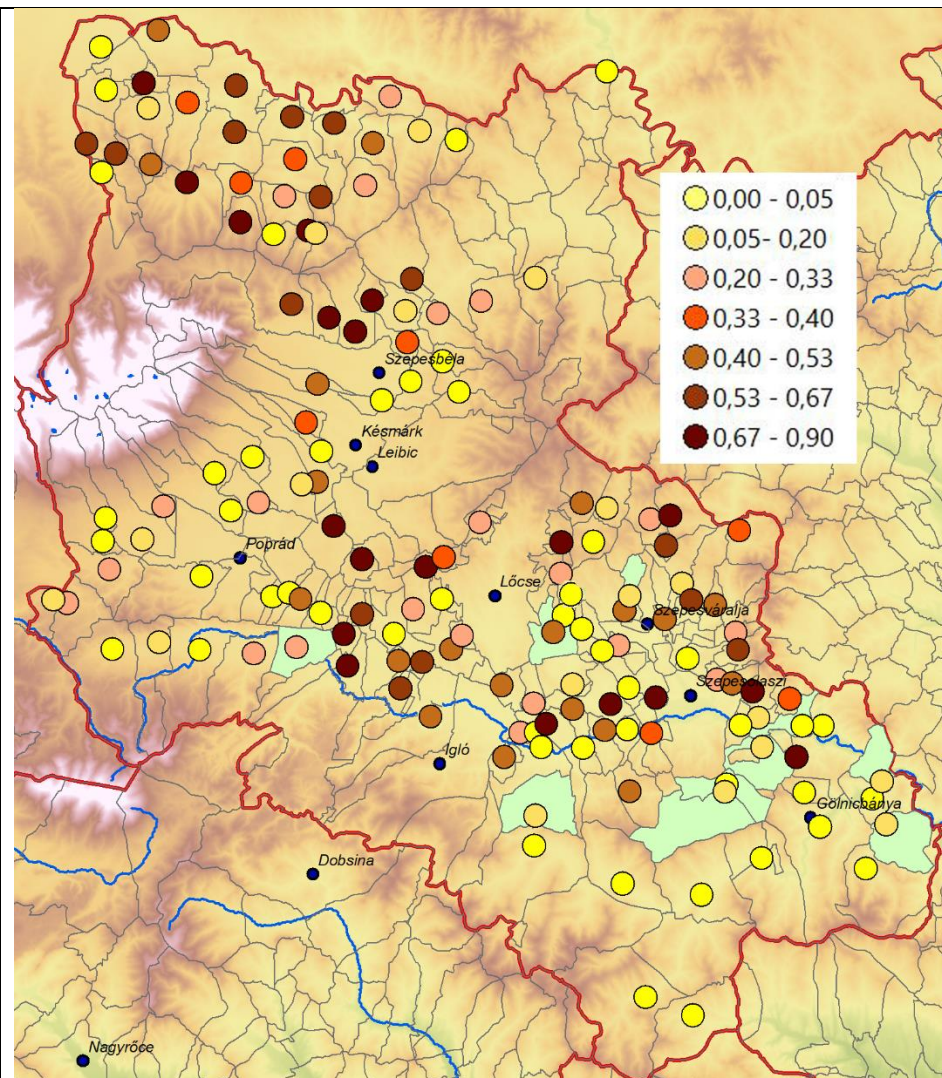
Házatlan zsellérek aránya az összes összeírtból / The share of *subinquilini* (landless serf without house) from total conscripted in 1728 (1=100%)

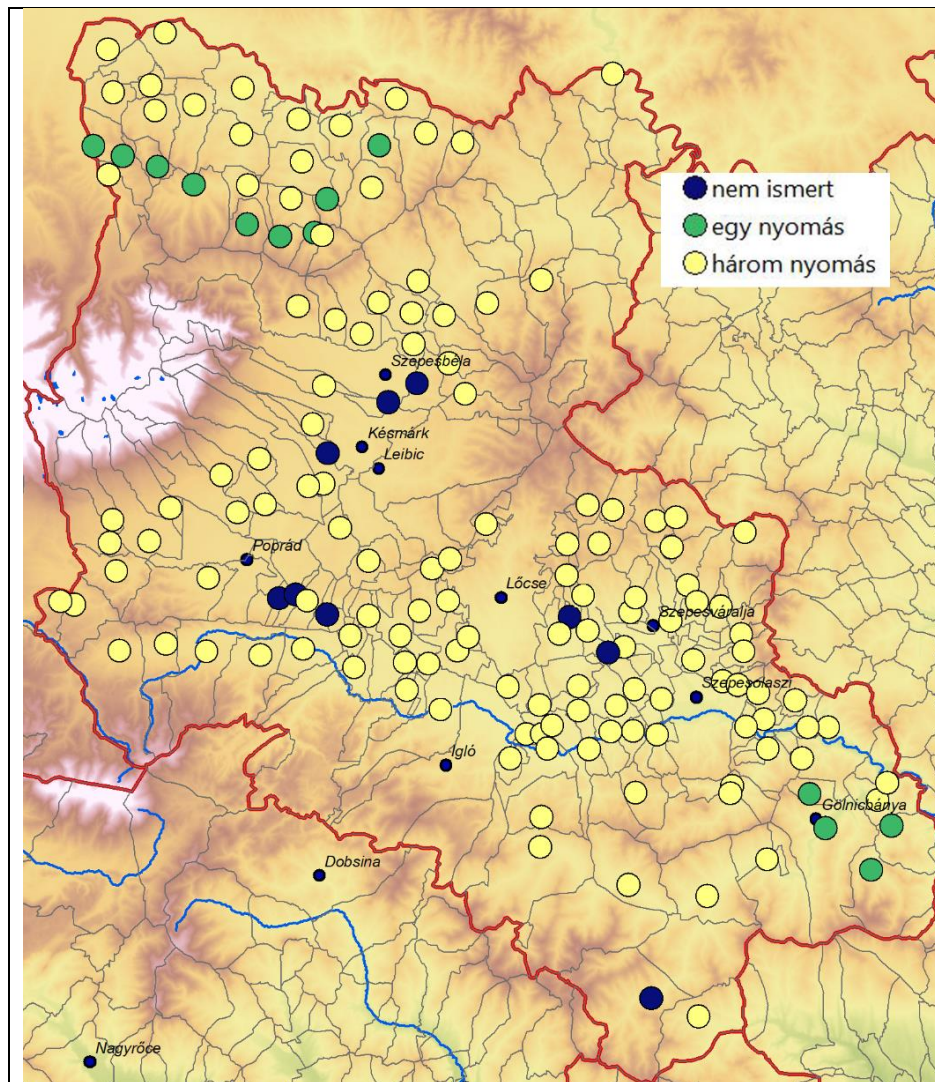
Fél telek alatti jobbágyok aránya a jobbágyok között / The share of serfs with less than 0.5 sessio from all landed serfs (1=100%)

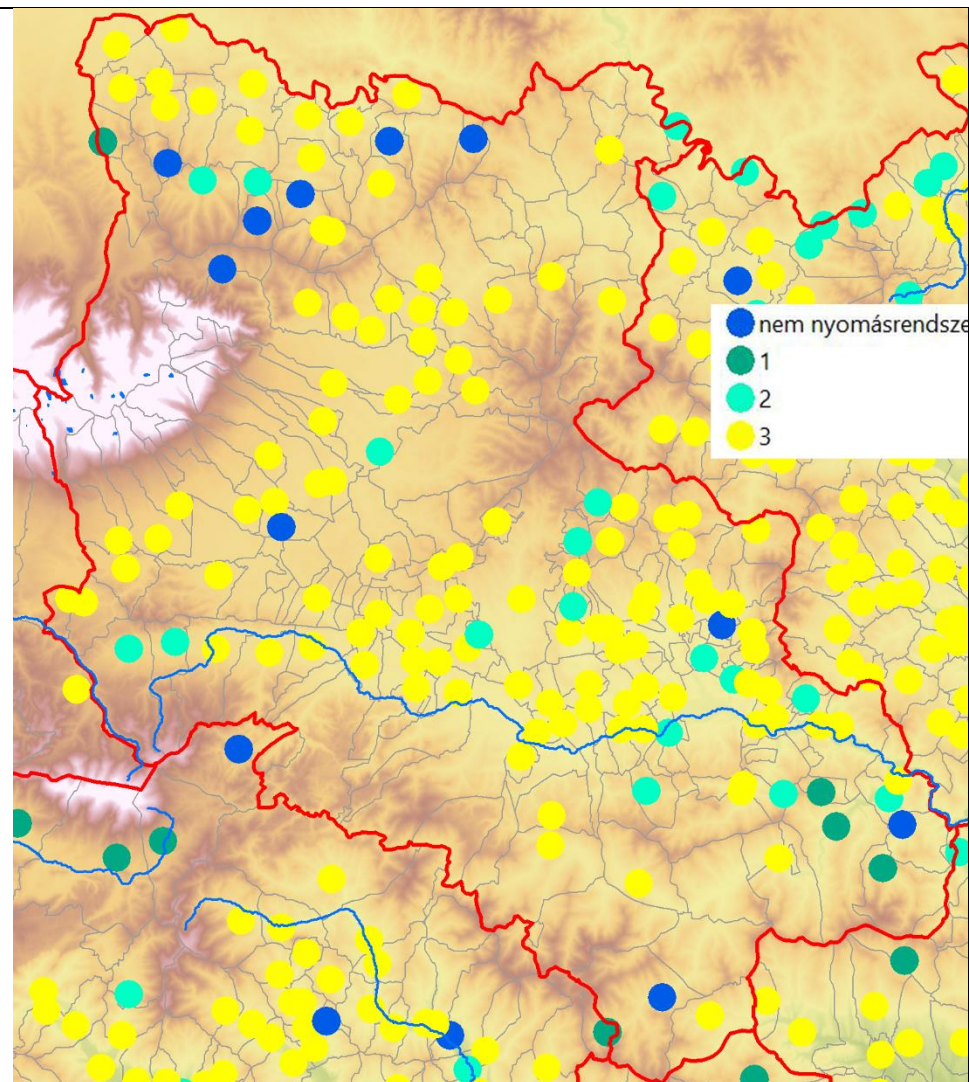
Szabadmenetelű jobbágy a jobbágyok között (1=100%) / The share of free-moving serfs from all serfs in 1728 (1=100%)

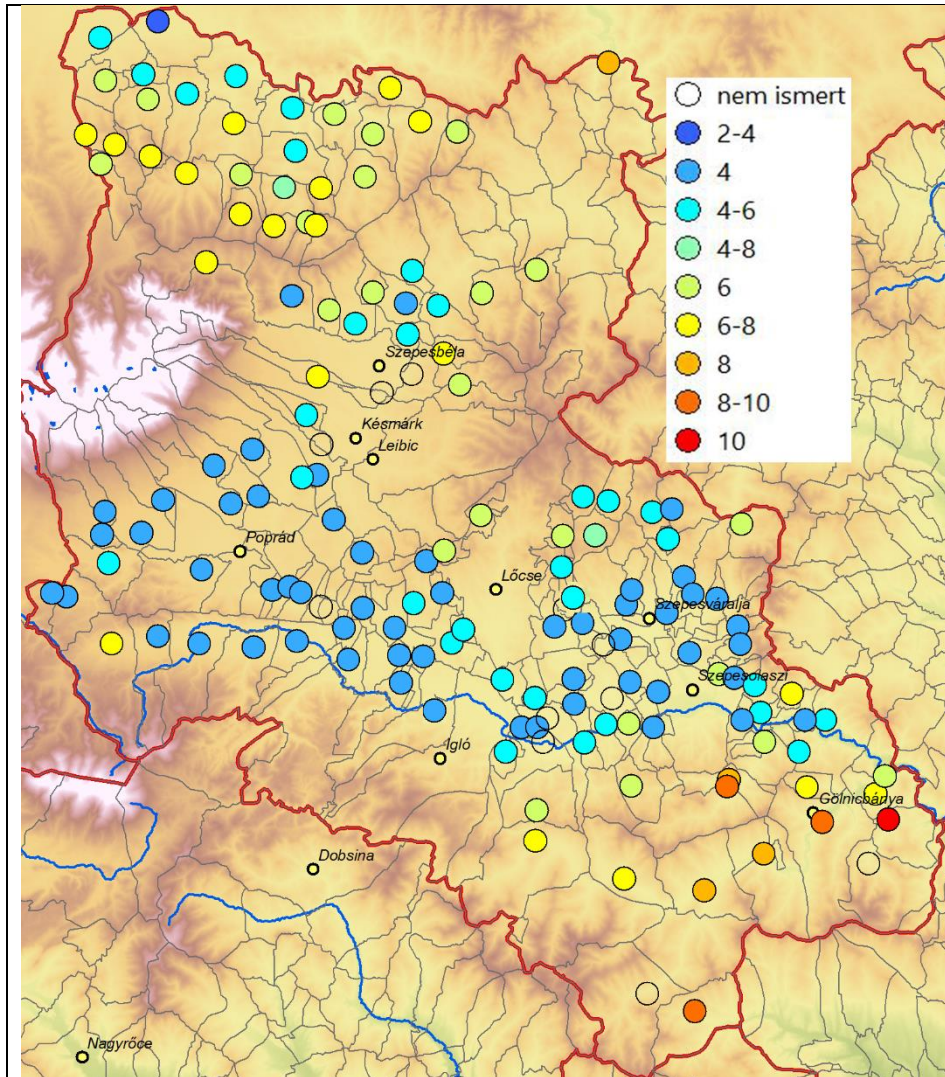
Deserta és irtásföldek a művelt földekhez képest / The share of deserted lands and clearcuts measured to cultivated lands (1=100%)

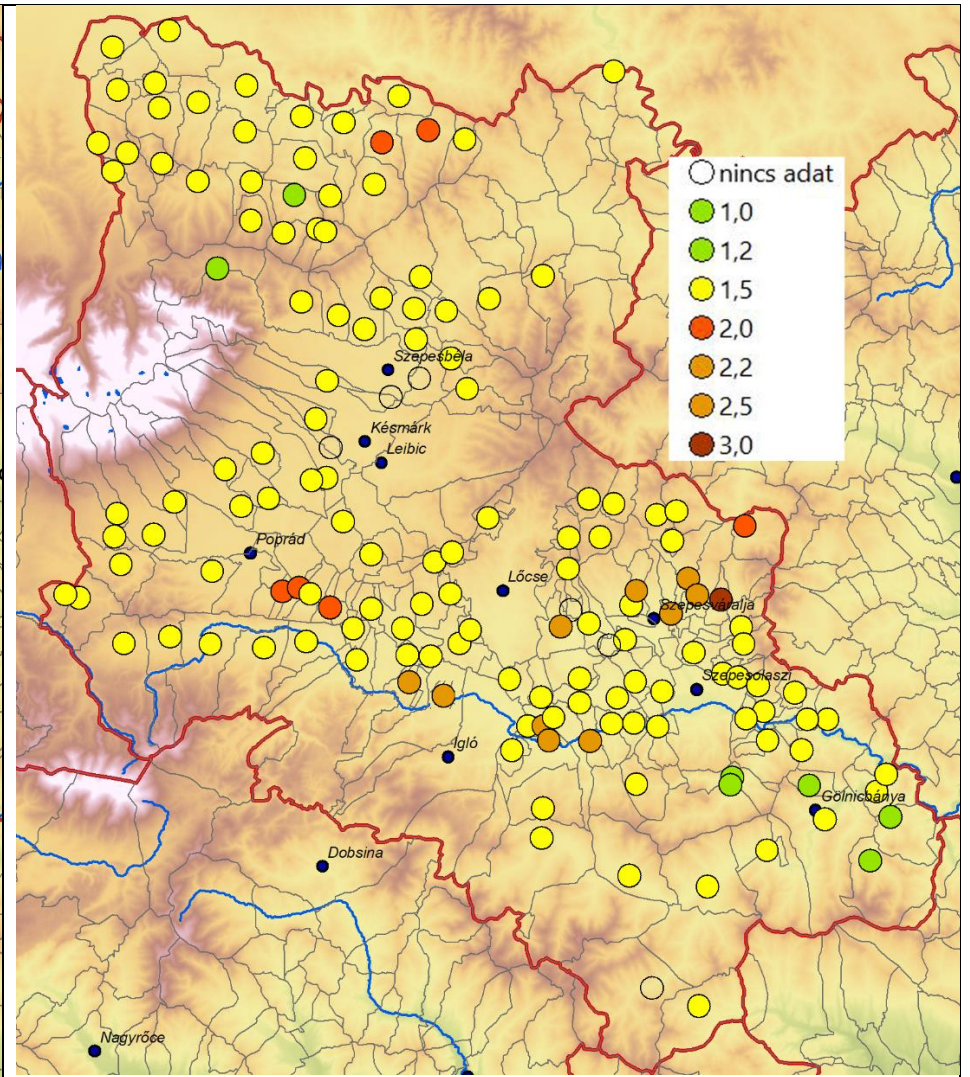
Nyomások száma 1728-ban / Number of *calcatúra* in 1728

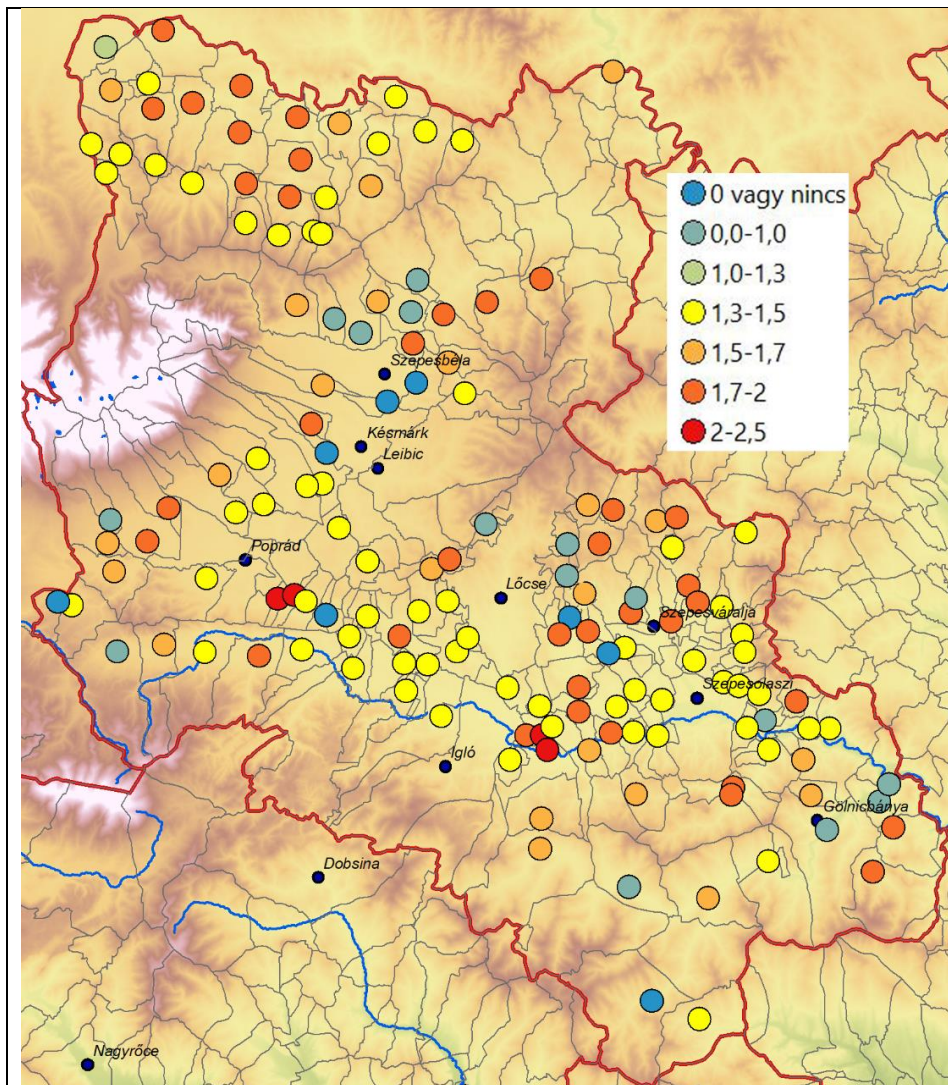
Nyomások száma 1720-ban / Number of *calcatúra* in 1720

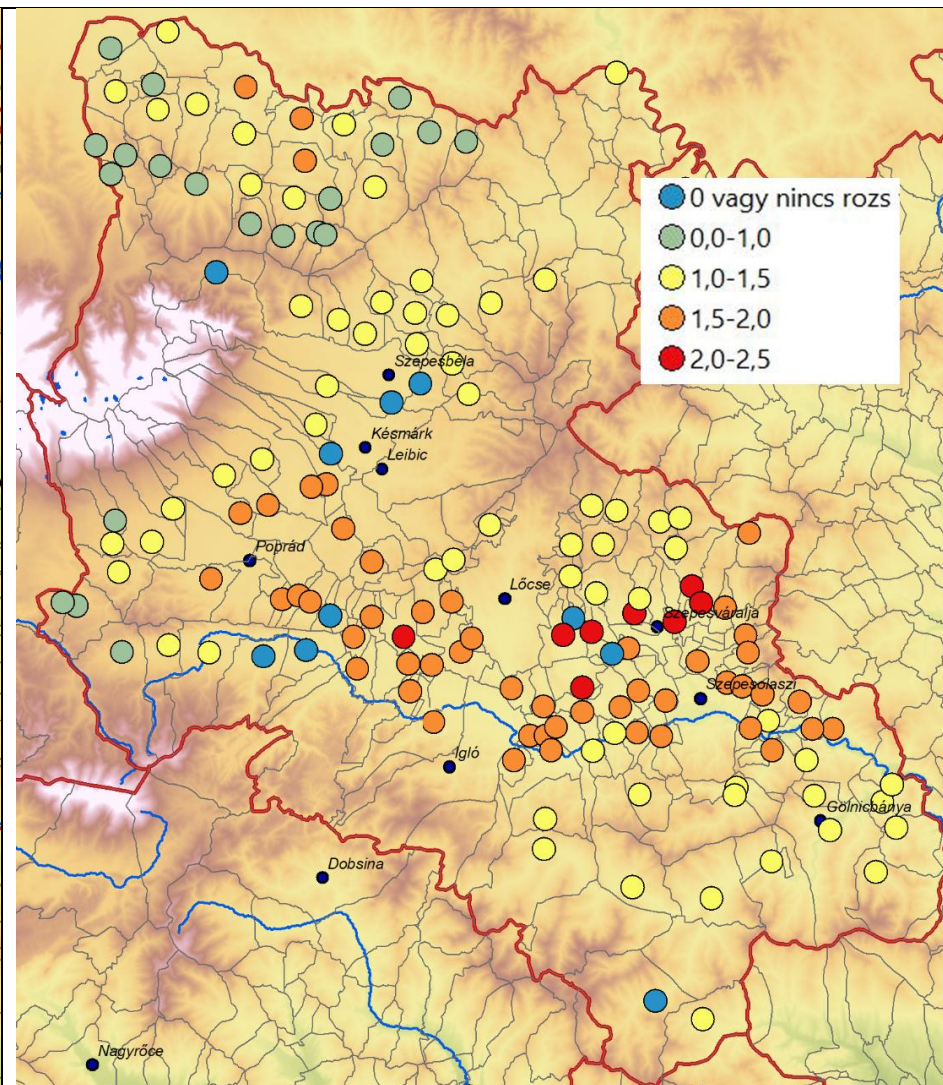
Rendelkezésre álló / szükséges igaerő nagysága (ökrök száma) / Available and required number of oxen for ploughing in 1728

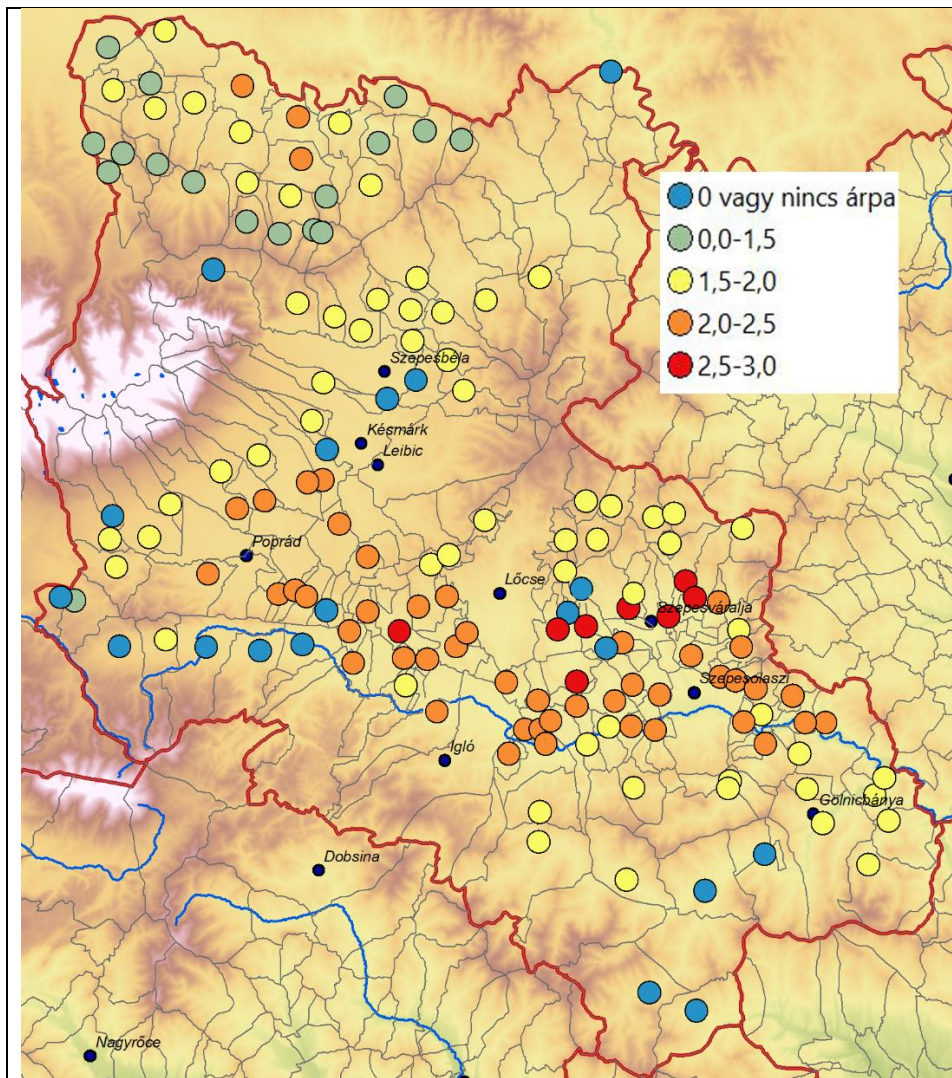
Szántás munkaerőigénye (fő) / Demand of raw workforce for ploughing (in prs) in 1728

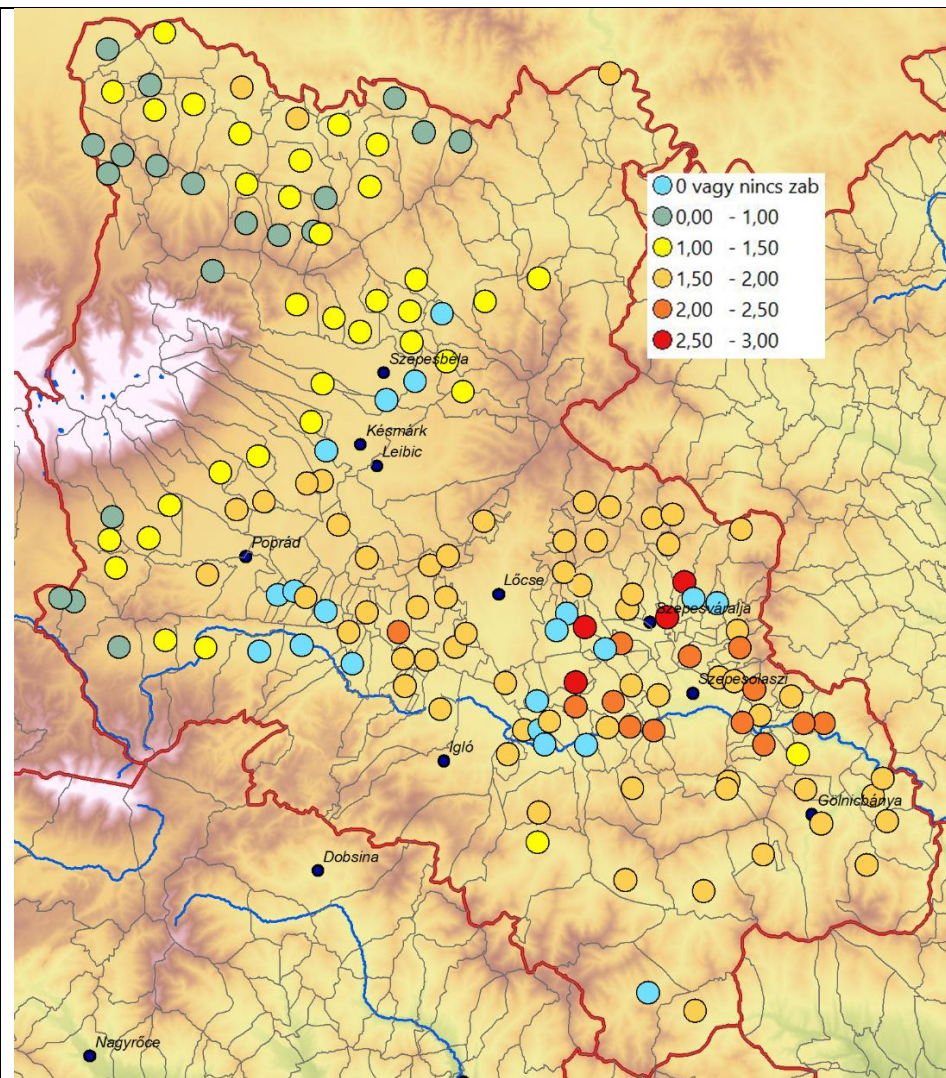
A búza szemhozama a vetett maghoz képest / Wheat harvest measured to sown seeds

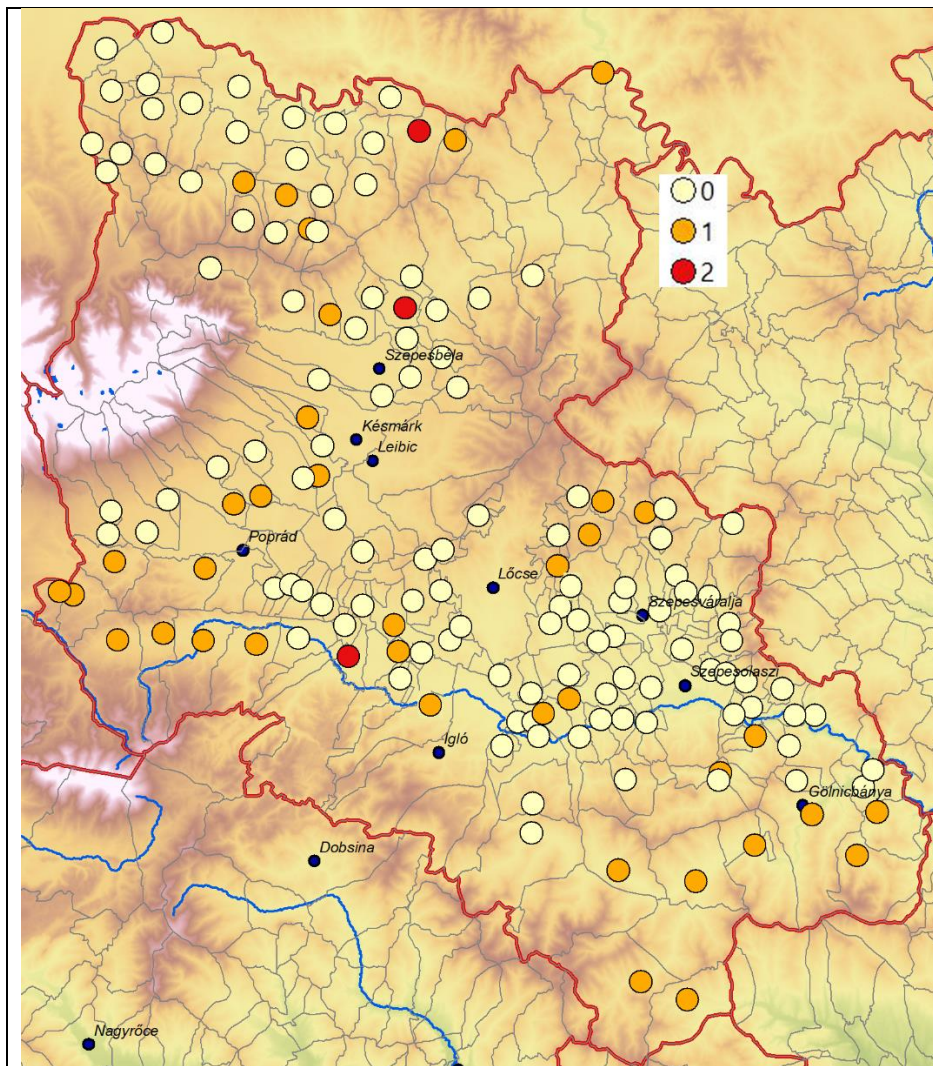
A rozs szemhozama a vetett maghoz képest / Rye harvest measured to sown seeds

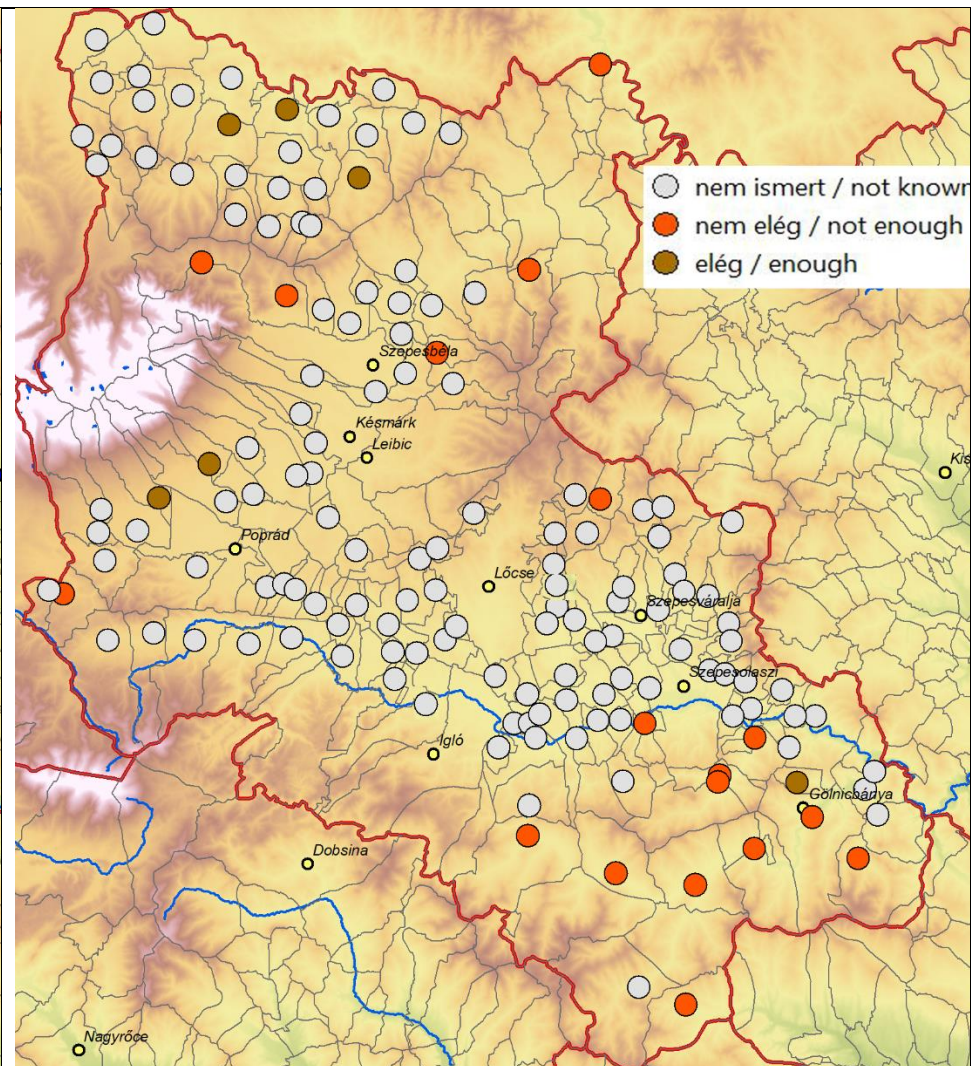
Az árpa szemhozama a vetett maghoz képest / Barley harvest measured to sown seed

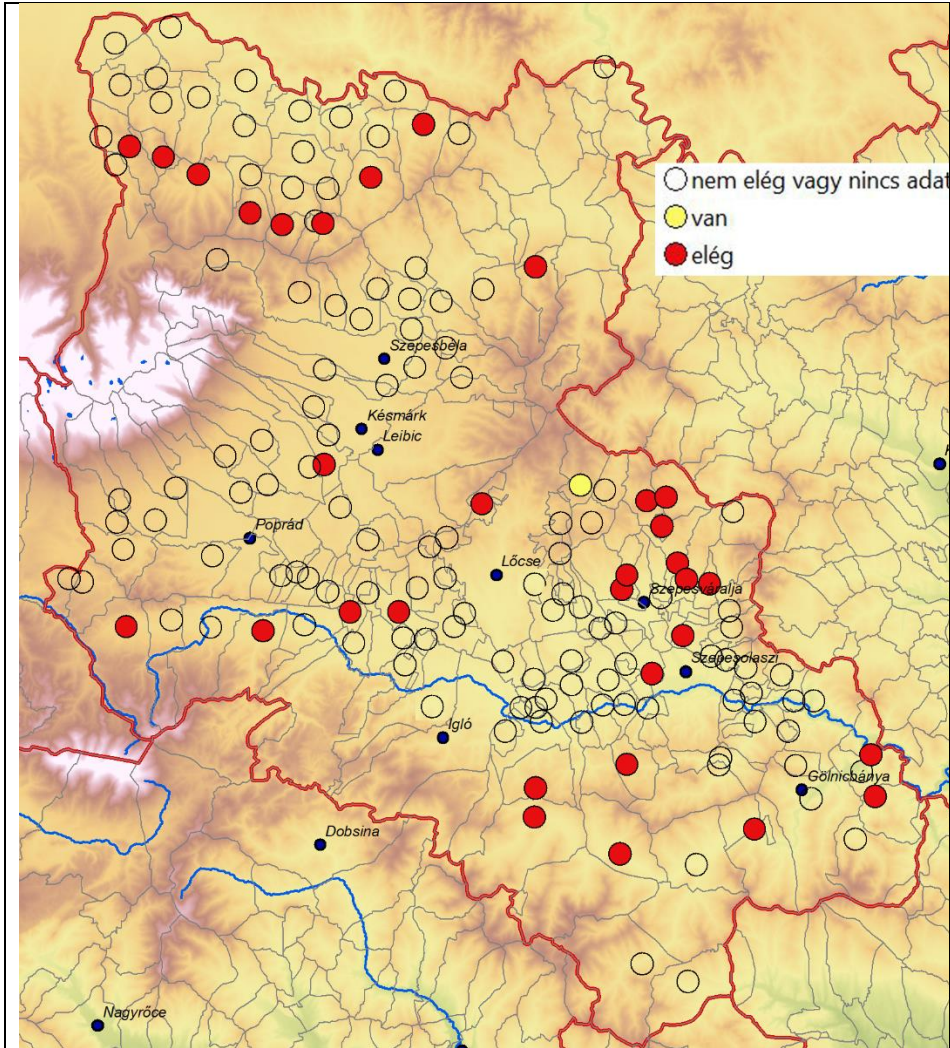
A zab szemhozama a vetett maghoz képest / Oat harvest measured to sown seed

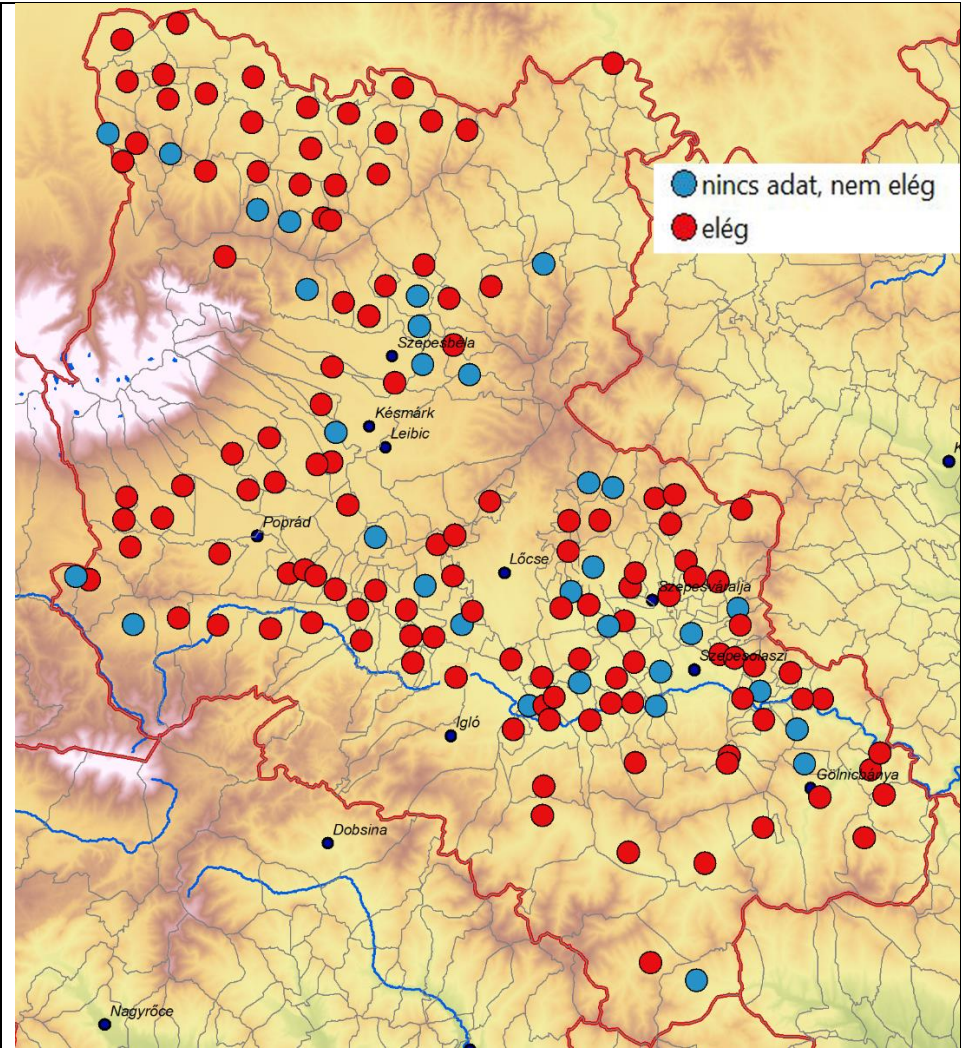
Malmok száma 1728-ban / Number of mills in 1728

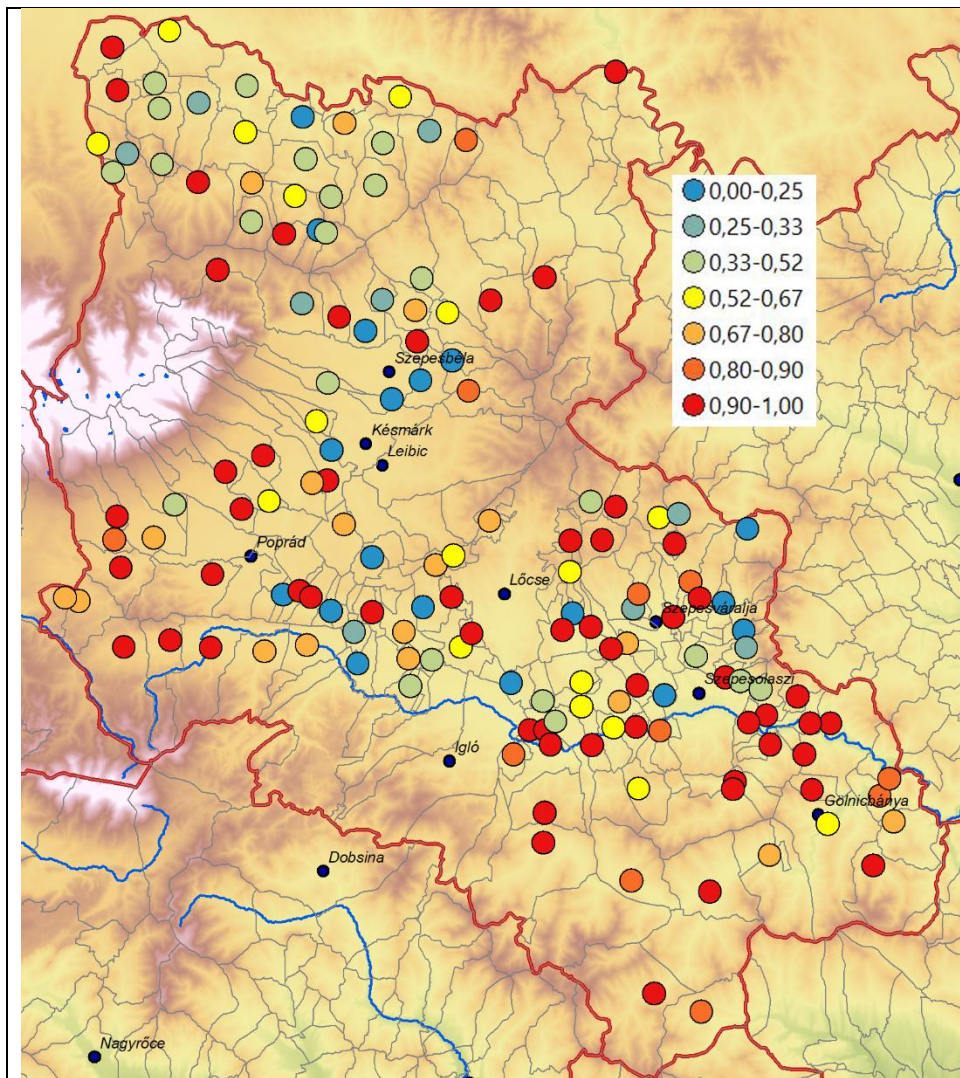
Kenyérellátottság 1728-ban / Bread supply in 1728 (red=not enough, grey=unknown)

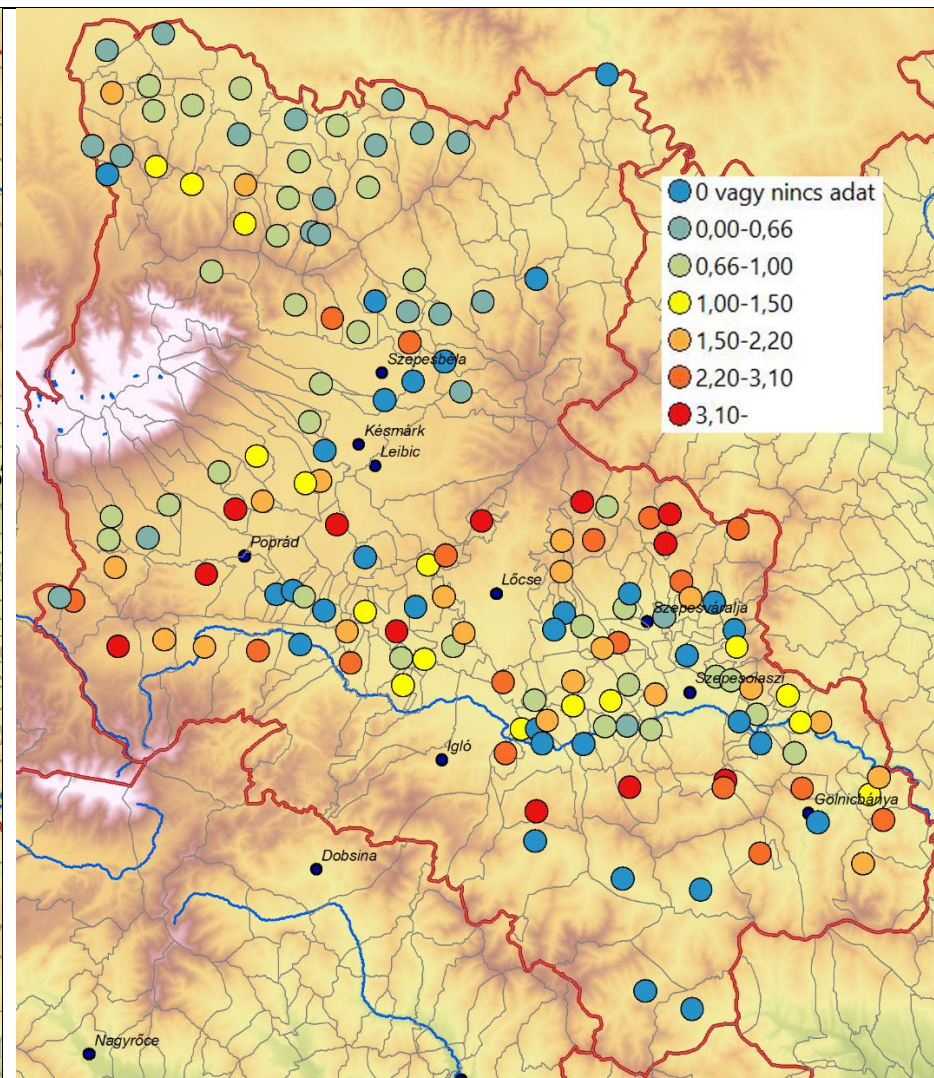
Rétek hozama 1728-ban / Hay supply of meadows in 1728 (empty=not enough)

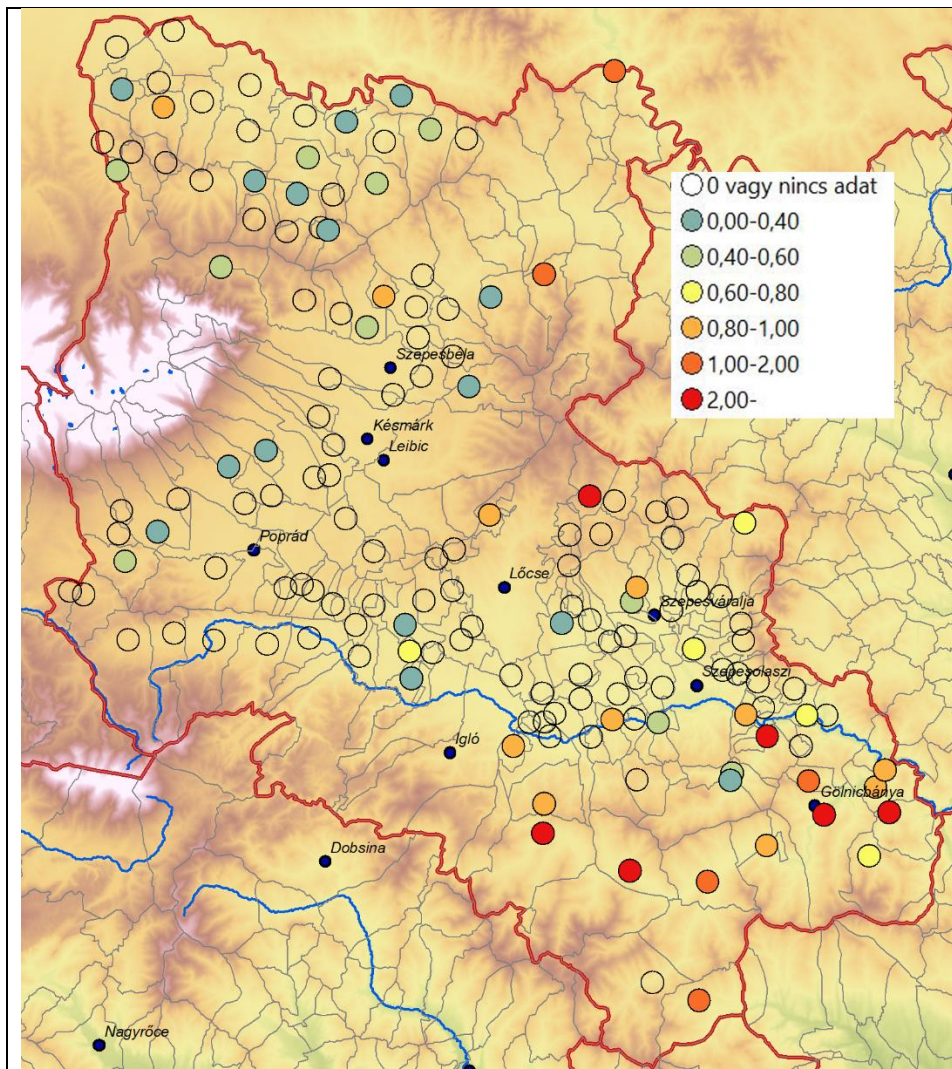
Legelő minősége 1728-ban / Output of pastures (blue=no data or not enough)

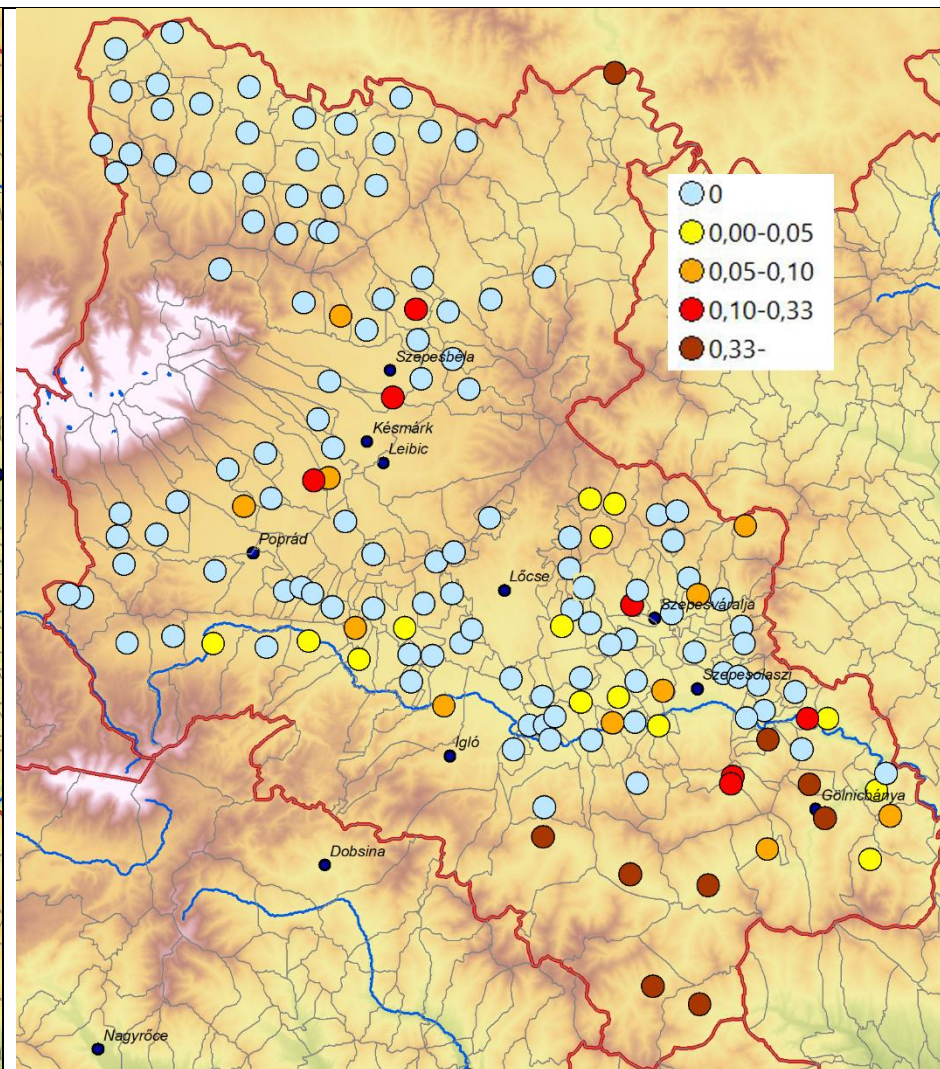
Helyiek rétje az összes rétből 1728-ban / Local pasants' share from all meadows in 1728 (1=100%)

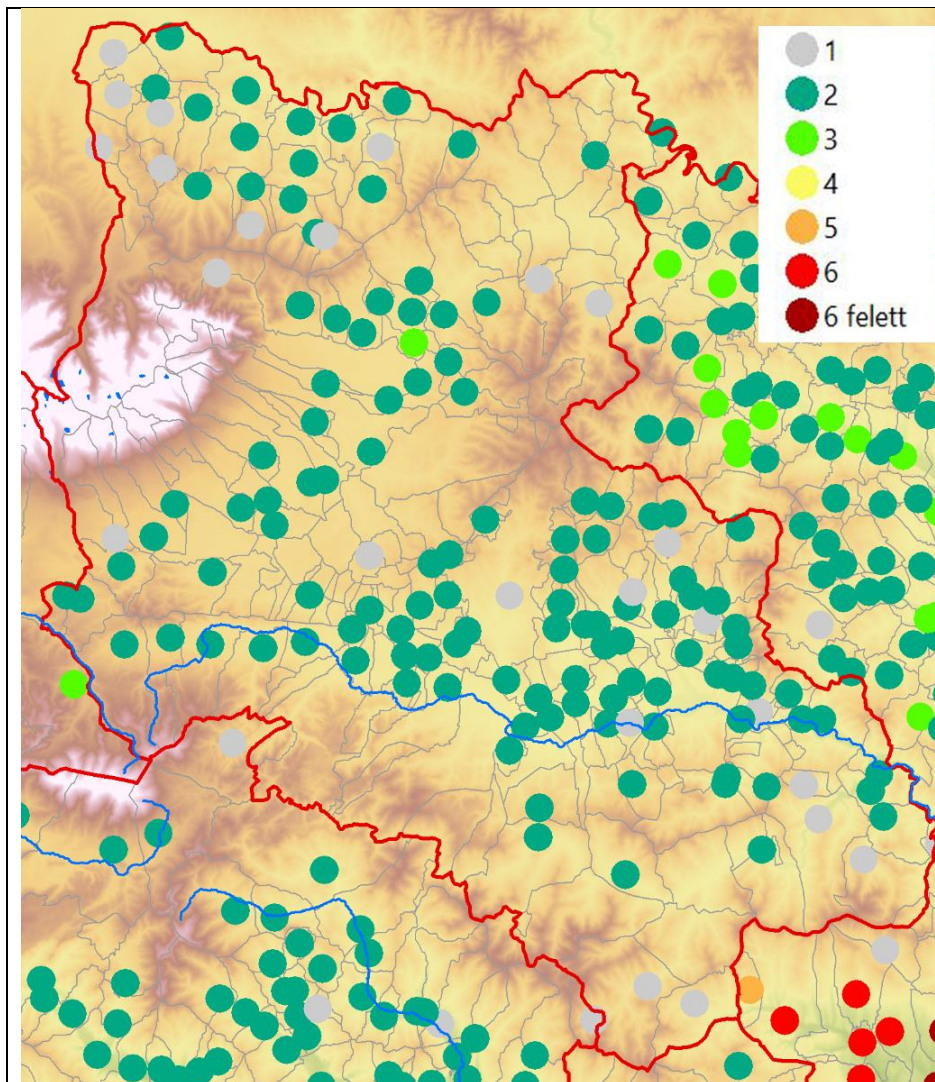
Egy jobbágyra jutó rét 1728-ban (kaszásban) / Meadow per one landed peasant (in kaszás) in 1728 (1 kaszás = 0.67 hold or 0.7 cubulus or 800 square öl, cca 0.28 ha)

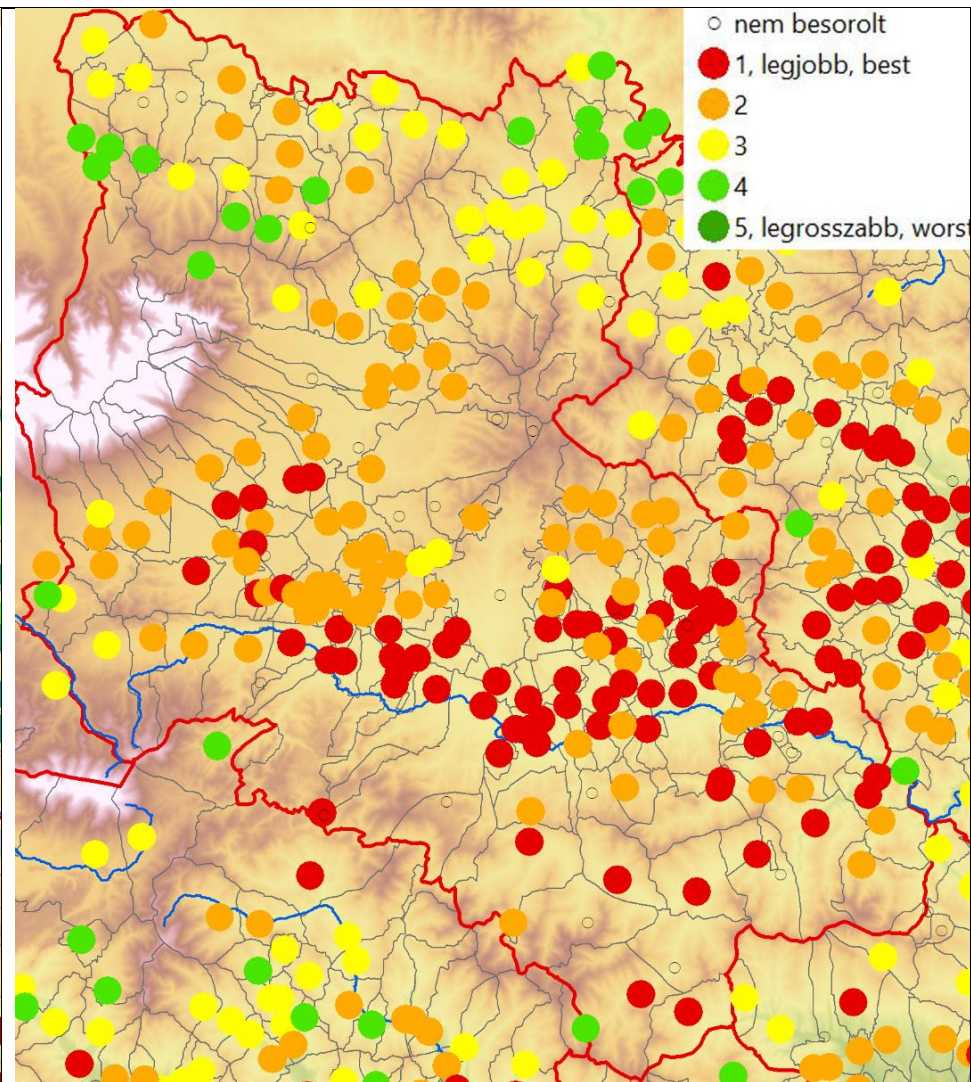
Egy zsellérré jutó rét kaszásban / Meadow per one inquilinus in 1728, given in kaszás

Ipparral is foglalkozók aránya az összeírtakból 1728-ban / Share of population involved (also) in industry in 1728 (1=100%)

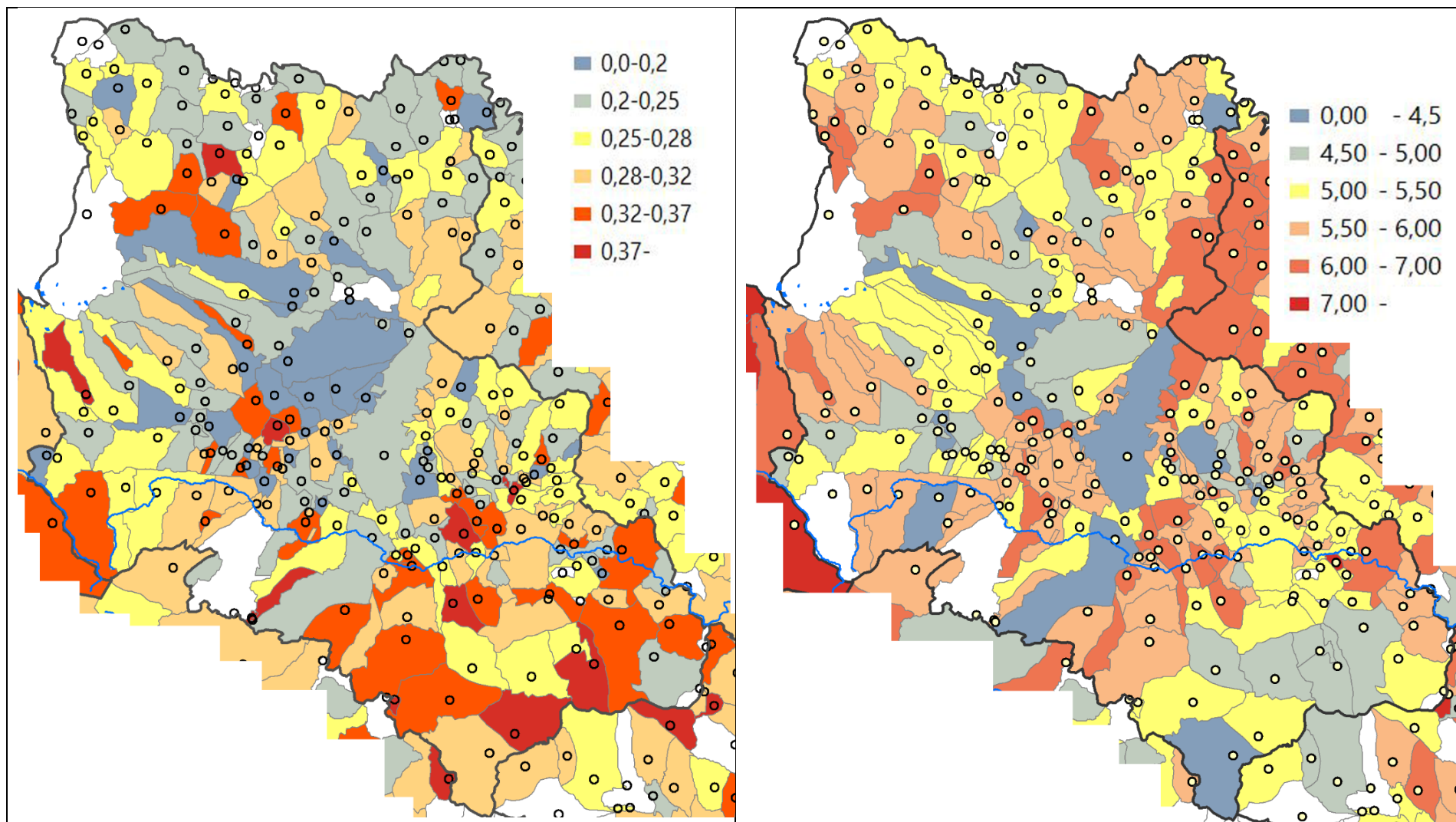

Termékenységi kategóriák 1720-ban / Categories of arable land productivity in 1720

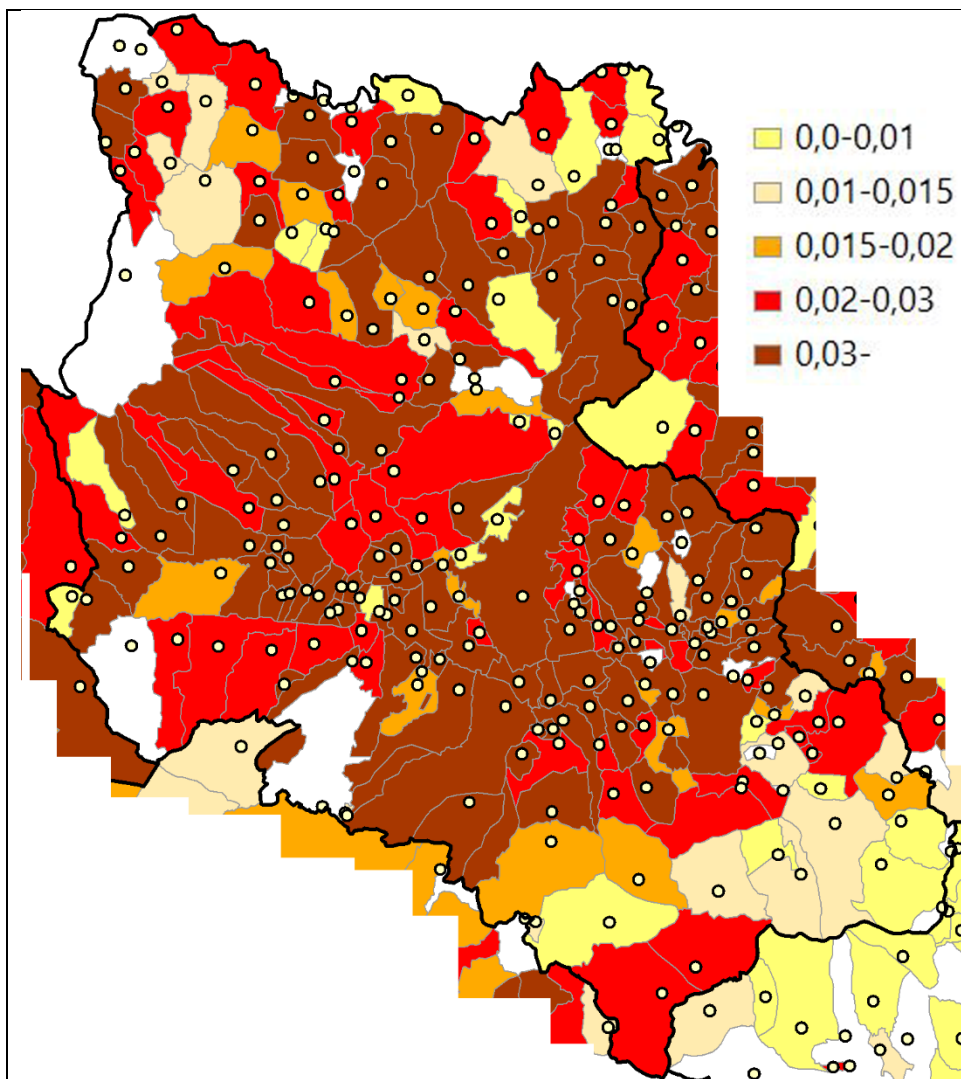
Földosztályok 1780 körül (1= legjobb) / Categories of arable land around 1780 (1=best)

**III. A 18. század vége / The end of the 18th c.
(1780s)**

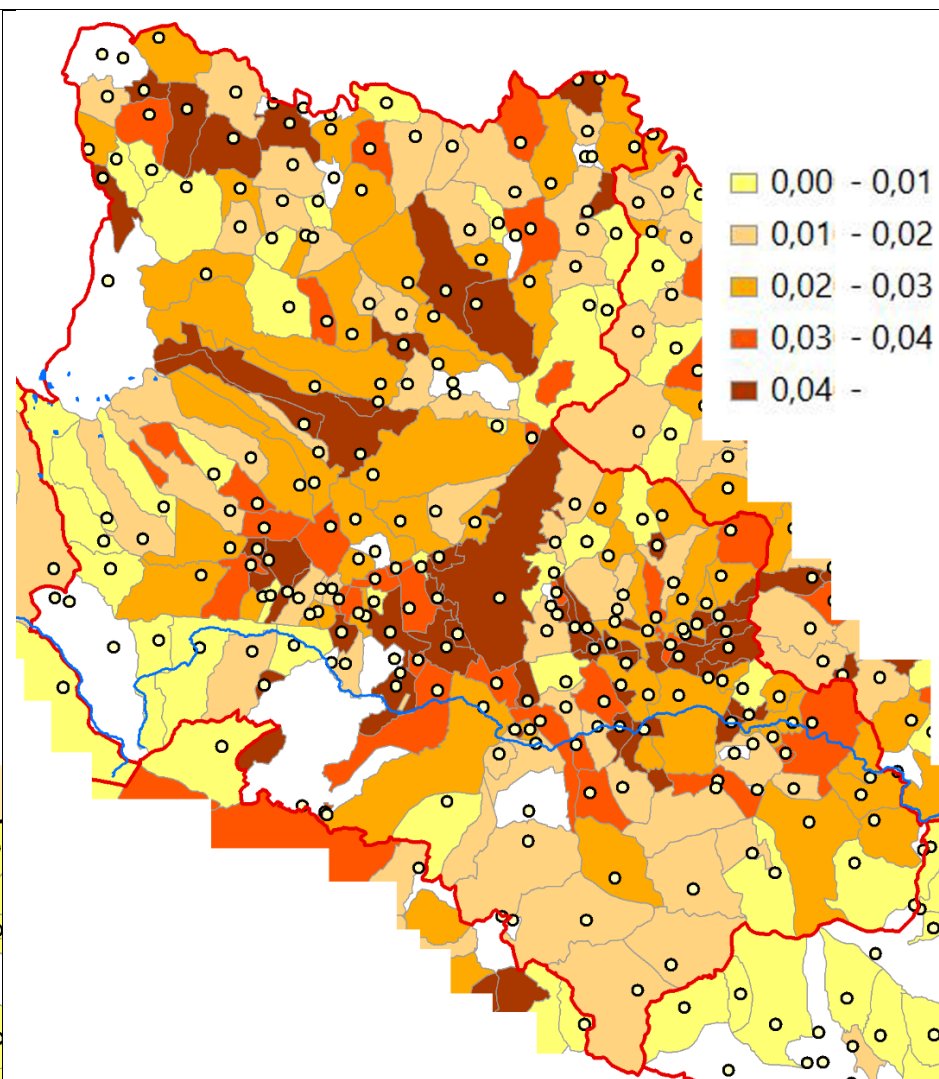

1-12 éves korú lakosság aránya az összlakosságból / Share of children aged 1-12 yrs from total population in 1785 (1=100% - first born sons and nobles are excluded)

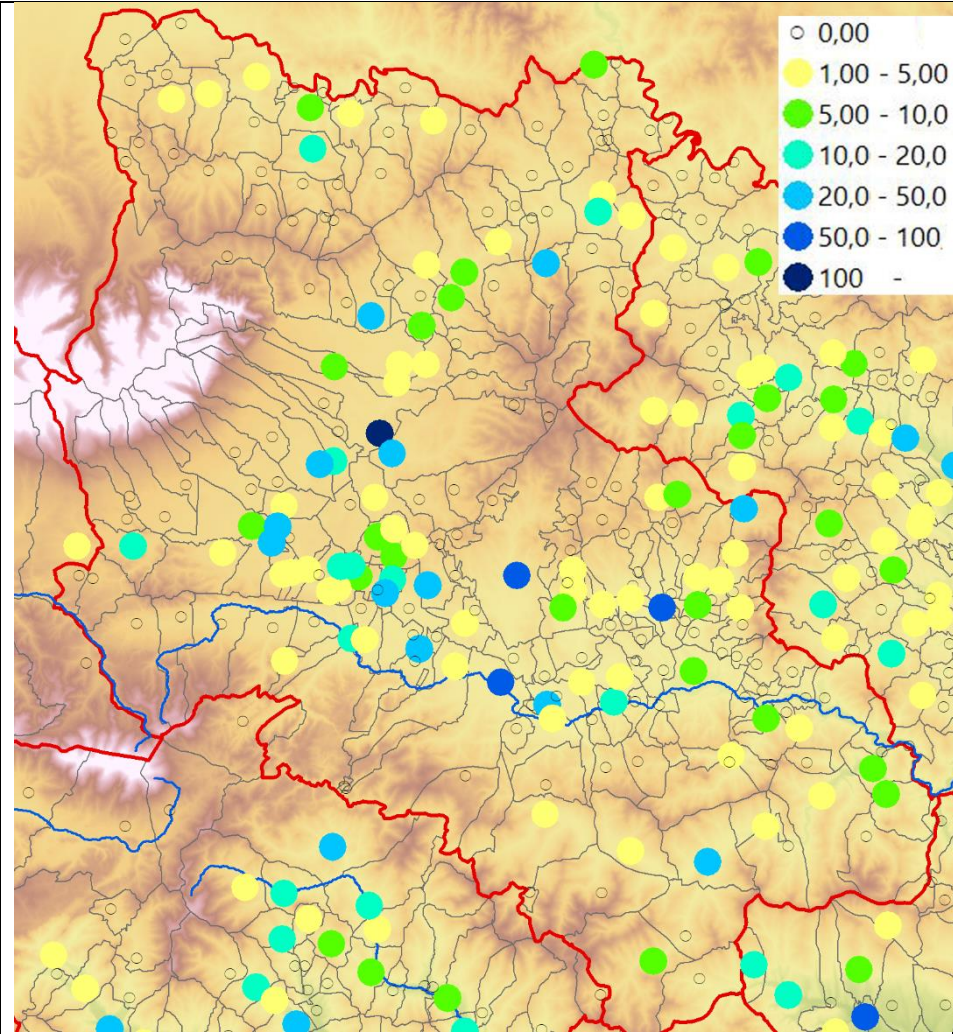
Átlagos családméret, 1785-ben / Average family size in 1785 (in prs)

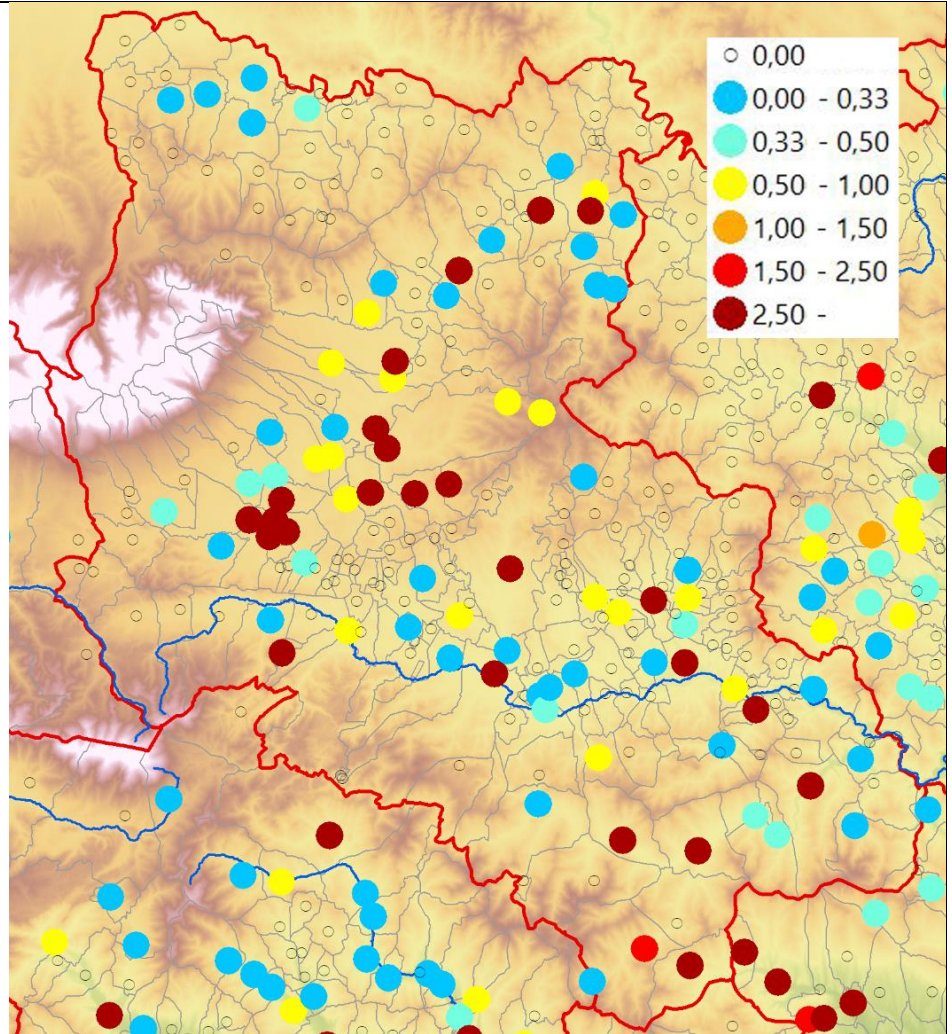
Távollevők aránya a lakosságból, 1785-ben / Proportion of people away from their dwelling place in 1785 (1=100%)

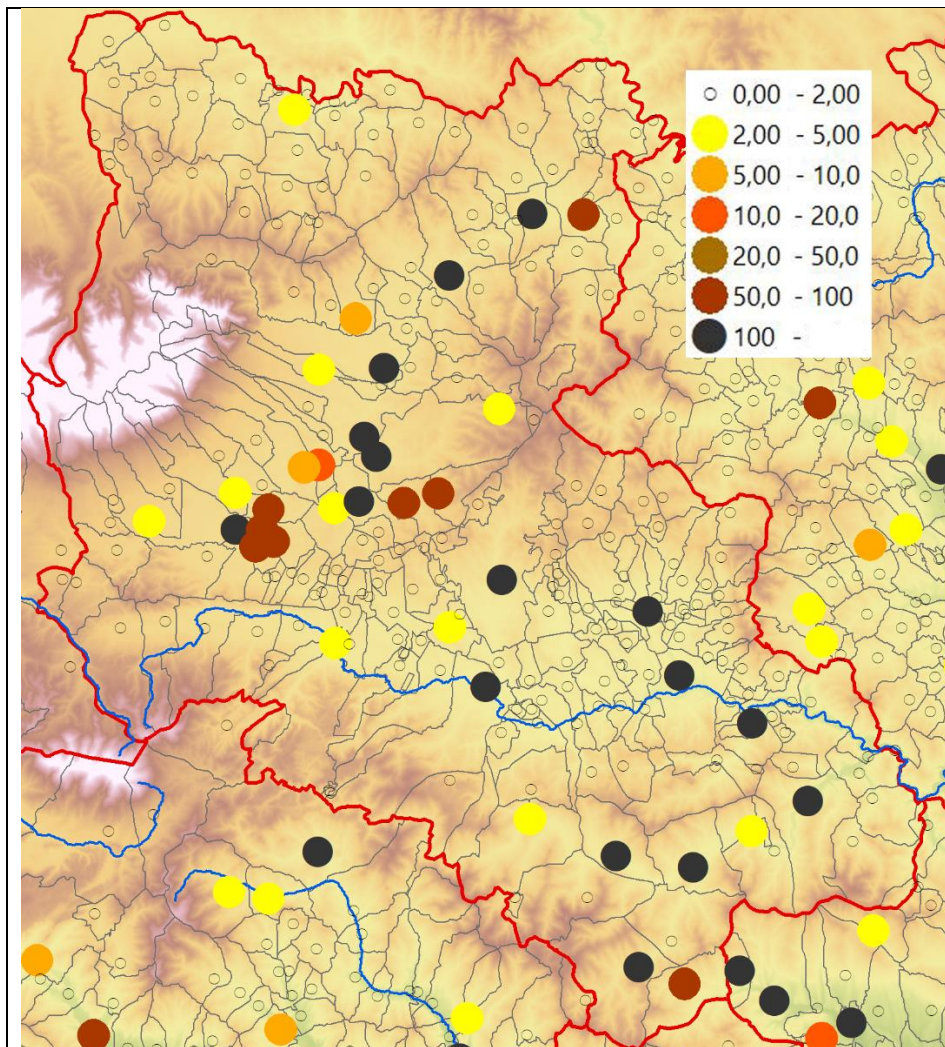
Idegének aránya a lakosságból 1785-ben / Proportion of immigrants in 1785 (after 10 years of staying at the same locality, the person is considered autochthonous)

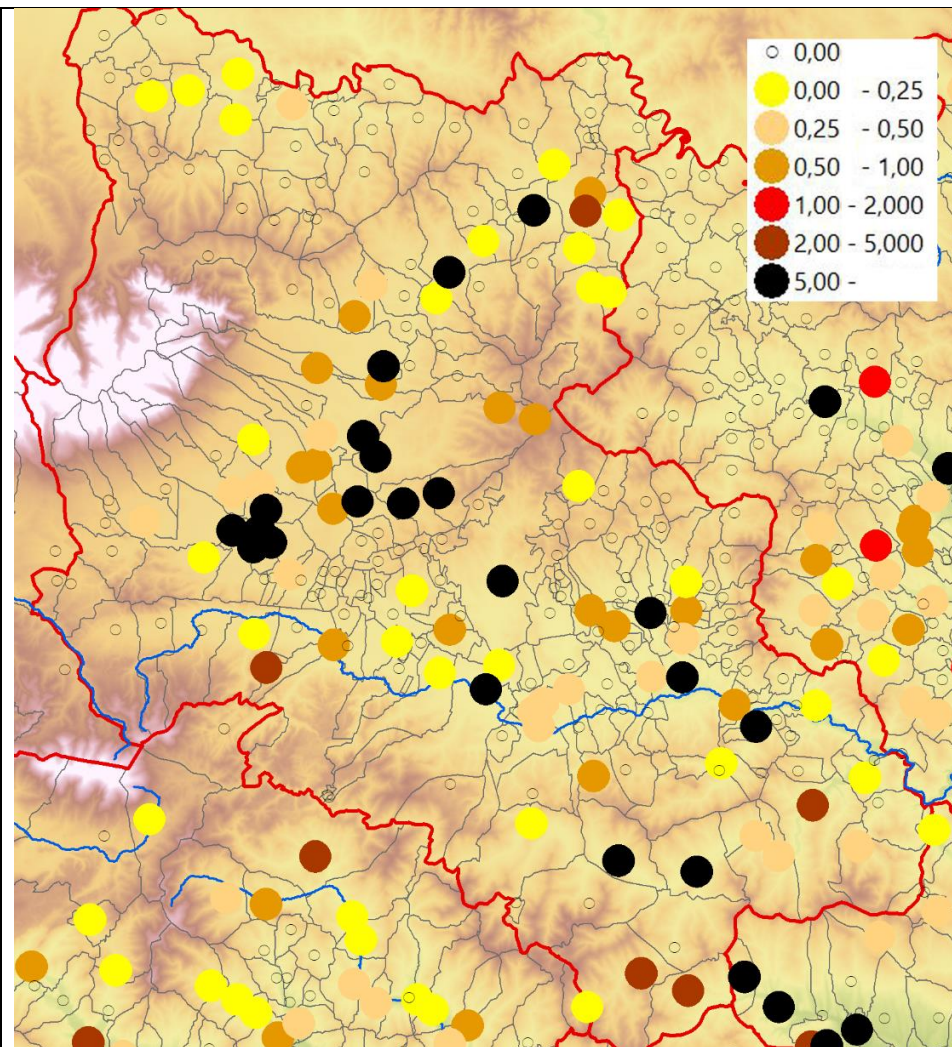
Nemesek száma 1785-ben / Number of nobles (inc. their male children)

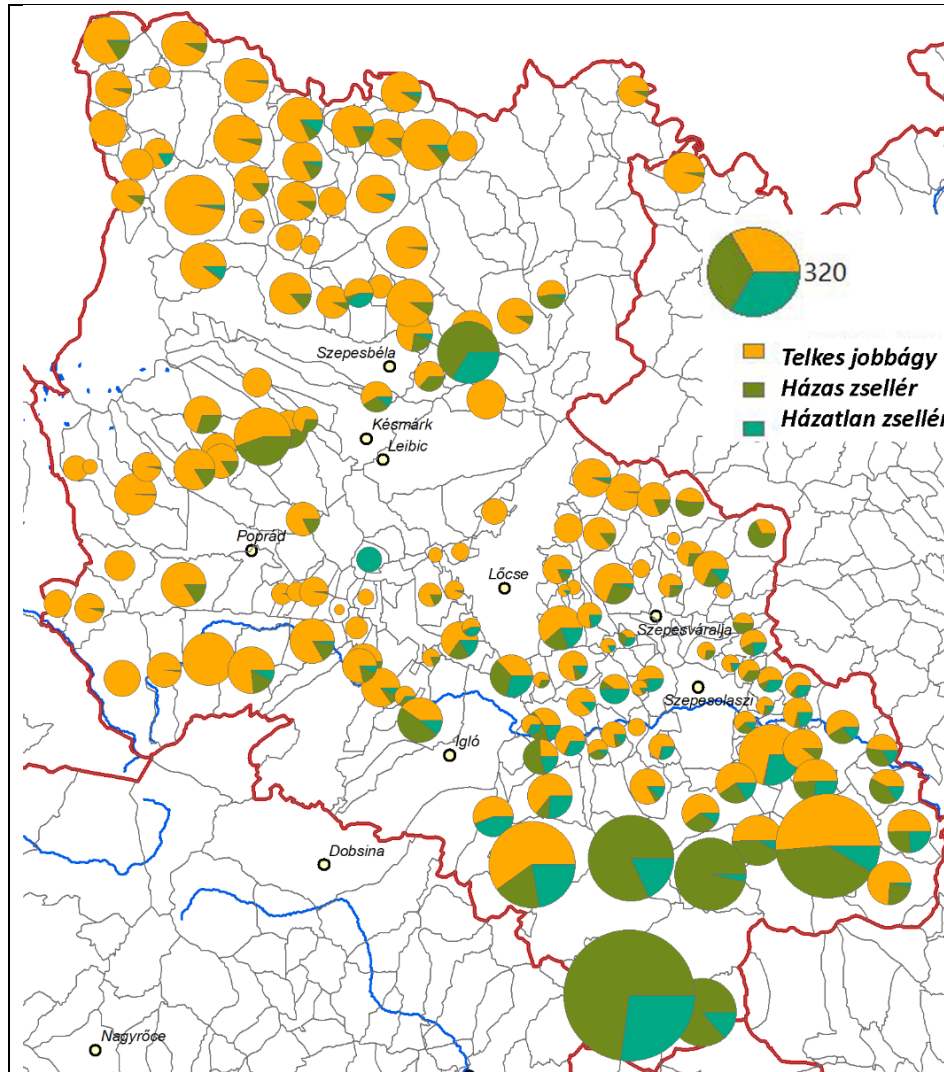
Nemesek aránya a lakosságból 1785-ben / Nobles measured to total population (%)

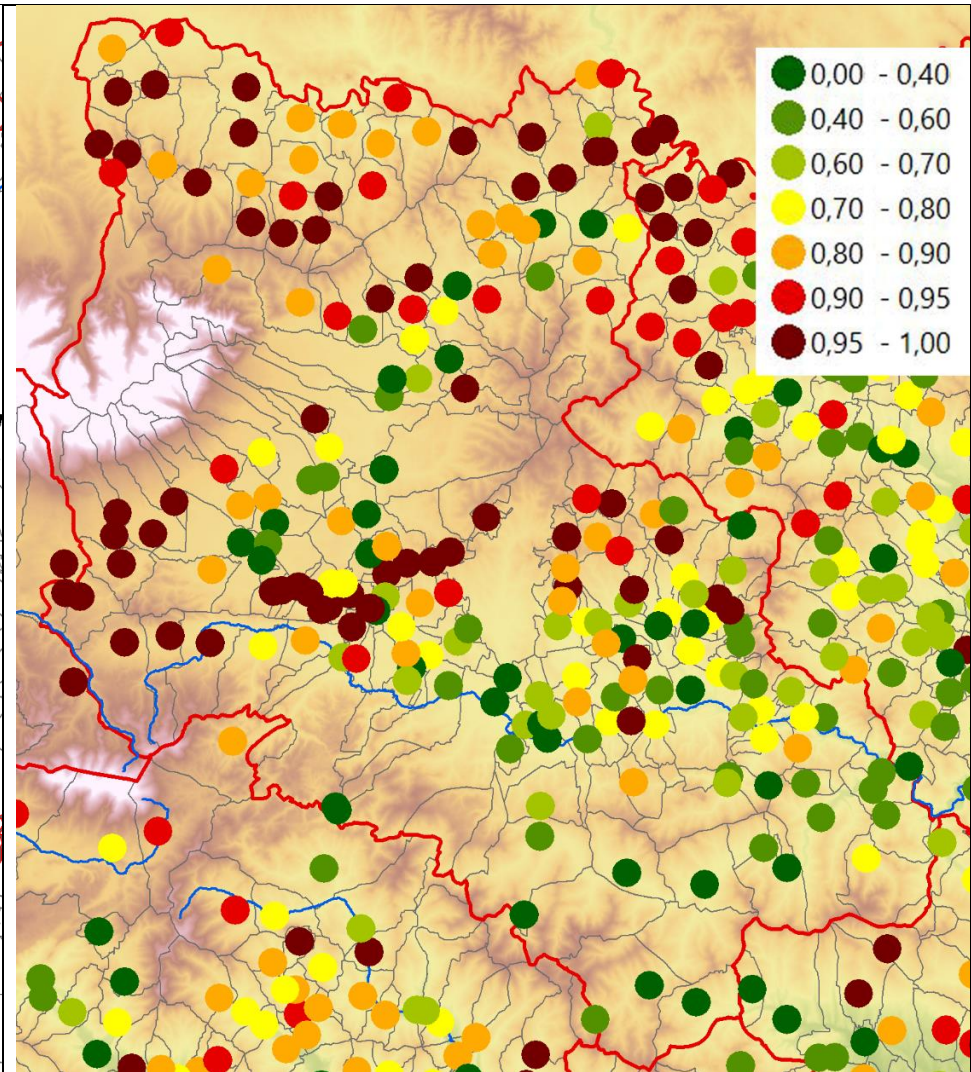
Polgárok száma 1785-ben / Number of burghers in 1785

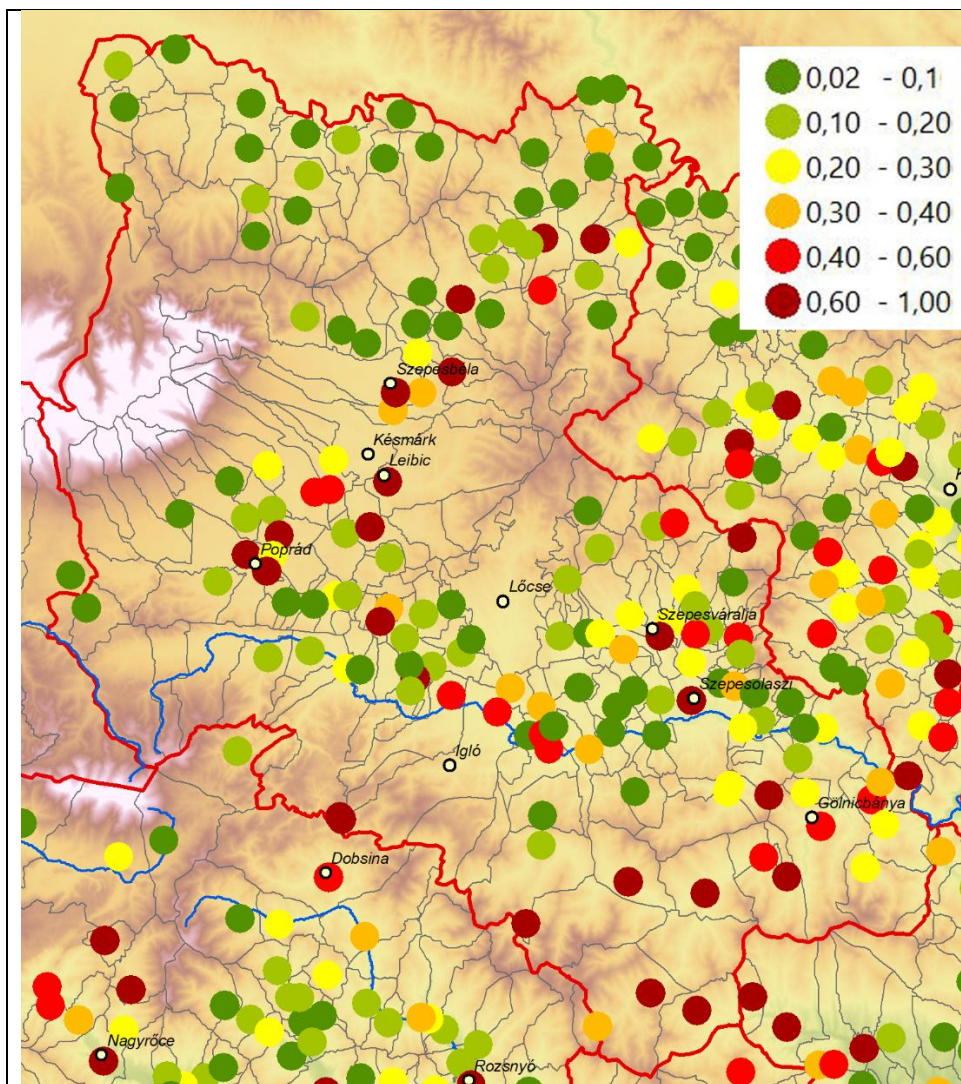
Polgárok aránya 1785-ben / Burgers measured to total population (%)

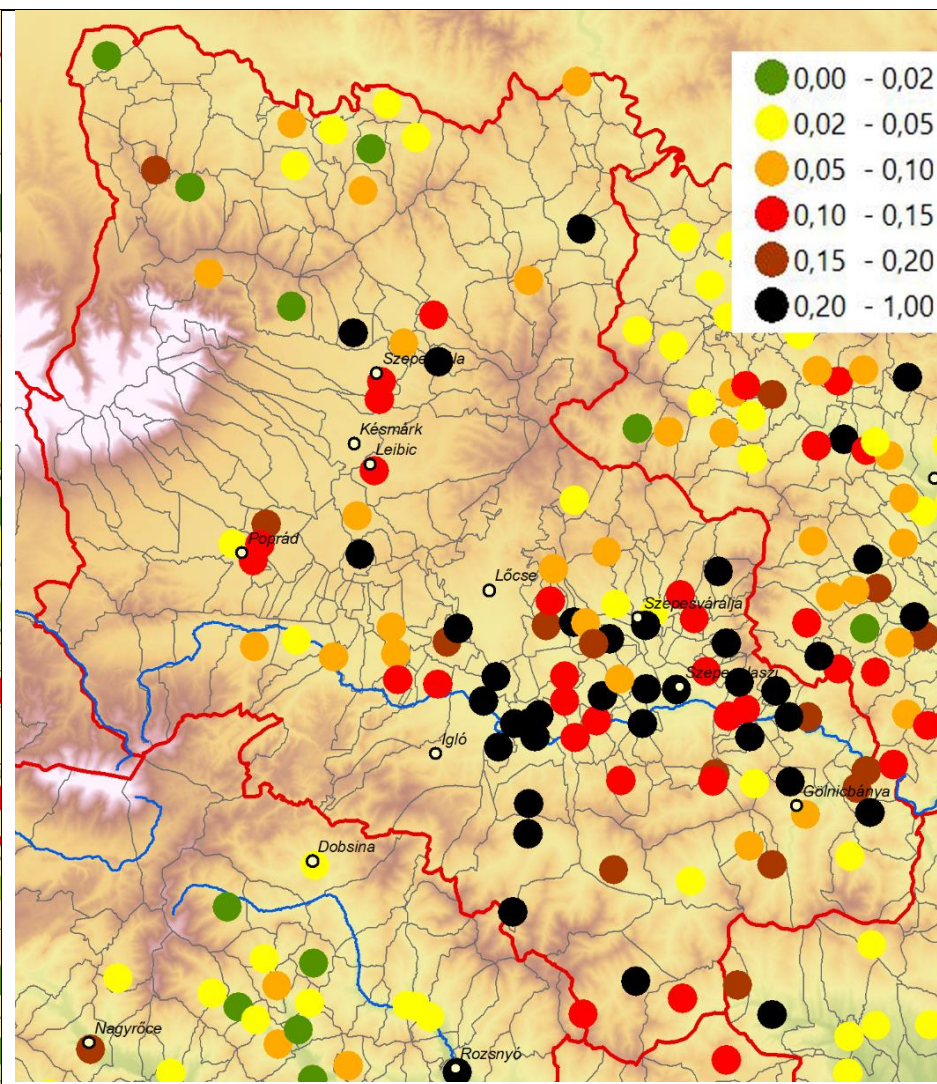
Összeírtak száma és összetétele 1786-ban / Composition of conscripted *coloni*, *inquilini* and *subinquilini* in 1786

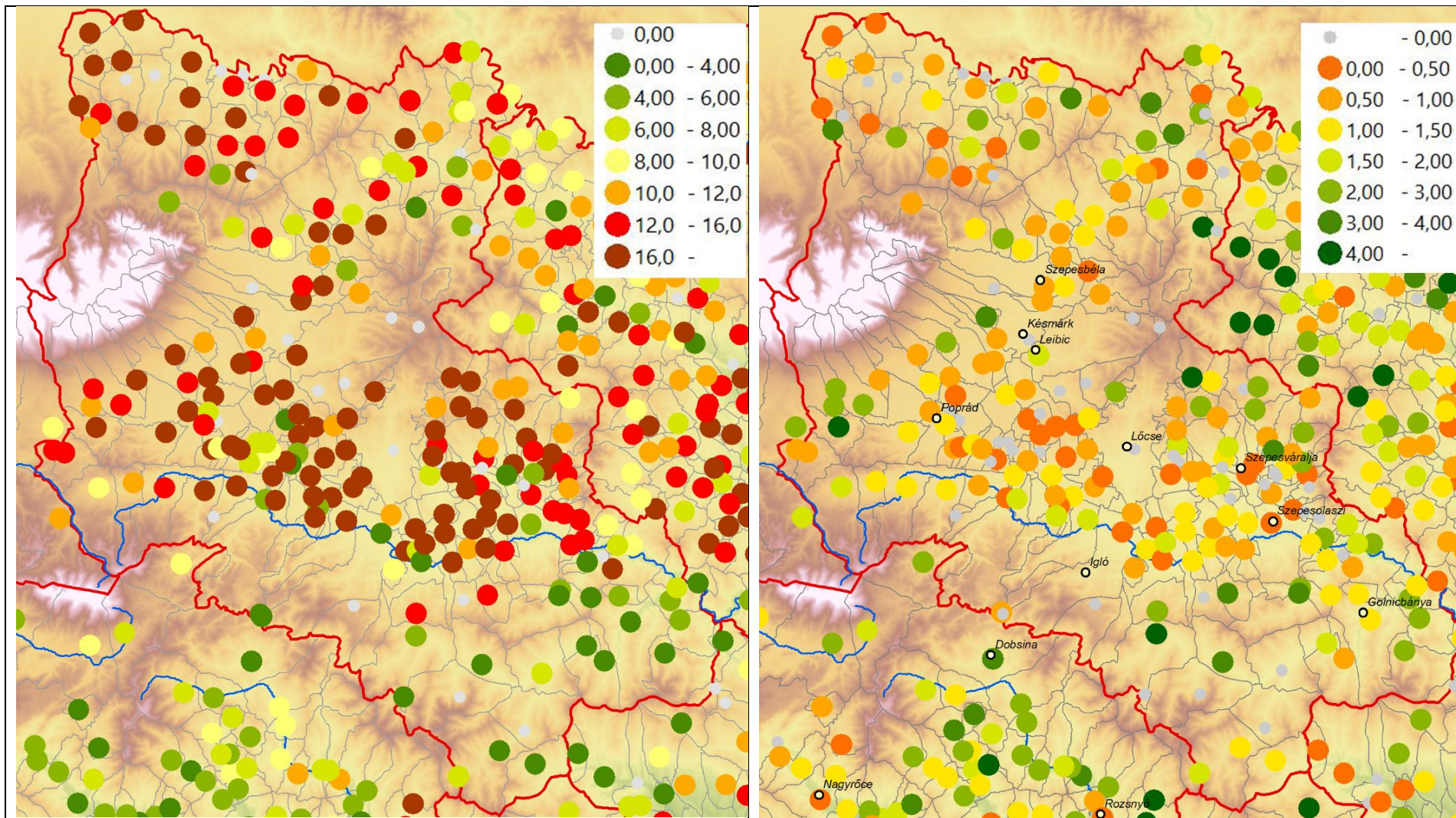
Telkes jobbágyok aránya az úrbéres népességből 1786-ban / The share of serfs with land (*coloni*) from urban population in 1786 (1=100%)

Házasszellérek aránya az úrbéres népességből, 1786 / Share of inquilini from total urban population in 1786 (1=100%)

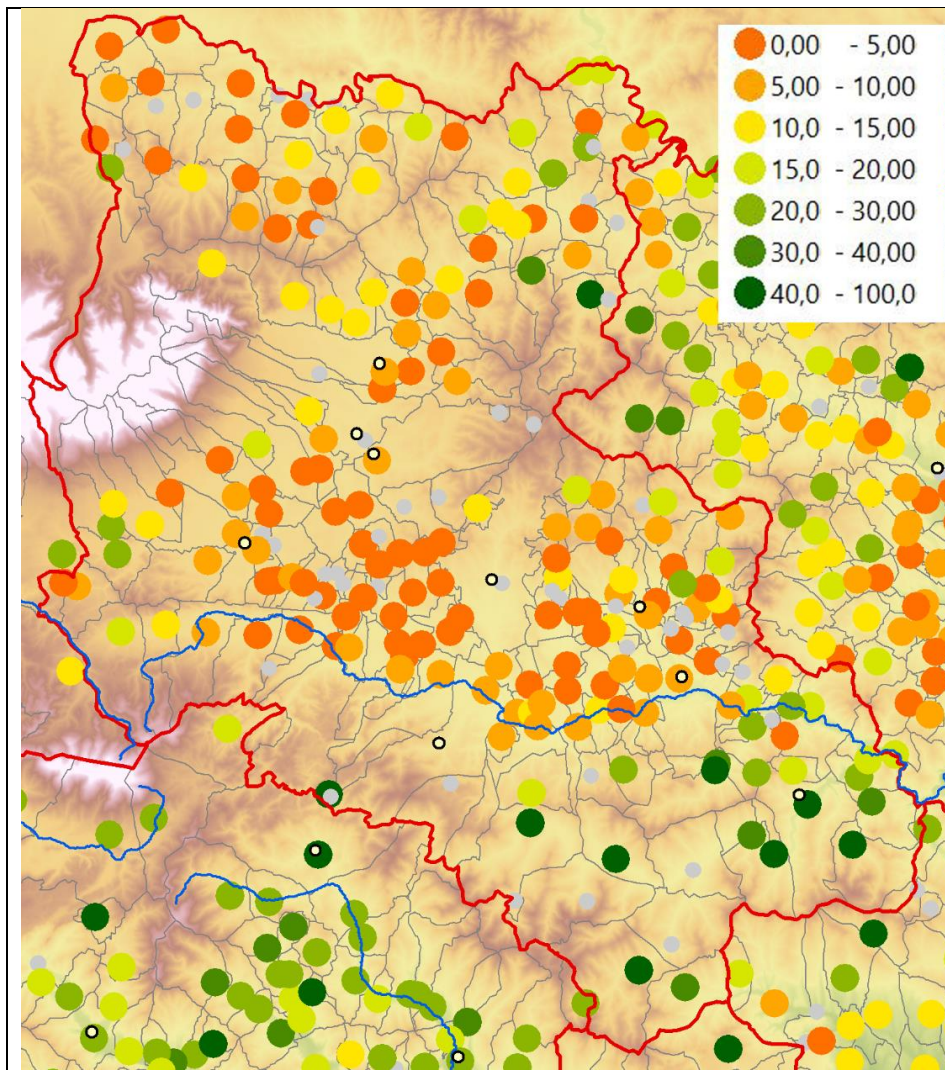

Házatlan zsellérek aránya az úrbéres népességből, 1786 / The share of subinquilini from total urban population in 1786 (1=100%)

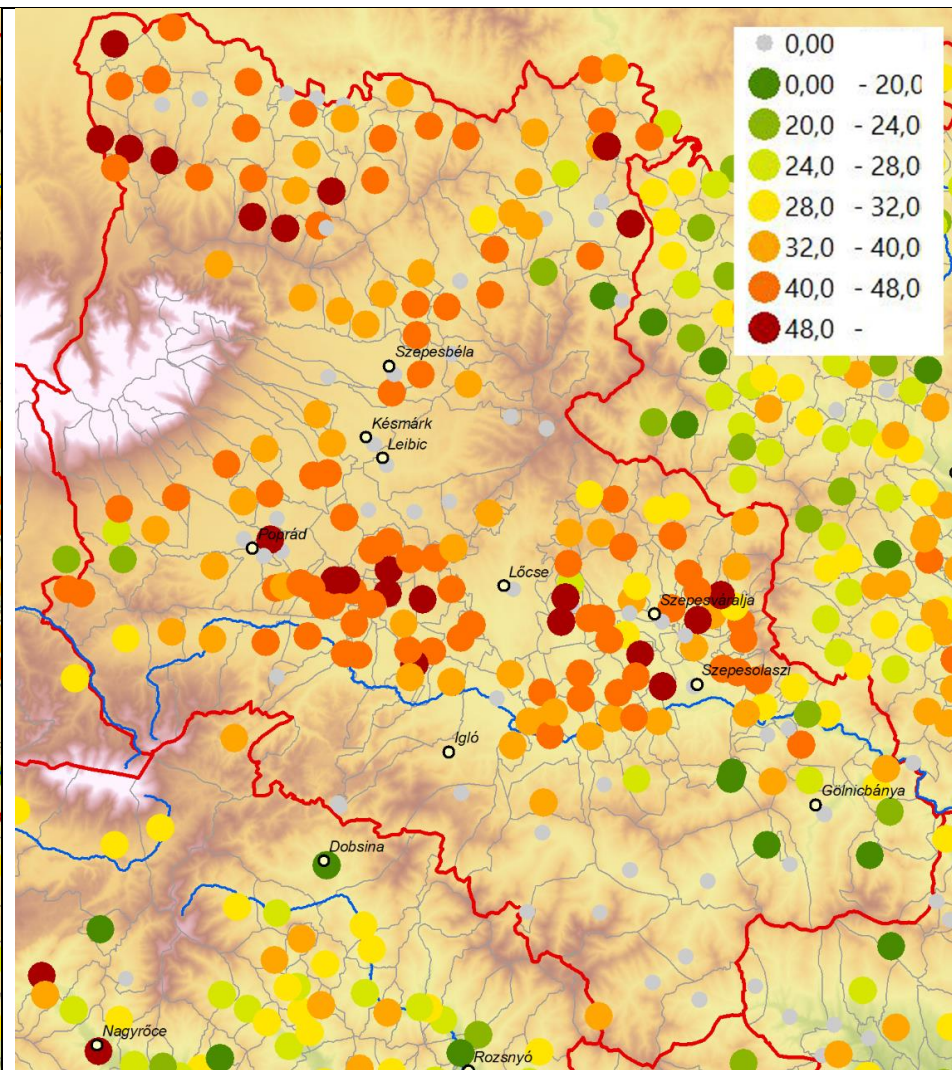

Egy úrbéresre jutó telki és irtásszántó 1786-ban / Arable land per serf in 1786 (in hold)

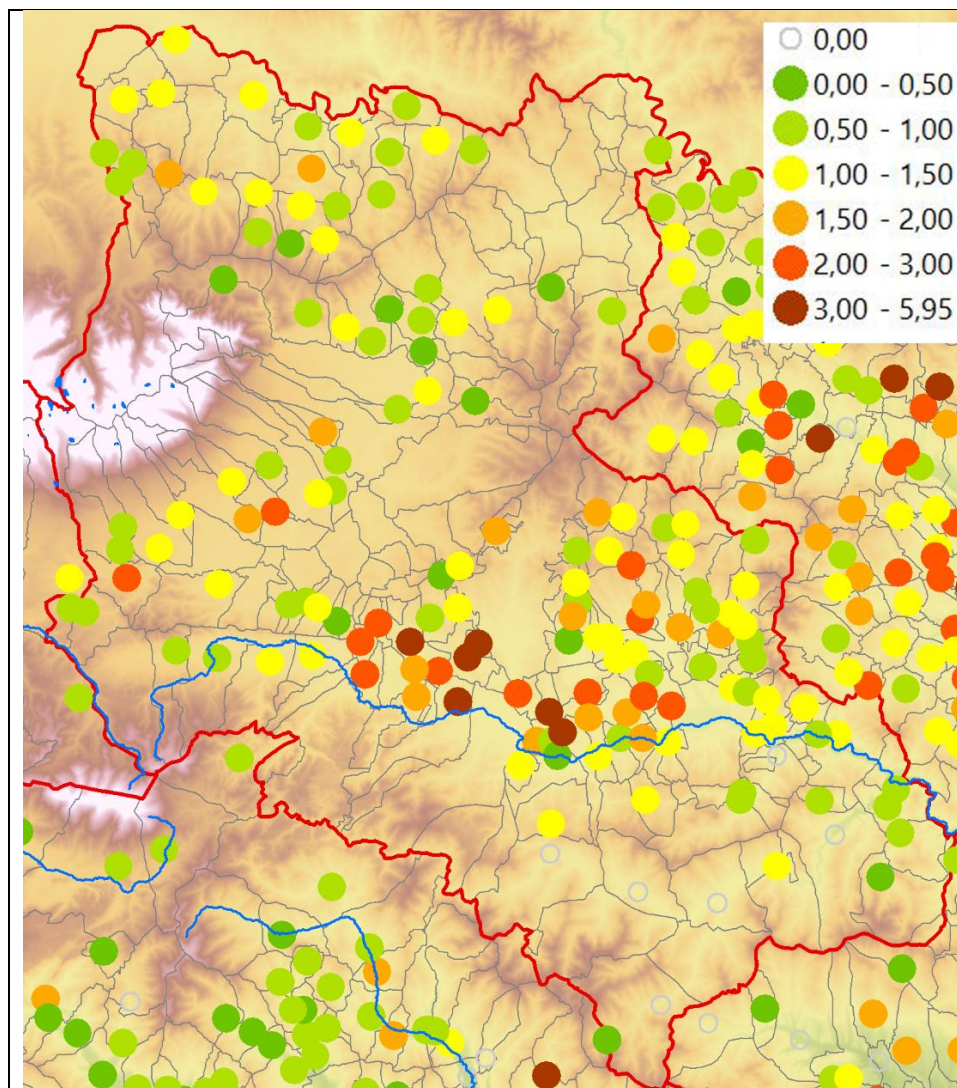
Rétek egy úrbéresre 1786 / Meadow per serf in 1786 (in hold)

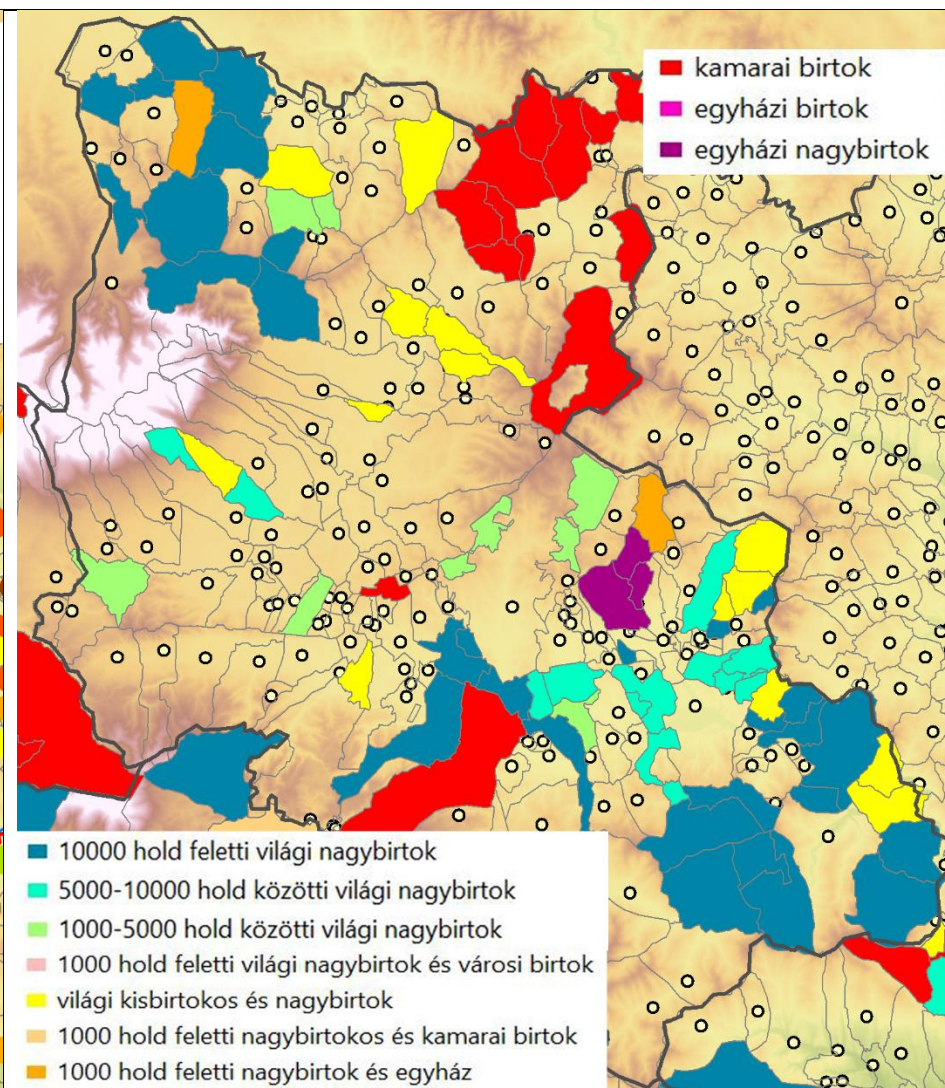
Rétek aránya a szántókhoz mérve 1786-ban / Meadow measured to arable land in 1786 (1=100%)

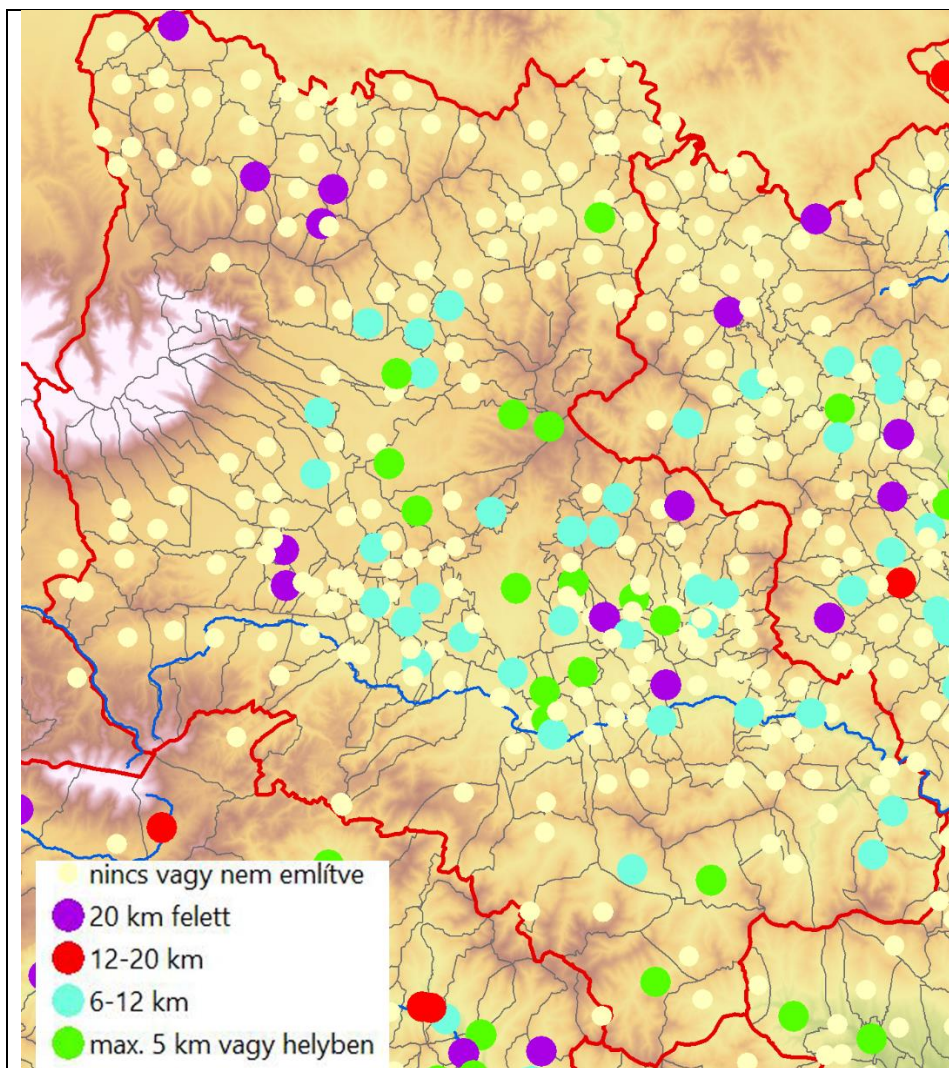
Egy jobbágytelek átlagos mérete 1786-ban / Average size of one sessio in 1786 (in hold, grey = no data)

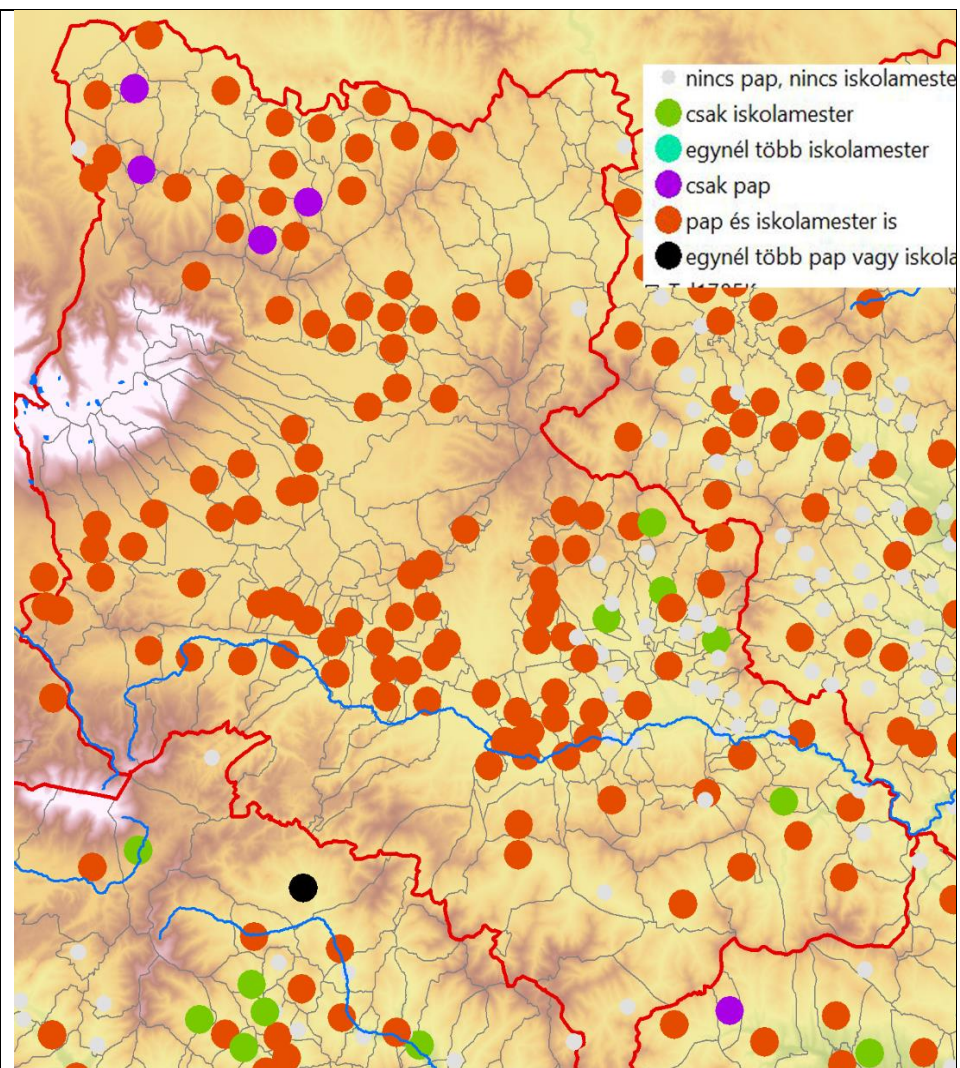
Földesúri ajándékok értéke (ft) egy úrbéresre vetítve / The value of gifts to the landlord (per serf, in ft, 1786)

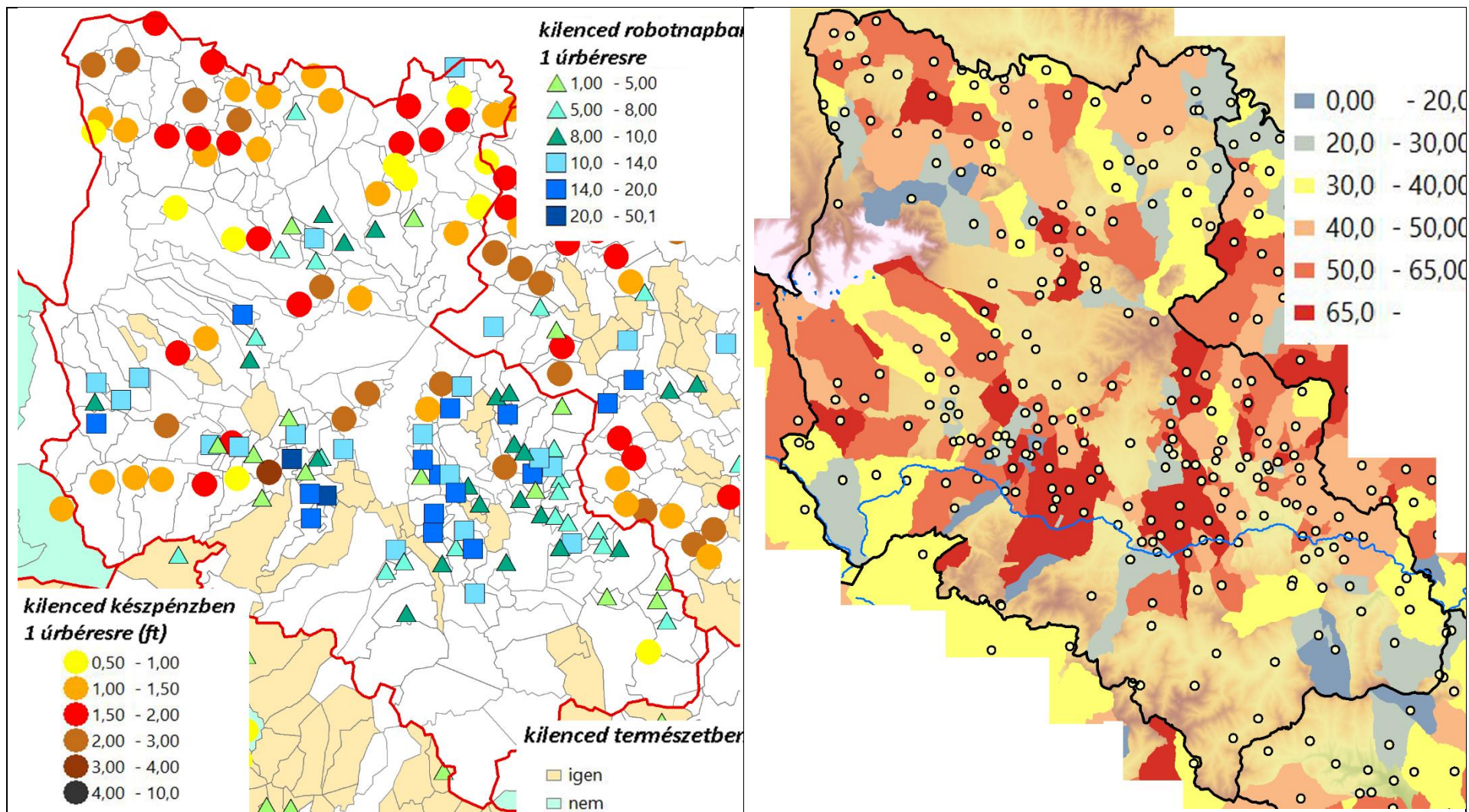
Nagybirtoktípusok 1786-ban / Large estate types in 1786 (red – state, purple – large estate of the church, green – private large estate, blue and light green – large ownerships under 10,000 hold, yellow – estates owned together with the petty nobility)

A települések piactól való távolsága / Distance from markets according to Vályi, 1797

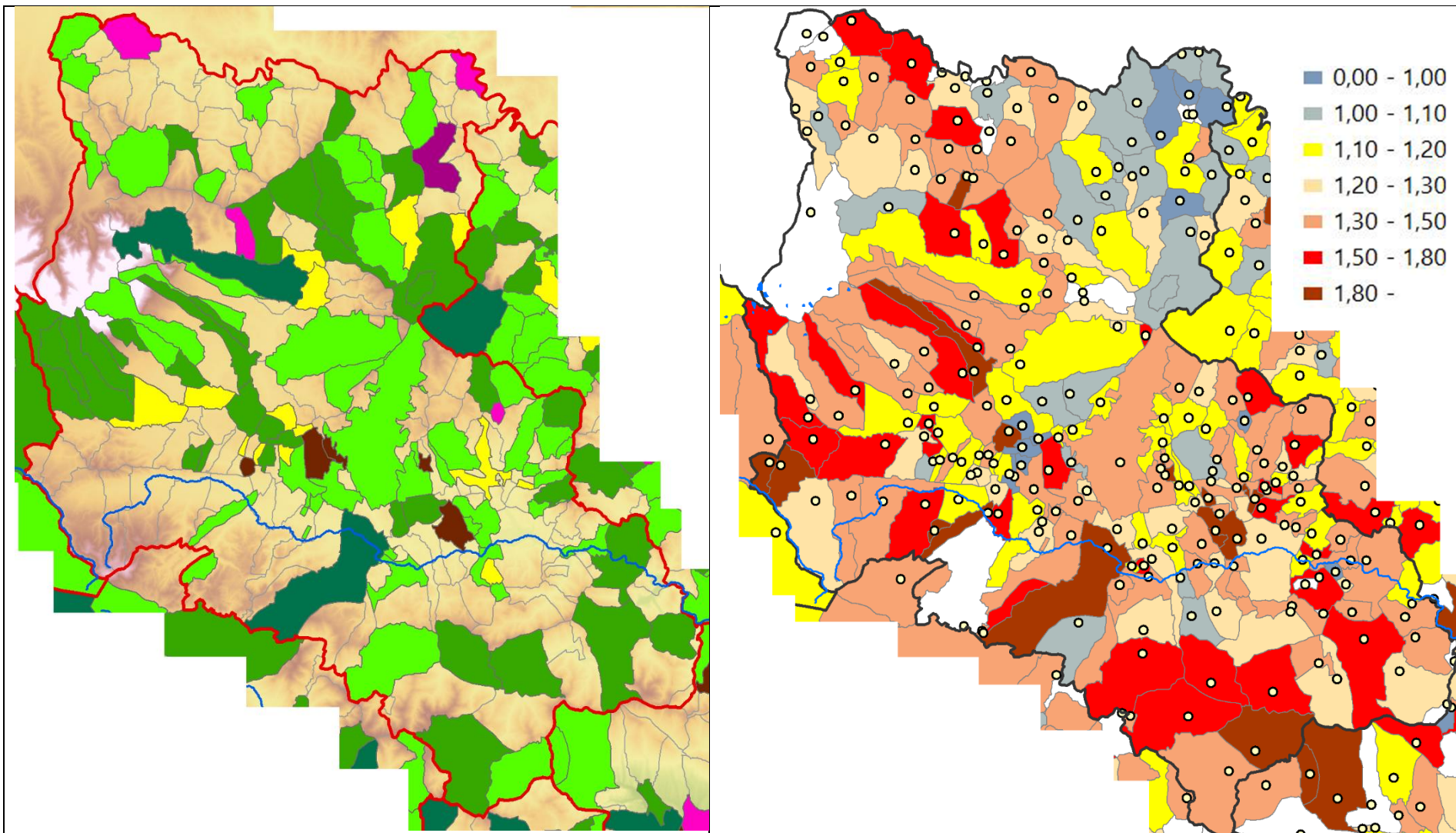

Egyházi és oktatási intézmények 1775 körül / Schools and priests around 1775

A kilenced és megváltása 1780 körül / Landlords' share (10%) paid in grains (orange), in cash (in Rft/serf, dots) or in work (in days per serf, triangles and squares)

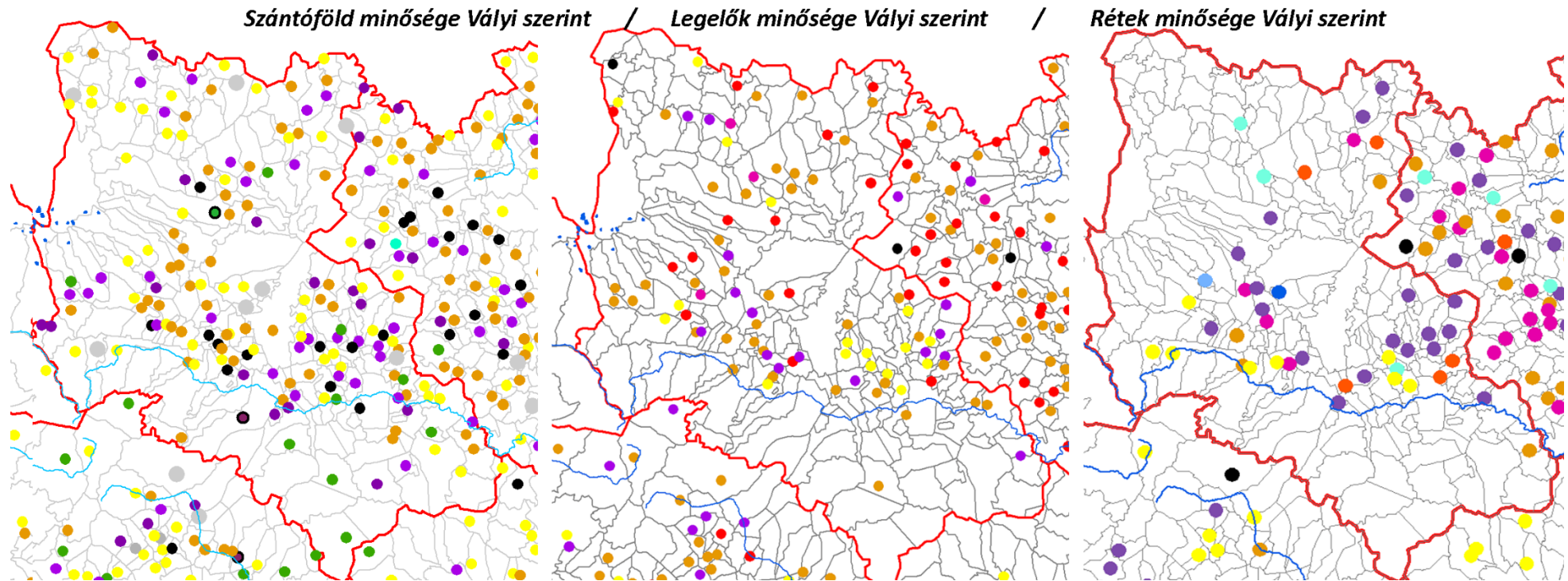
Robotnapok száma egy úrbéresre 1786-ban / Compulsory workdays per serf on the landlords' estate in 1786 (uniformized by the state in 1767 – differences depend on the social composition of the village people)

Erdőminőség Vályi szerint 1797-ben (a zöld intenzitása a fa bőségét jelzi, a barna – fát pénzért vásárol, a sárga hiányt jelöl, a bordó „tűzfára elég”, a sötétlila „épületre van” / Availability of wood: green tones indicate abundance of wood; yellow means lack of wood; brown – purchases wood, deep purple – for buildings, light purple – only firewood

Egy házra jutó családok száma 1786-ban / Number of families in one house in 1786

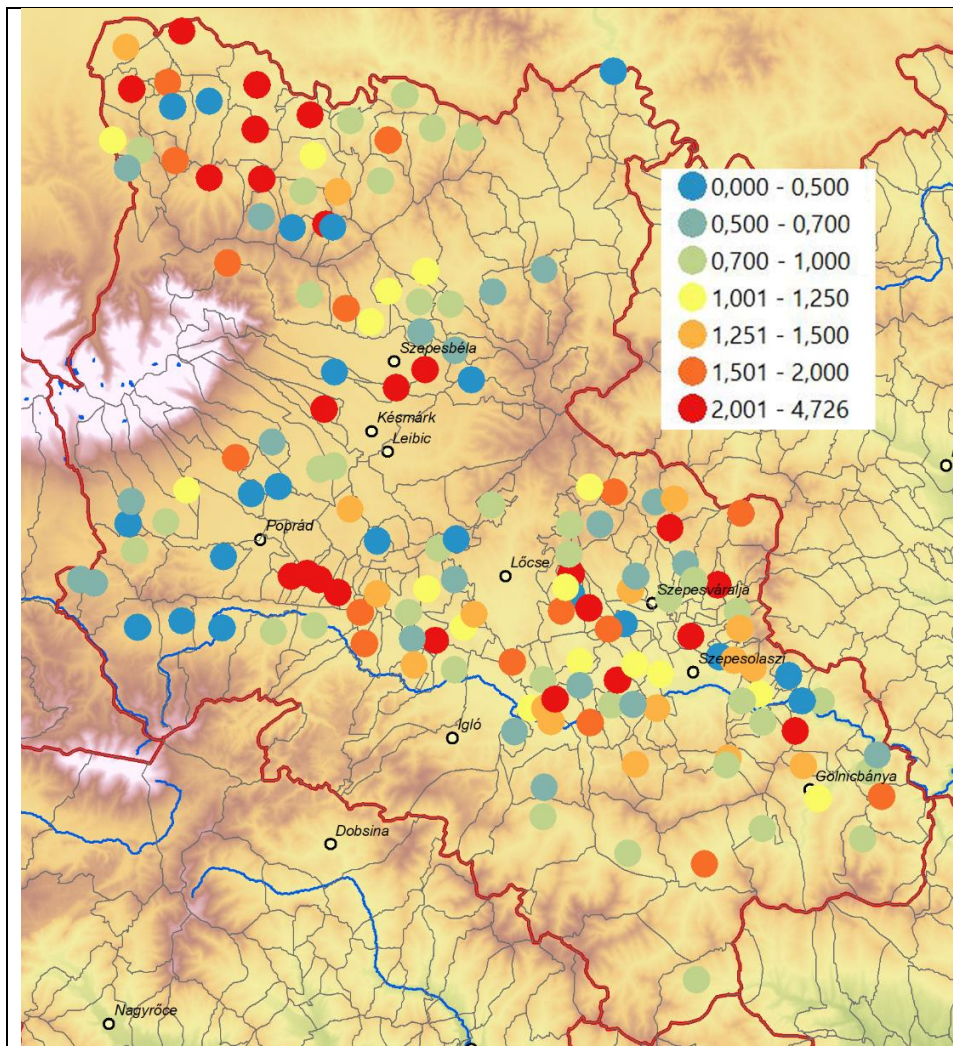
Deficiencies and quality of arable land (left), pastures (center) and meadows (right)

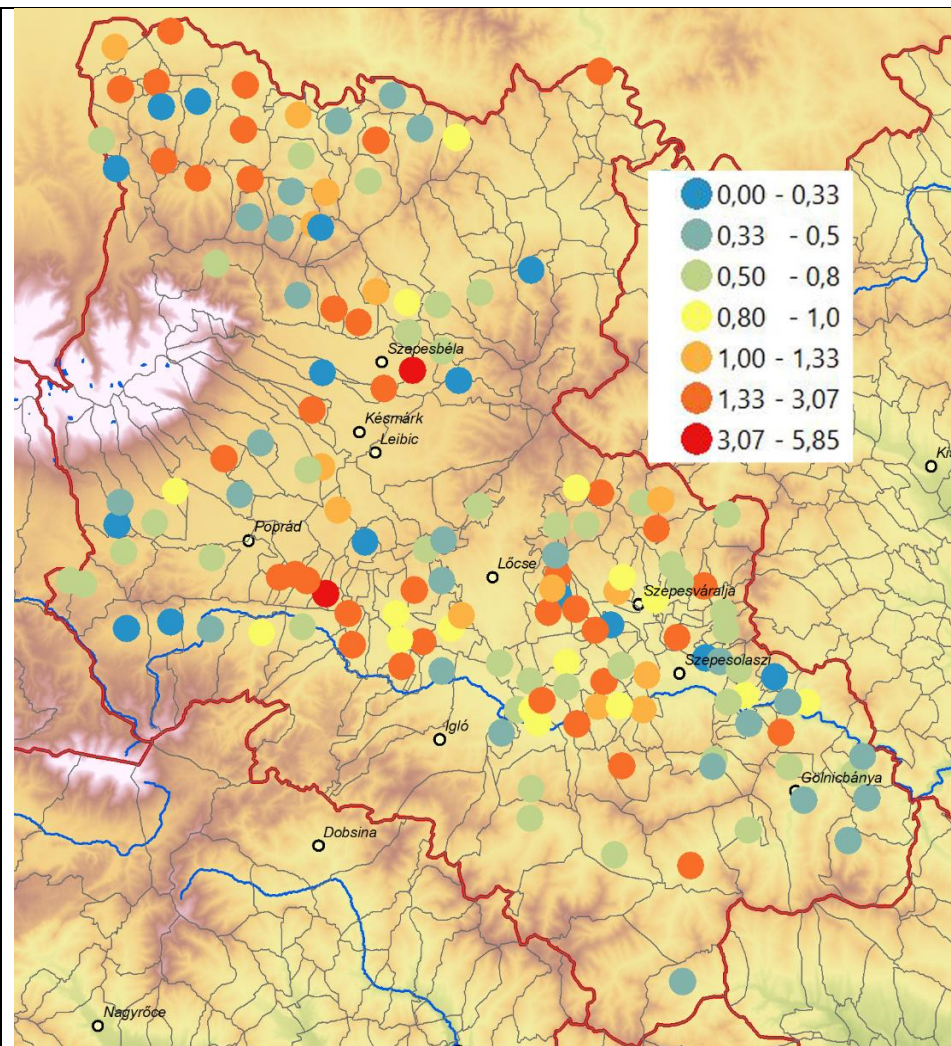
A színek intenzitása minőségi kategóriákat jelöl: legjobb minőségűek a feketével jelzett települések, követi ezt a lila, piros, narancs, zárja a sort a sárga. A zöld jelentése „hegyes”, a sötétkék vízhatás, a középkék sás, a világoskék közepes minőségű rétre utal.

The intensity of colours refers to differences in quality: black is the best, followed by lilac, red, orange and yellow. Green dots refer to mountainous terrain, dark blue refers to unfavourable water conditions (too much, floods), light blues refers meadows of medium quality)

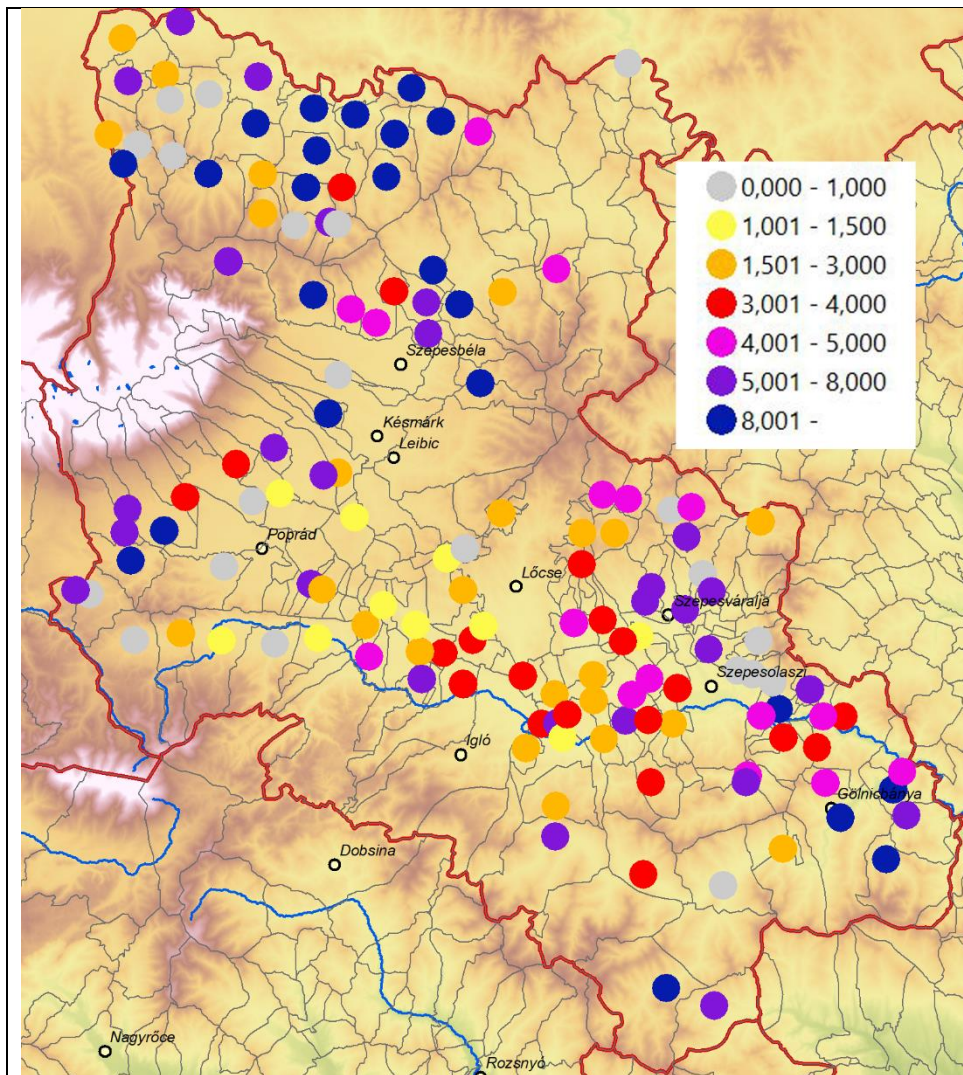
**IV. Változások a 18. században / Changes in the 18th c.
(1780s)**

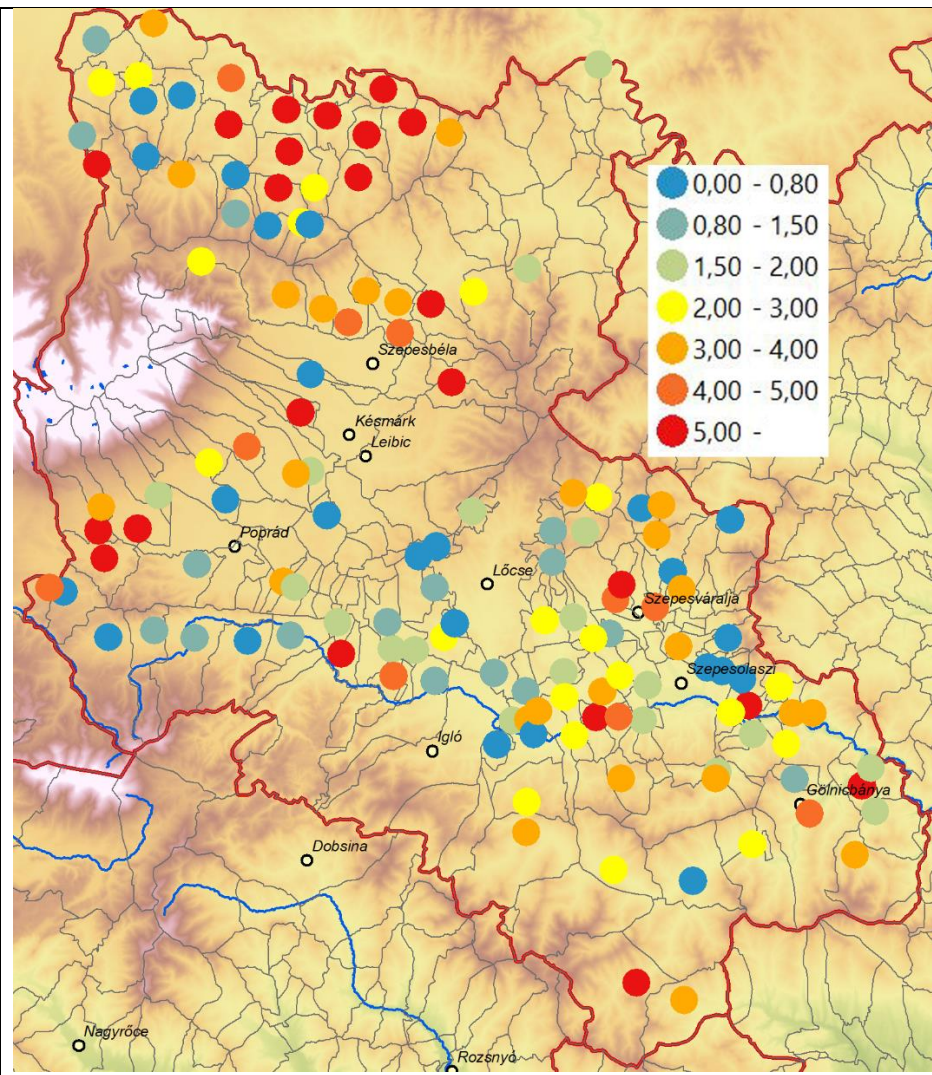
Az összeírt úrbéri telki és irtásszántók méretének változása 1728-1786 között /
Change in size of conscripted urban arable lands until 1786 (1728=1)

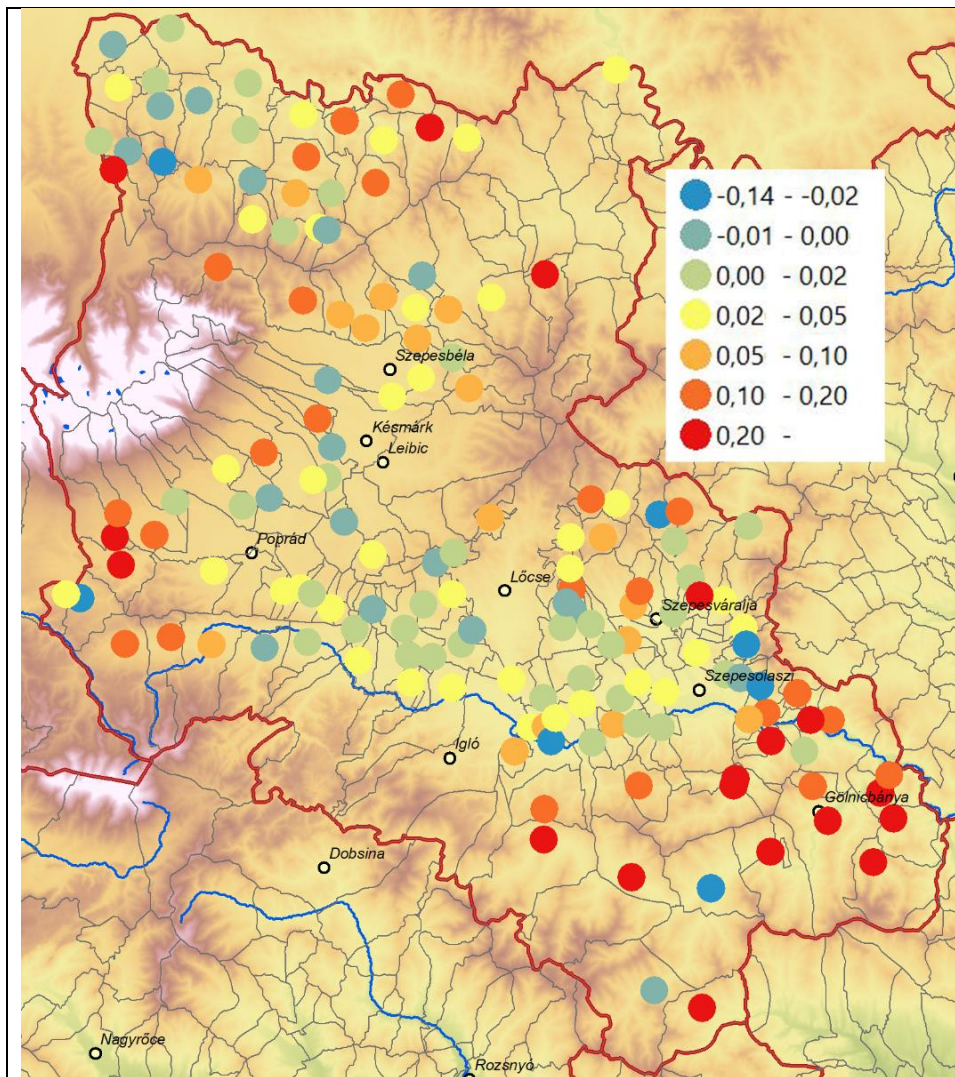
Az összeírt úrbéri telki és irtásszántók egy úrbéresre jutó méretének változása 1728-
1786 között / Change in size of conscripted arable land per serf until 1786 (1728=1)

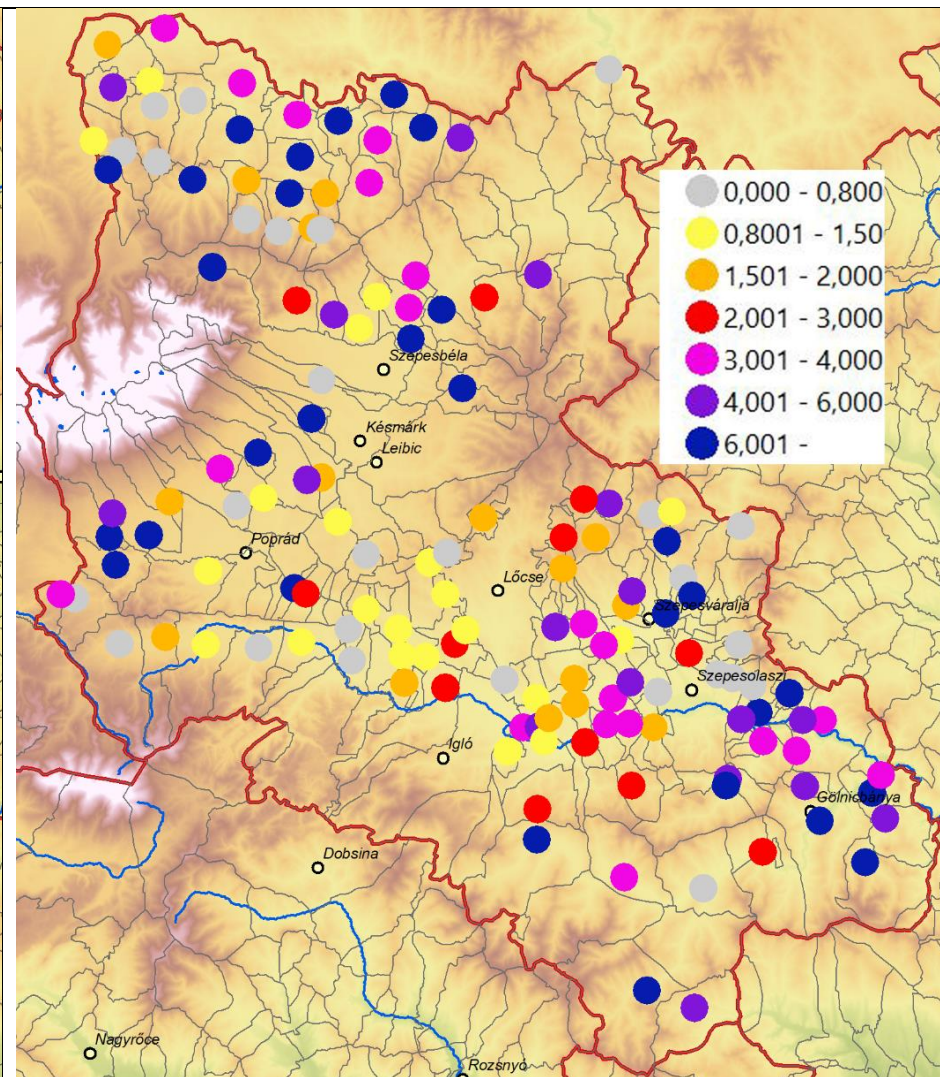
Az összeírt telki rétek méretének változása 1728-1786 között / Change in size of conscripted urban meadows until 1786 (1728=1)

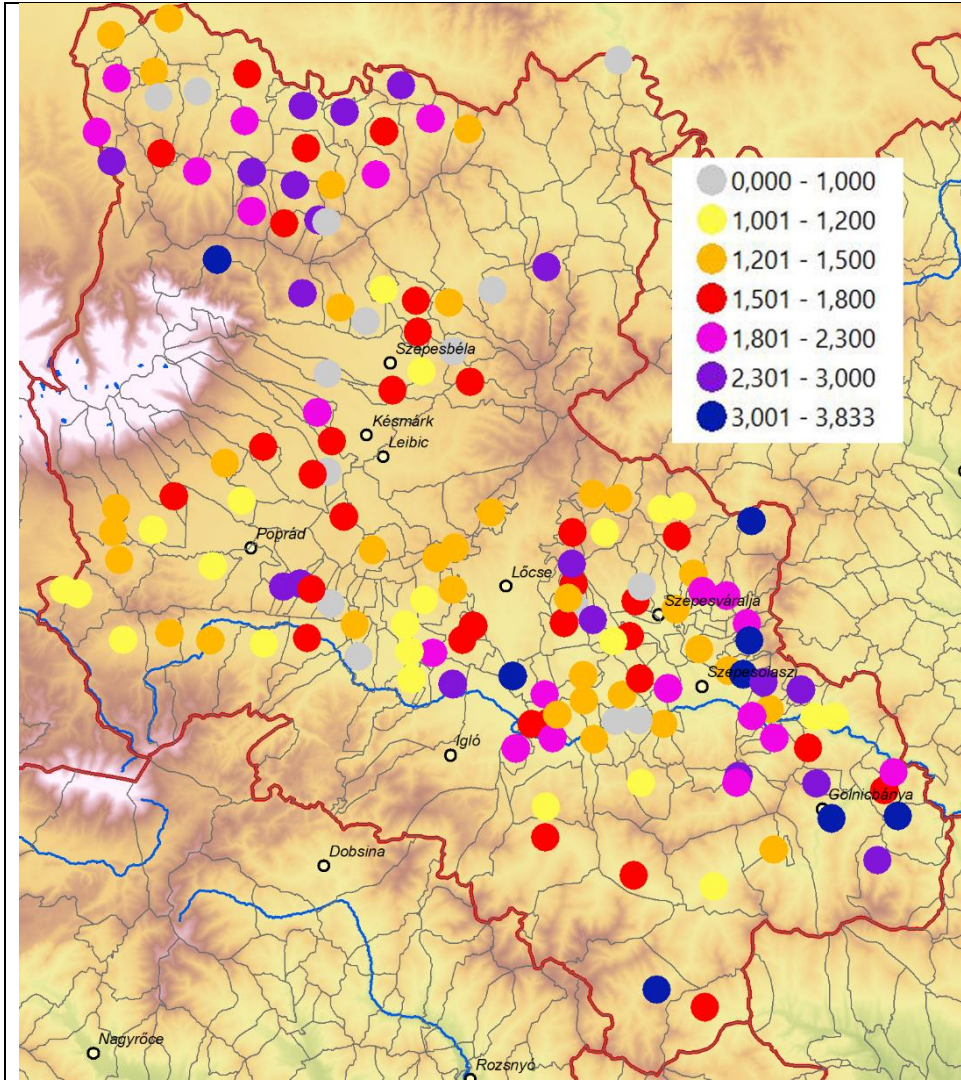
Az összeírt egy úrbéresre jutó telki rétek méretének változása 1728-1786 között / Change in size of conscripted per capita meadows until 1786 (1728=1)

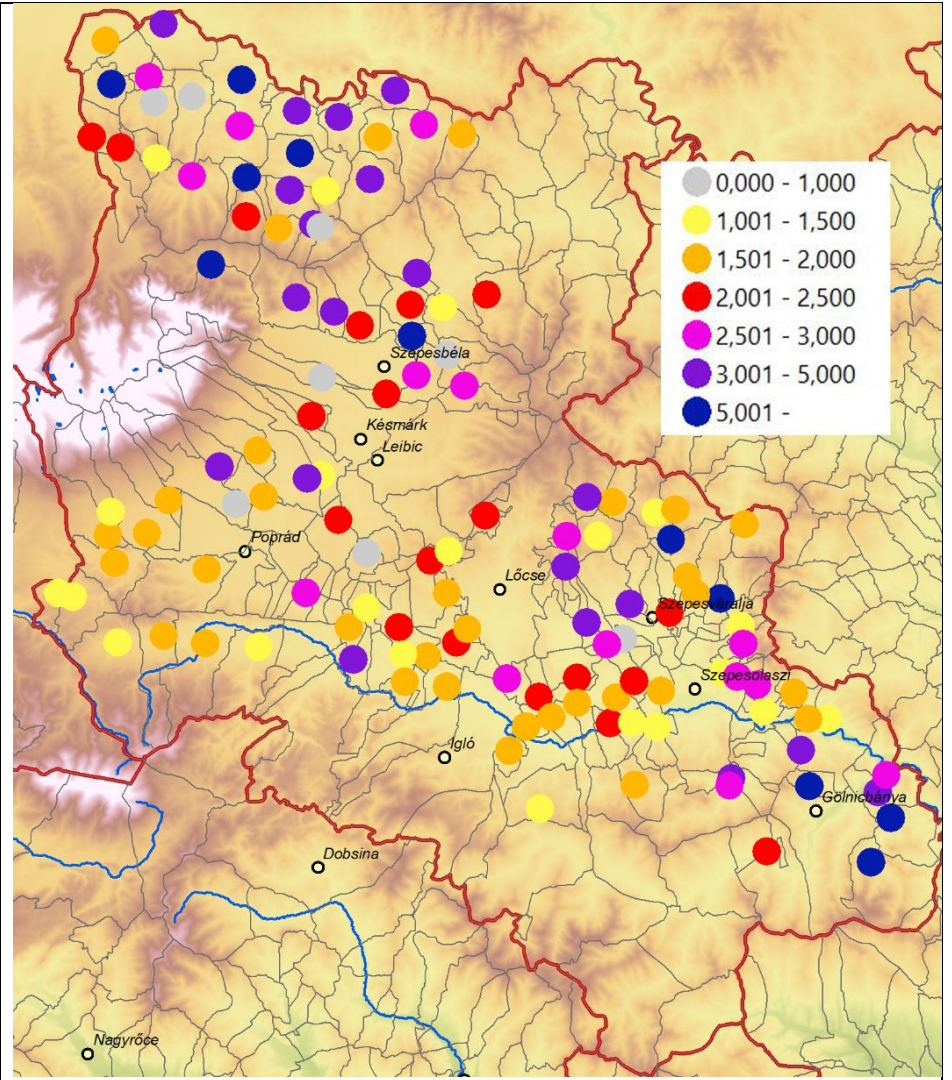
A rétek szántókhoz mért 1728-as arányának változása / Change in the share of conscripted urbarial meadows measured to arable lands (1786%-1728%, 1=100%)

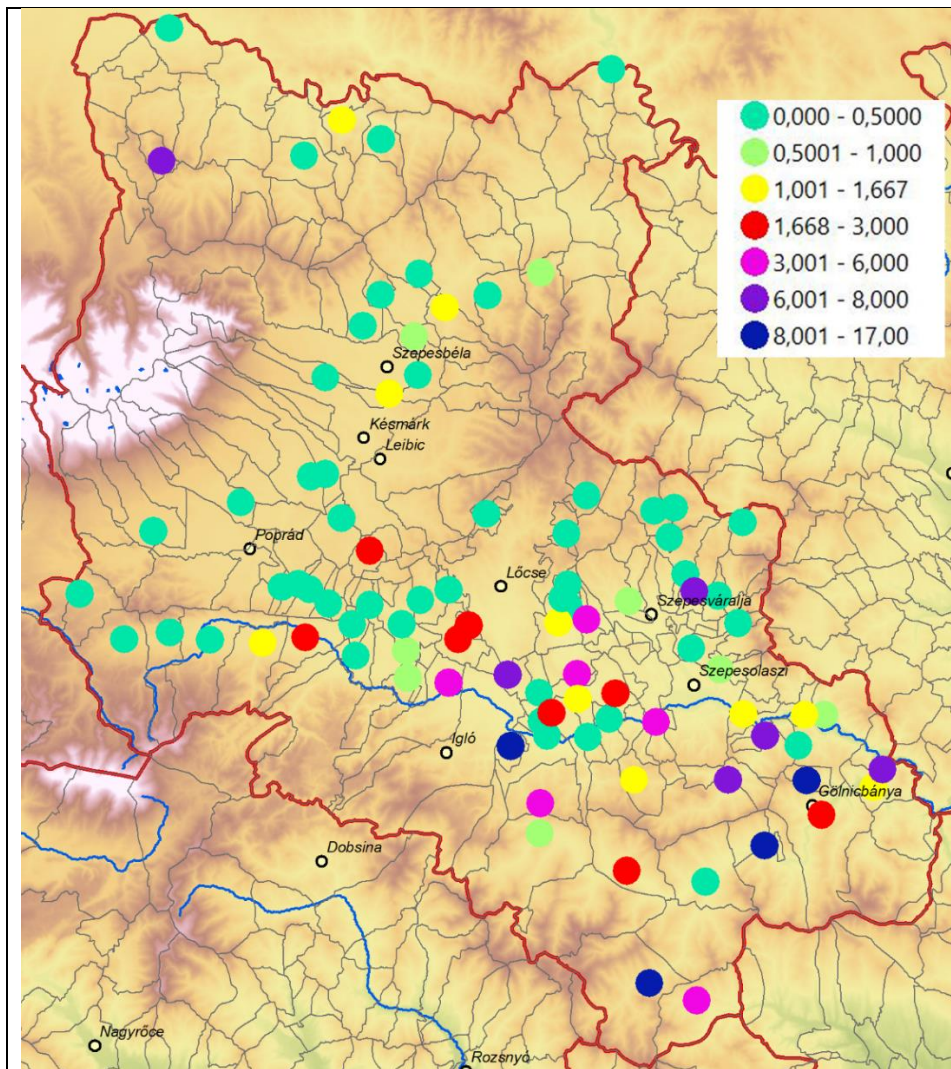
Az összeírt rétek (beleértve a nem úrbéres réteket is) méretének változása / Change in size of total conscripted (including non-urbarial) meadows until 1786 (1728=1)

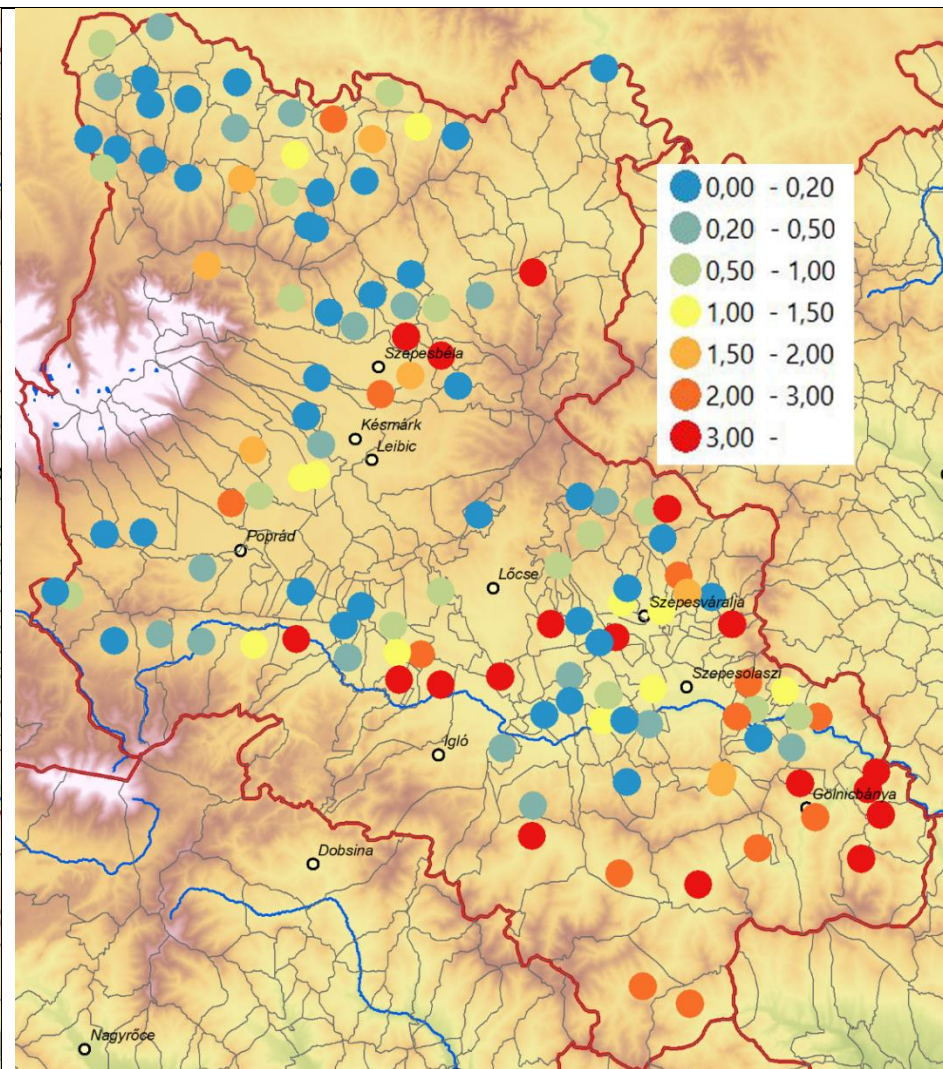
Az összeírtak számának változása (népszámnövekedés proxyja) 1728-1786 között / Change in number of all conscripted until 1786 (1728=1)

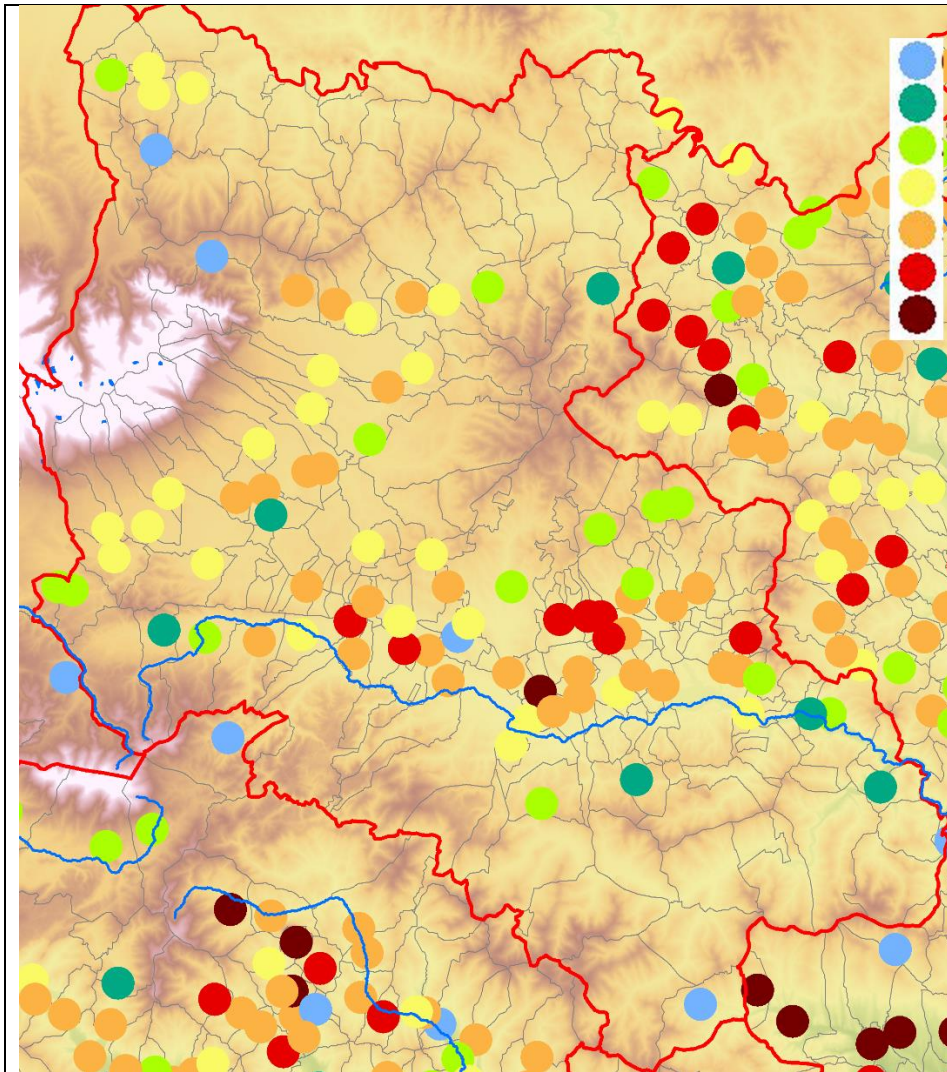
Az összeírt jobbágyok létszámának változása 1786/1728 (1728=1) / Change in number of conscripted landed peasants (1728=1)

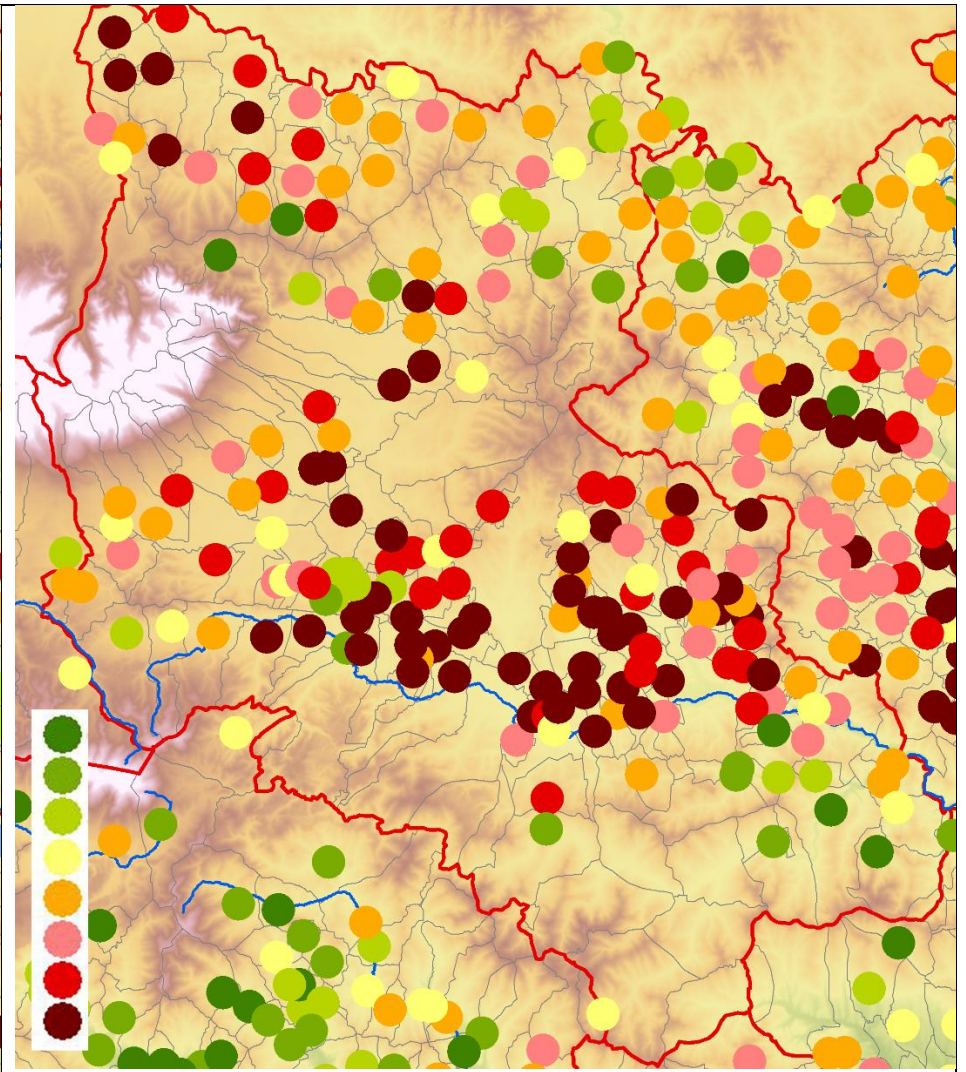
Az összeírt házatlan zsellérek számának változása 1786-ig / Change in number of conscripted subinquilini until 1786 (1728=1)

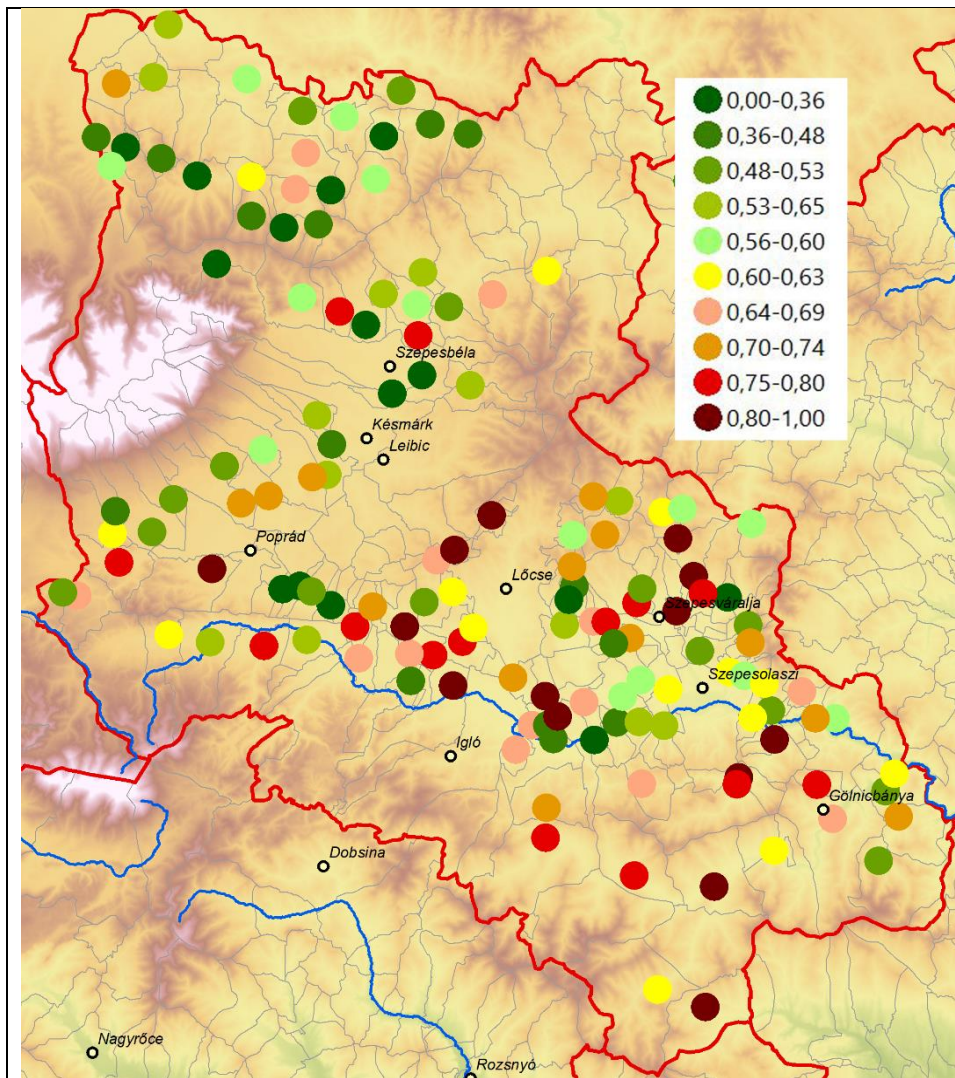
Az összeírt házas zsellérek (inquilini) számának változása 1786-ig / Change in number of conscripted inquilini until 1786 (1728=1)

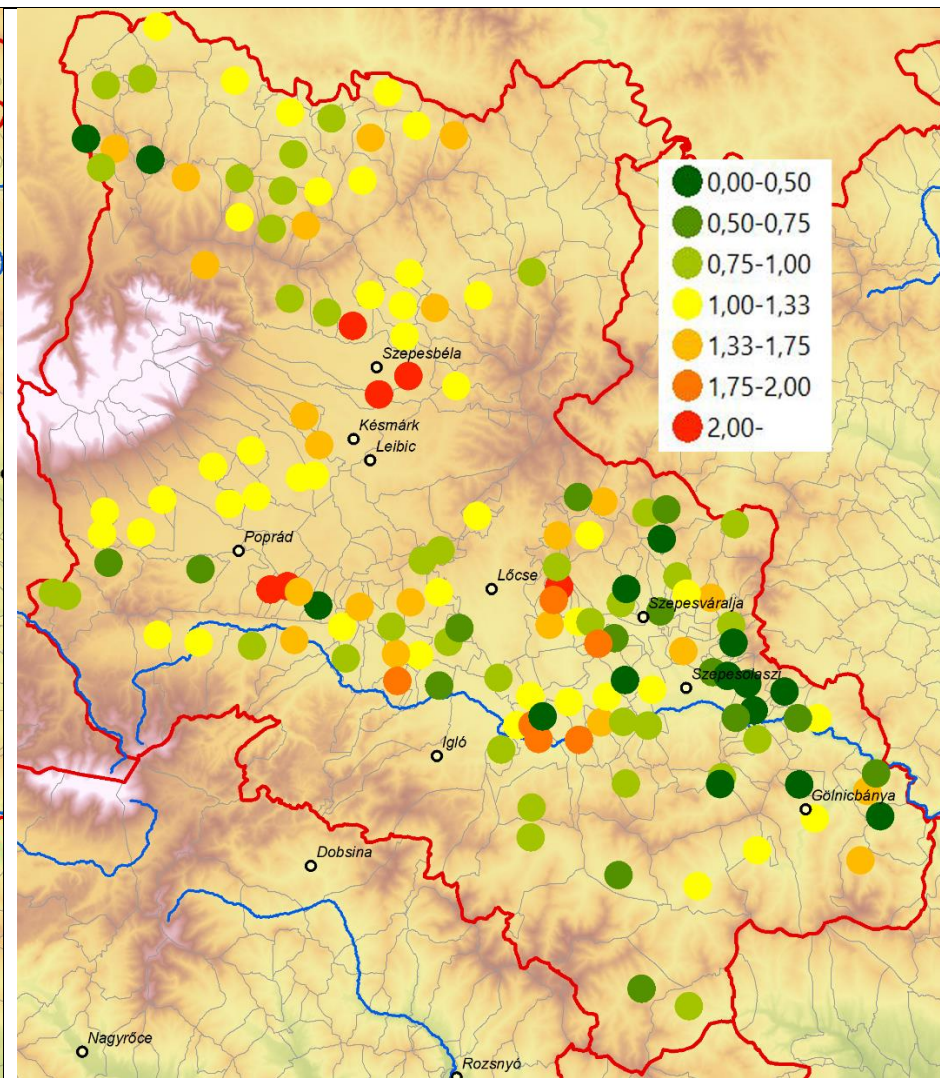
Az egy összeírtra jutó szántóméret nyomással és termékenységgel kombinált értéke / Arable land per conscripted, modified by the number of calcatura, manure and productivity as factors of weighting in 1720 (warmer – better)

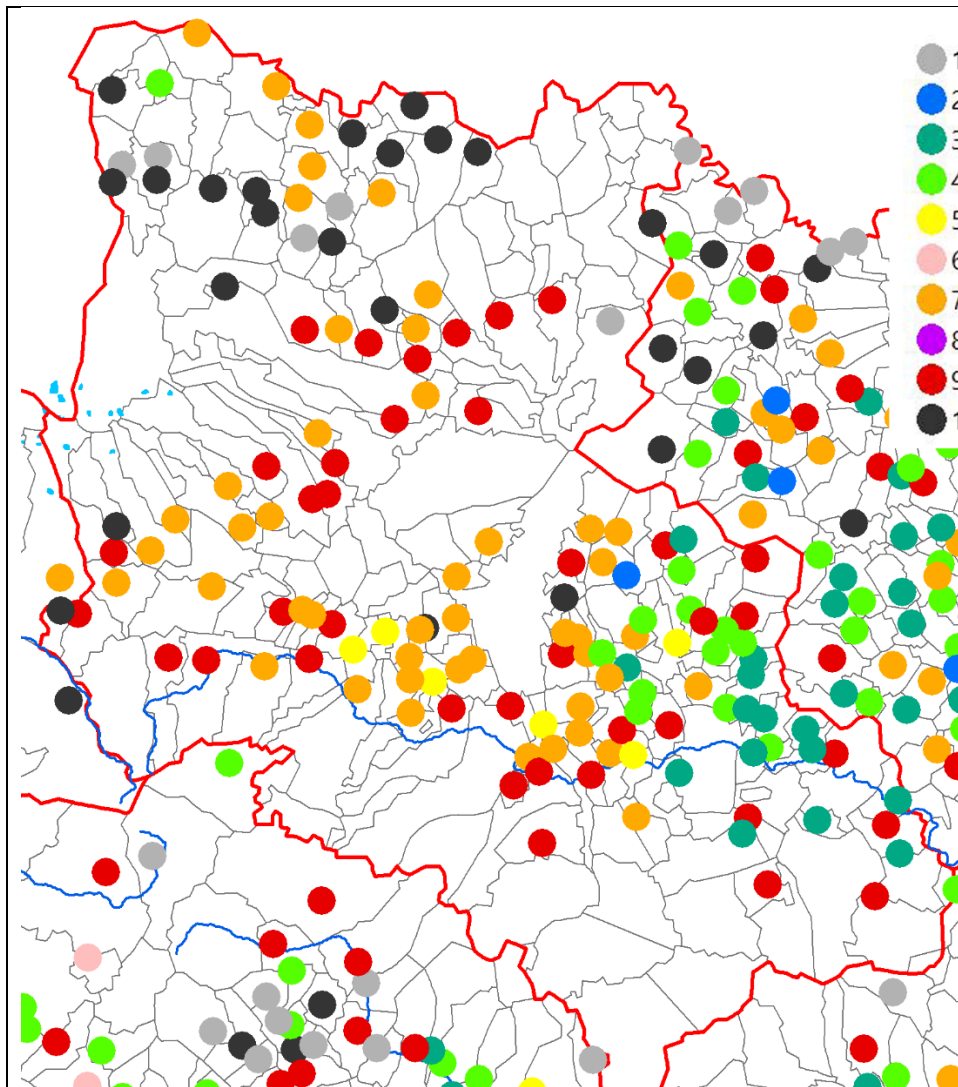
Az úrbéresre jutó szántóméret földminőséggel és családmérettel korrigált értéke / Arable land per all serfs modified by soil quality and family size, 1786 (warm – better)

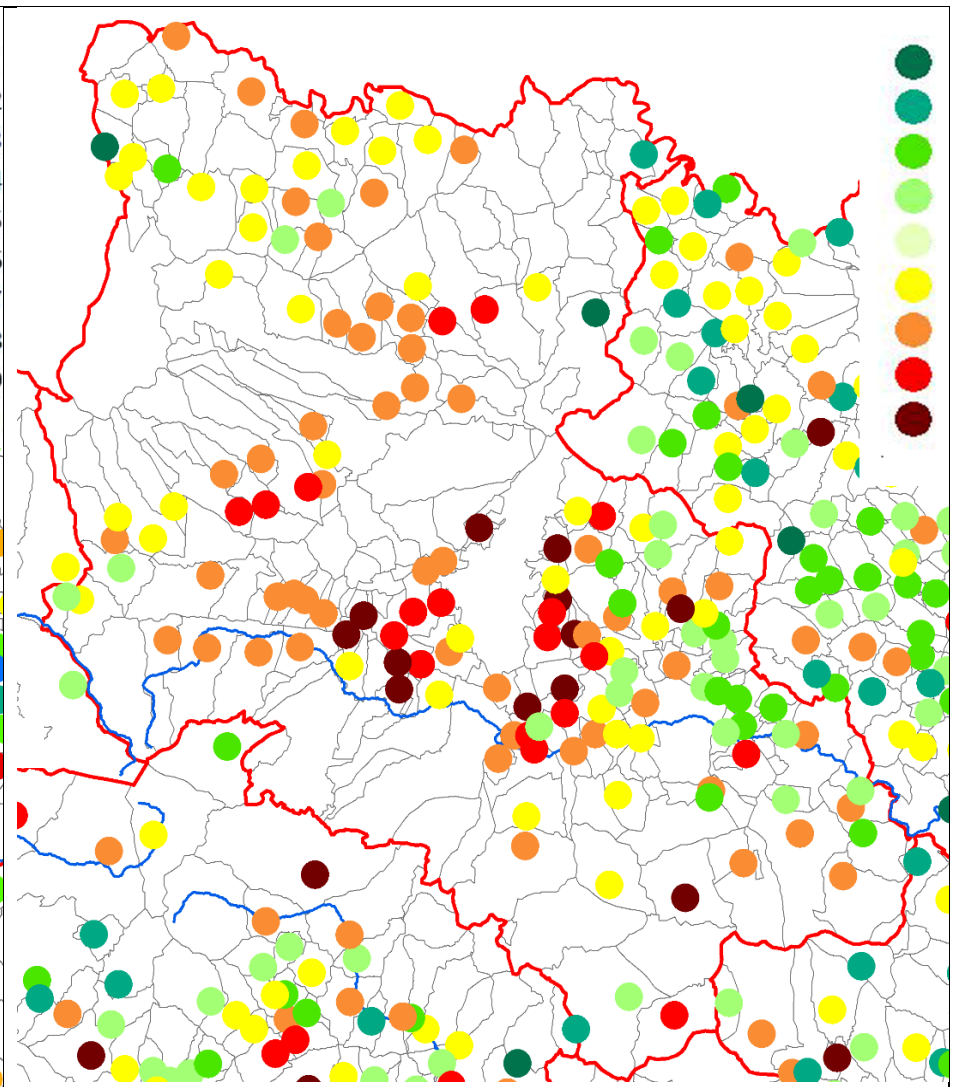
Fejlettségi szint 11 indikátor normalizált értéke alapján 1728-ban decilis osztályzással (lokális vizsgálat) / Composite development level of settlements in 1728 based on the normalized values of 11 indicators with decile classification (local investigation)

A fejlettségi szint változása 1786-ig az indikátorok aggregált és normalizált értékei alapján / Change in development level until 1786 using the aggregated and normalized values of selected indicators (1786/1728; 1728=1, local investigation)

Országos településtípusok (klaszterek) jelenléte 1786-ban / The abundance of country-scale settlement clusters in Szepes County in 1786

A települések fejlettsége 1786-ban országos viszonylatban (a meleg szín fejlettebb) / Country-scale development levels of settlements in 1786, a country-scale comparison (warmer colours represent more developed areas)

Források / Data sources

- Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (MNL OL), A 39 A Magyar Kancelláriai Levéltár, Acta Generalia (1770–1848), 3688/1786
- Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (MNL OL), Központi Statisztikai Hivatal, Iratgyűjtemények (volt F iratgyűjtemény) (1701–1996), XXXII-23-j-12, 31–85. doboz. Az 1728-as adóösszeírás feldolgozásának anyaga. Eredeti anyag: MNL OL X MF 8374–8386. (1728. évi összeírások a budapesti és megyei levéltárakból: X 1856; 1876; 1886; 1930; 1933; 1941; 1947; 1970; 9671; 9733; 9588; 9706; 9765).
- Acsády Ignác: *Magyarország népessége a pragmatica sanctio korában 1720–21*. Statisztikai Hivatal, Budapest, 1896.
- Fónagy Zoltán: *A nemesi birtokviszonyok az úrbérrendezés korában. Adattár I–II*. MTA BTK TTI, Budapest, 2013.
- Az első magyarországi népszámlálás (1784–1787)*. KSH, Budapest, 1960.
- II. József népszámlálásának községi adatai*. KSH Népeségutódományi Kutató Intézetének Történeti Demográfiai Füzetek 15. Szerk.: Dányi Dezső, Faragó Tamás és László Géza. KSH NKI, Budapest, 1996.
- Pótlás az első magyarországi népszámláláshoz 1786–87*. Történeti statisztikai tanulmányok 2. KSH, Budapest, 1975.
- Lexicon locorum Regni Hungariae populosorum anno 1773 officiose confectum*. Szerk.: Illés József. Magyar Békeültöltöttség, Budapest, 1920.
- Demeter Gábor – Horváth Gergely Krisztián 2023: Sopron vármegye az ország gazdaságában és társadalmában az 1728. évi országos adóösszeírás tükrében. Szempontok egy összehasonlító vizsgálathoz. *Soproni Szemle* 77 (2) 2023: 155–179.
- Perjés Géza: A statisztikai szemlélet elemei a XVIII. század eleji adóösszeírásokban. *Statisztikai Szemle* 46 (10), 1968: 1037–1045.
- Perjés Géza: Az 1728. évi adóösszeírás adatainak feldolgozása. *Statisztikai Szemle* 52 (11–12), 1974: 1068–1100.
- Perjés Géza: Jelentés az 1728. évi összeírás gépi feldolgozásáról. *Agrártörténeti Szemle* 20 (1–2), 1978: 11–80.
- Perjés Géza: Bihar megye 1728. évi adóösszeírásának gépi feldolgozása. *A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve* 6. Hajdú-Bihar Megyei Levéltár, Debrecen, 1979. 33–109.
- Sváby Frigyes: *A Szepesség lakosságának sociológiai viszonyai a XVIII. és XIX. században*. Lőcse, 1901.
- Vályi András: *Magyar országnak leírása...*, I–III. Buda, 1796.